

สภาการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร : กรณีศึกษาชุมชนวัดตึก

นางสาววิภาดา โนตา

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LIVING CONDITIONS OF ALIEN MANUAL LABOURERS IN SAMUTSAKORN AREA
: A CASE STUDY OF WAT TUEK COMMUNITY

Miss Wipada Nota

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development Program in Housing

Department of Housing

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copy of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร :
กรณีศึกษาชุมชนวัดตึก

โดย

นางสาววิภาดา ในตา

สาขาวิชา

เคหการ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

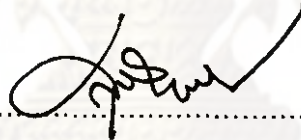
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ พานิชภักดิ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษานี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

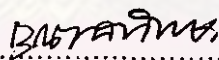

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต จุลาสัย)

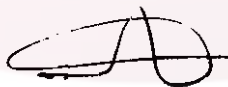
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

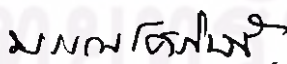
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุปรียา หิรัญโร, ศาสตราจารย์ชาน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ พานิชภักดิ์)

..... กรรมการ
(นายปรีดี นุรณศิริ, ศาสตราจารย์ชาน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บรรณโคภิชฐ์ เมฆวิชัย, ศาสตราจารย์ชาน)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นางทิพย์รัตน์ นพลดารมย์)

วิชาตา ในตา: สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร :
 กรณีศึกษาชุมชนวัดตึก. (LIVING CONDITIONS OF ALIEN MANUAL
 LABOURERS IN SAMUTSAKORN AREA : A CASE STUDY OF WAT TUEK
 COMMUNITY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.กฤษณัทพิทย พานิชภักดิ์,
 157 หน้า.

จังหวัดสมุทรสาครมีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจมีความ
 ต้องการแรงงานในการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ ทำให้มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในพื้นที่ เกิดเป็นชุมชนที่อยู่อาศัย
 ของคนต่างด้าว จึงมีความจำเป็นต้องมีการศึกษา สภาพการอยู่อาศัย พฤติกรรม ความต้องการ และปัญหาด้านที่อยู่
 อาศัยของคนต่างด้าว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับคนต่างด้าวต่อไปในอนาคต โดยใช้กรณีศึกษา
 ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่ในการศึกษา โดยทำการสำรวจข้อมูลภาคสนาม สังเกต
 และสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่า แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 21-30 ปี มี
 สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิมมาจากเมืองมะละแหม่ง ประเทศพม่า อยู่ในประเทศไทย 1-5 ปี อาศัยอยู่รวมกัน 3-4 คน
 ต่อหนึ่งหน่วยอาศัย ด้านสภาพเศรษฐกิจ พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม มีรายได้เพียงพอกับ
 ค่าใช้จ่ายและมีเงินเก็บ โดยครัวเรือนมีรายได้ 10,000-15,000 บาทต่อเดือน สถานที่ทำงานอยู่บริเวณถนนเศรษฐกิจ 1
 ซึ่งมีระยะทางห่างจากที่อยู่อาศัย(ชุมชนวัดตึก) 4-6 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 31-60 นาที และเดินทางโดยรถ
 รับส่งของบริษัท

ด้านสภาพการอยู่อาศัยพบว่า รูปแบบของหน่วยที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่เป็นห้องแถวประเภทตึก มีขนาดพื้นที่ห้อง
 15 ตารางเมตร ขนาดพื้นที่ห้องน้ำ 1.5 ตารางเมตร ใช้พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว เมื่อพิจารณาสภาพการอยู่
 อาศัยโดยรวมของหน่วยพักอาศัยตามเกณฑ์มาตรฐาน พบว่า หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวมีสภาพต่ำกว่าเกณฑ์
 มาตรฐาน เมื่อพิจารณาโดยอ้างอิงเกณฑ์ในการจำแนกสภาพการอยู่อาศัยของผู้รับชีวะสามล้อบริเวณย่านชุมชนชอยวัดตึก
 พบว่า หน่วยที่อยู่อาศัยมีสภาพปานกลาง

ปัญหาเกี่ยวกับการอยู่อาศัย สรุปได้ดังนี้ (1) ปัญหาภายในหน่วยที่อยู่อาศัย พบว่า พื้นที่ในการระบายอากาศ
 ของหน่วยที่อยู่อาศัยมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่รวม (2) ปัญหาด้านสาธารณูปโภค พบว่า น้ำประปาไม่เพียงพอต่อความ
 ต้องการของผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน (3) ปัญหาสภาพแวดล้อมในชุมชน พบว่า มีความหนาแน่นของอาคารมาก สภาพอาคาร
 ส่วนใหญ่เก่าและโทรม มีจุดทิ้งขยะไม่เพียงพอ การจัดเก็บขยะไม่ทั่วถึง น้ำท่วม และมีน้ำเน่ารั่ว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย สรุปได้ดังนี้ (1) หน่วยงานเจ้าของที่ดิน ควรมีการดำเนินการแก้ปัญหาโดยการ
 บังคับให้ระเบียบที่มีอยู่อย่างเคร่งครัด (2) ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม
 ภายในชุมชน โดยเริ่มจากการช่วยกันทำความสะอาดที่อยู่อาศัยและชุมชน (3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่หน่วยงานเจ้าของ
 ที่ดิน หน่วยงานท้องถิ่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ควรวางแผนร่วมกันในการจัดการระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ให้
 เพียงพอและเหมาะสม (4) ผู้ประกอบการที่มีส่วนทำให้เกิดแรงงานต่างด้าว ควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง
 สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจทำได้โดยใช้ระบบภาษี (5) ให้ความรู้สำหรับคนไทยและ
 แรงงานต่างด้าว เรื่องสุขลักษณะที่ดีในการอยู่อาศัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องสภาพการอยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ และ
 ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

ภาควิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา.....เคหการ..... ลายมือชื่อ อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา.....2552.....

5174277225 : MAJOR HOUSING

KEY WORDS : LIVING CONDITION / ALIEN MANUAL LABOURERS

WIPADA NOTA : LIVING CONDITIONS OF ALIEN MANUAL LABOURERS IN SAMUTSAKORN AREA : A CASE STUDY OF WAT TUEK COMMUNITY. THESIS ADVISOR : ASST. PROF. KUNDOLDIBYA PANITCHAPAKDI, Ph.D., 157 pp.

Samut Sakhon has undergone a rapid economic expansion. As a result, additional labor has been required for the production of goods and services. To meet this demand, alien manual laborers have been hired to work in the province, resulting in the growth of their community. Therefore, there is a need to examine their living conditions, behavior, needs, and living problems in order to plan for future housing needs. A case study was conducted on the Wat Tuek community, Amphur Muang, Samut Sakhon. The data were collected through field surveys, observations, and structured interviews.

The results show that the majority of the workers were female, aged 21-30 years, married, and originally from Malamaeng. At the time of research, they had lived in Thailand for one to five years. The subjects were living in groups of three or four. Economically, most of them were working in industrial factories. With the income of 10,000-15,000 baht they earned per month, they had enough money for expenses and saving. The factories they were working at are on Setthakit Road, four to six kilometers from the Wat Tuek community, requiring 31-60 minutes to commute. The workers used the transportation provided by the factories.

With respect to their living conditions, the subjects were living in shophouses with an area of 15m² and a 1.5 m² restroom. The area was used solely for living. When their overall living conditions were considered based on standard criteria, they were deemed to be sub-standard. However, the houses were found to be in a moderate condition when analyzing the living conditions of tricycle taxi riders at the Wat Dan community.

In regards to the living problems, it was found that in terms of the internal conditions of their houses, there was not enough ventilation. The second problem was public utilities, as the water supply was insufficient for their needs. Finally, their community was overcrowded with old and dilapidated buildings, exacerbated by several problems such as inadequate areas for waste disposal and collection, flooding, and an ineffective wastewater drainage system.

Suggestions are as follows. First, the entity owning the land should solve the problems mentioned above by enforcing the relevant regulations more strictly. Second, the residents should be encouraged to improve their living conditions starting with cleaning their houses and communal areas. Third, all related parties such as the land owner, local administration, and governmental agencies should cooperate in planning the public utilities and physical facilities so that they are adequate and suitable. Fourth, the businesses hiring the alien manual laborers should also be made financially responsible for improving the public utilities, physical facilities, and environment. This can probably be done through taxation. Finally, both Thai and alien manual laborers should be educated on good living hygiene so as to prevent future problems regarding living conditions.

Department :Housing.....Student's Signature.....*Wipada*.....
Field of Study :Housing..... Advisor's Signature.....*K. Panitchapakdi*.....
Academic Year : 2009.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ ผศ.ดร. กุณฑลทิพย์ พานิชภัคดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้สละเวลาที่มีค่าให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำภาควิชาเคหการทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชา และให้ข้อคิดและคำแนะนำที่ดีเสมอมา รวมถึงขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชาเคหการทุกท่านที่คอยประสานงานและให้ความช่วยเหลือในการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณ คุณสมพร เพ็ญกฤษฎา ที่ช่วยเหลือในระหว่างที่ศึกษาอยู่และช่วยลงพื้นที่และเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย

ขอขอบคุณกรมธนารักษ์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุนทุนการศึกษาและส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ญาติพี่น้องที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตงานวิจัย.....	5
1.4 นิยามศัพท์.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัย.....	7
2.2 แนวความคิดการดำรงอยู่ของชุมชนแออัด.....	11
2.3 ทฤษฎีการย้ายถิ่น.....	12
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงาน.....	13
2.5 มาตรฐานที่อยู่อาศัยและชุมชน.....	14
2.6 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว.....	25
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
บทที่ 3 พื้นที่ศึกษา.....	37
3.1 ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสมุทรสาคร.....	37

บทที่ 4 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
4.1 พื้นที่ที่ทำการศึกษา.....	56
4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	58
4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
4.4 ขั้นตอนในการดำเนินการสำรวจข้อมูล.....	63
บทที่ 5 สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว.....	70
5.1 ข้อมูลลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจของแรงงานต่างด้าว.....	70
5.2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรอยู่อาศัย ความจำเป็นและความต้องการเกี่ยวกับที่ อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว.....	81
5.3 ข้อมูลด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว.....	88
5.4 สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว.....	99
5.5 ทศนคติของคนไทยต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว.....	112
5.6 แนวทางเบื้องต้นในการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว.....	113
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	117
6.1 สรุปผลการวิจัย.....	118
6.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	125
6.3 ข้อเสนอแนะ.....	127
6.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	129
รายการอ้างอิง.....	130
ภาคผนวก.....	132
ภาคผนวก ก	133
ภาคผนวก ข	146
ภาคผนวก ค	155
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	157

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1.1	แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย	3
ตารางที่ 1.2	แสดงประเภทแรงงานต่างด้าว ณ เดือนกรกฎาคม 2550	3
ตารางที่ 2.1	ความหนาแน่นของชุมชน จำแนกตามทำเลที่ตั้งโครงการเคหะชุมชน และ สัดส่วนพื้นที่ จำแนกตามลักษณะการใช้ที่ดินในที่ดินทั้งแปลง	15
ตารางที่ 2.2	องค์ประกอบของชุมชน	15
ตารางที่ 2.3	ถนนแบ่งตามความสำคัญและประโยชน์ใช้สอยสำหรับชุมชนขนาดต่างๆ	16
ตารางที่ 2.4	มาตรฐานเนื้อที่ห้องเล็กที่สุด และความกว้างต่ำสุดของห้องส่วนมิดชิด	17
ตารางที่ 2.5	มาตรฐานเนื้อที่ห้องเล็กที่สุด และความกว้างต่ำสุดของห้องส่วน อเนกประสงค์	18
ตารางที่ 2.6	มาตรฐานความกว้าง และความสูงของประตูภายนอก	19
ตารางที่ 2.7	มาตรฐานความกว้าง และความสูงของประตูภายใน	20
ตารางที่ 2.8	มาตรฐานขนาดสายไฟฟ้าต่างๆ จำแนกตามลักษณะการใช้	20
ตารางที่ 2.9	มาตรฐานการเข้าถึงสาธารณูปการ	23
ตารางที่ 2.10	เกณฑ์การจำแนกการอยู่อาศัยในครัวเรือน	30
ตารางที่ 2.11	เกณฑ์การจำแนกสภาพแวดล้อมโดยรอบของหน่วยพักอาศัย	31
ตารางที่ 3.1	รายงานสถิติจำนวนประชากร และบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และราย ตำบล (ธันวาคม พ.ศ. 2551)	40
ตารางที่ 3.2	แสดงจำนวนประชากร เป็นรายอำเภอ พ.ศ.2544-2548	40
ตารางที่ 3.3	แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลง และความหนาแน่นของประชากร พ.ศ.2544- 2547	41
ตารางที่ 3.4	แสดงประเภทที่อยู่อาศัย จำแนกตามวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง และการครอบครอง พ.ศ.2543	41
ตารางที่ 3.5	ขนาดครัวเรือน จำแนกตามประเภทของที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2543	42
ตารางที่ 3.6	แสดงจำนวนประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามเพศ	43
ตารางที่ 3.7	แสดงผลผลิตการเกษตร แยกตามรายอำเภอ ปี 2547	45
ตารางที่ 3.8	แสดงจำนวนเรือประมงจังหวัดสมุทรสาคร ปี 2547	46
ตารางที่ 3.9	แสดงจำนวนผู้ประกอบการประมงที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประมงจังหวัด	46
ตารางที่ 3.10	แสดงประชากรสัตว์ในพื้นที่ปศุสัตว์จังหวัดสมุทรสาคร ประจำปี 2548	47

ตารางที่ 3.11	แสดงจำนวนโรงงานปี 2543-2547	47
ตารางที่ 3.12	แสดงอัตราการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชน ตั้งแต่ กุมภาพันธ์ 2547-กุมภาพันธ์ 2548	48
ตารางที่ 4.1	แสดงตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
ตารางที่ 5.1	แสดงเพศของแรงงานต่างด้าว	70
ตารางที่ 5.2	แสดงระดับอายุของแรงงานต่างด้าว	71
ตารางที่ 5.3	แสดงสถานภาพของแรงงานต่างด้าว	71
ตารางที่ 5.4	แสดงภูมิลำเนาเดิมของแรงงานต่างด้าว	72
ตารางที่ 5.5	แสดงระยะเวลาที่อยู่ในเมืองไทยของแรงงานต่างด้าว	72
ตารางที่ 5.6	แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ขออนุญาตทำงาน	73
ตารางที่ 5.7	แสดงจำนวนสมาชิกในหน่วยพักอาศัย	73
ตารางที่ 5.8	แสดงอาชีพของแรงงานต่างด้าว	74
ตารางที่ 5.9	แสดงระดับรายได้รวมของครัวเรือนของแรงงานต่างด้าว	75
ตารางที่ 5.10	แสดงประเภทรายจ่ายของครัวเรือนในแต่ละเดือน	76
ตารางที่ 5.11	แสดงระดับรายได้กับรายจ่ายของครัวเรือน	77
ตารางที่ 5.12	แสดงที่ตั้งสถานที่ทำงานของแรงงานต่างด้าว	78
ตารางที่ 5.13	แสดงระยะทางจากที่พักถึงที่ทำงาน	78
ตารางที่ 5.14	แสดงวิธีการเดินทางไปทำงาน	79
ตารางที่ 5.15	แสดงระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน	79
ตารางที่ 5.16	แสดงค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานของแรงงาน 1 คน ใน 1 เดือน	80
ตารางที่ 5.17	แสดงระยะเวลาในการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว	81
ตารางที่ 5.18	แสดงการใช้พื้นที่	81
ตารางที่ 5.19	แสดงศาสนสถานที่เป็นที่ไปบ่อยที่สุดของแรงงานต่างด้าว	83
ตารางที่ 5.20	แสดงสถานที่ซื้อของใช้ส่วนตัวของครัวเรือน	84
ตารางที่ 5.21	แสดงสถานที่รับการรักษาพยาบาลของผู้อยู่อาศัยและผู้อยู่อาศัยร่วม	84
ตารางที่ 5.22	แสดงกิจกรรมที่ทำในวันหยุดของแรงงานต่างด้าว	85
ตารางที่ 5.23	แสดงเหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยของครัวเรือน	86
ตารางที่ 5.24	แสดงความต้องการการดูแลด้านที่อยู่อาศัยของครัวเรือน	87
ตารางที่ 5.25	แสดงรูปแบบของหน่วยที่อยู่อาศัย	88

ตารางที่ 5.26	แสดงขนาดพื้นที่ห้อง	91
ตารางที่ 5.27	แสดงขนาดพื้นที่ห้องน้ำ	95
ตารางที่ 5.28	แสดงเฟอร์นิเจอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยพักอาศัย	96
ตารางที่ 5.29	แสดงการเข้าถึงของสาธารณูปโภคของหน่วยพักอาศัย	98
ตารางที่ 5.30	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิก และขนาด	100
ตารางที่ 5.31	แสดงสภาพการอยู่อาศัยพิจารณาตามเกณฑ์มาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง	101
ตารางที่ 5.32	แสดงสภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย	102
ตารางที่ 5.33	แสดงสภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย แยกตามรูปแบบของหน่วยที่อยู่อาศัย	102
ตารางที่ 5.34	แสดงปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของครัวเรือน (จากการสัมภาษณ์)	108
ตารางที่ 5.35	แสดงปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของครัวเรือน (จากการสัมภาษณ์)	109
ตารางที่ 5.36	แสดงปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของครัวเรือน (จากการสังเกต)	111
ตารางที่ 5.37	แสดงทัศนคติของคนไทยต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว	112

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1.1	แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครที่ขอต่ออายุทำงานในปี พ.ศ. 2550	2
ภาพที่ 1.2	แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครจำแนกตามประเภทกิจการ ในปี พ.ศ. 2550	2
ภาพที่ 1.3	แสดงสรุปผลการจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองตามมติคณะรัฐมนตรี ปี 2547-2551	2
ภาพที่ 2.1	แสดงเวลาและระยะทางมากที่สุดในการเข้าถึงสาธารณสุขการ	22
ภาพที่ 4.1	แสดงชุมชนวัดตึก	56
ภาพที่ 4.2	แสดงสภาพภายในชุมชนวัดตึก	57
ภาพที่ 4.3	แสดงสภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว	58
ภาพที่ 4.4	แสดงวิธีการคัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	59
ภาพที่ 4.5	แผนที่แสดงเขตเช่าที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียน สค 57	63
ภาพที่ 4.6	แผนที่ระวาง ยู.ที.เอ็ม. สำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร	64
ภาพที่ 4.7	แผนที่แสดงเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร	64
ภาพที่ 4.8	แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศ จากเทศบาลนครสมุทรสาคร	65
ภาพที่ 4.9	แสดงที่ตั้งของหน่วยที่อยู่อาศัย	66
ภาพที่ 4.10	แสดงแผนการดำเนินการวิจัย	69
ภาพที่ 5.1	แสดงระยะทางจากที่พักถึงสถานที่ทำงาน	78
ภาพที่ 5.2	สภาพพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ภายในหน่วยพักอาศัย	82
ภาพที่ 5.3	สภาพพื้นที่ส่วนมิตซิด (ห้องน้ำ) ภายในหน่วยพักอาศัย	83
ภาพที่ 5.4	สถานที่ซื้อของใช้ส่วนตัวของครัวเรือน	84
ภาพที่ 5.5	กิจกรรมที่ทำในวันหยุด	85
ภาพที่ 5.6	แสดงเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อกับชุมชน	86
ภาพที่ 5.7	รูปแบบของหน่วยที่พักอาศัยปัจจุบันของแรงงานต่างด้าว ประเภทบ้านโดด	89
ภาพที่ 5.8	รูปแบบของหน่วยที่พักอาศัยปัจจุบันของแรงงานต่างด้าว ประเภทห้องแถว	90
ภาพที่ 5.9	แสดงขนาดพื้นที่หน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดตึก (ขนาดน้อยกว่า 15 ตร.ม.)	92

ภาพที่ 5.10	แสดงขนาดพื้นที่หน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดตึก (ขนาด 15 ตร.ม.)	93
ภาพที่ 5.11	แสดงขนาดพื้นที่หน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดตึก (ขนาดมากกว่า 15 ตร.ม.)	94
ภาพที่ 5.12	แสดงขนาดพื้นที่ห้องน้ำในหน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าว	95
ภาพที่ 5.13	สภาพการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องพัก	97
ภาพที่ 5.14	สภาพทางภายในชุมชนวัดตึก	98
ภาพที่ 5.15	สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพค่อนข้างดี (บ้านโคด)	103
ภาพที่ 5.16	สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพค่อนข้างดี (ห้องแถว)	104
ภาพที่ 5.17	สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพปานกลาง (บ้านโคด)	105
ภาพที่ 5.18	สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพปานกลาง (ห้องแถว)	106
ภาพที่ 5.19	สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพไม่ดี (บ้านโคด)	107
ภาพที่ 5.20	สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพไม่ดี (ห้องแถว)	107
ภาพที่ 5.21	สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยพักอาศัย	108
ภาพที่ 5.22	แสดงพื้นที่ที่ประสบปัญหาสภาพแวดล้อม	111
ภาพที่ 5.23	การสัมภาษณ์คนไทยในพื้นที่	112

บทที่ 1

บทนำ

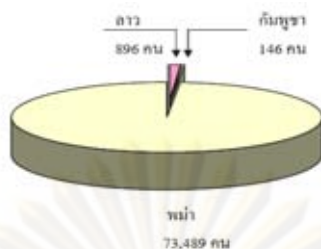
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีการขยายตัวในด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นภาคการเกษตร หรือภาคนอกเกษตร จากข้อมูลการรายงานผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในปี 2549 พบว่าจังหวัดสมุทรสาครมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) เป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ และประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (GPP Per Capita) เป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจากจังหวัดระยอง โดยโครงสร้างทางเศรษฐกิจหลักของจังหวัดสมุทรสาครขึ้นอยู่กับภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 83.64 และภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 3.69 สำหรับผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) ภาคการเกษตร เป็นผลิตภัณฑ์จากสาขาการประมงสูงที่สุด และรองลงมาเป็นสาขาเกษตรกรรม ส่วนผลิตภัณฑ์ภาคนอกเกษตร เป็นสาขาการผลิตอุตสาหกรรมมากที่สุด รองลงมาคือสาขาการค้าส่ง การค้าปลีก และสาขาการไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา

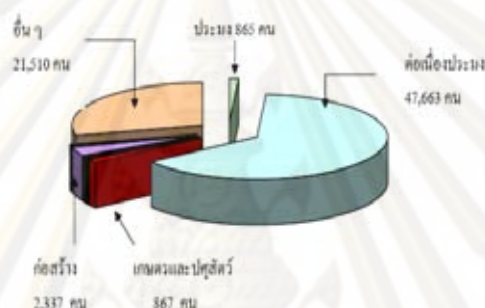
จากการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดสมุทรสาครที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นภาคการเกษตร การผลิต และการส่งออก ล้วนแต่มีความต้องการแรงงานในการผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค แต่จากสถานการณ์ในปัจจุบันจะพบว่า คนไทยปฏิเสธที่จะทำงานในลักษณะงานไร้ฝีมือ หรือไม่เลือกที่จะทำงานในบางอาชีพ เนื่องจากเป็นงานที่มีลักษณะ 3D (Dirty Difficult Dangerous) คือเป็นงานที่สกปรก หนัก และเสี่ยงภัยสูง ใช้แรงงานมากกว่าใช้ทักษะ และเป็นงานที่ได้รับอัตราค่าจ้างน้อย ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานขึ้น จากเหตุดังกล่าวทำให้เกิดแรงงานต่างด้าวอพยพย้ายถิ่นฐานจากประเทศเพื่อนบ้าน เข้ามาเป็นแรงงานทดแทนแรงงานชาวไทยเป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มของแรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือจะมีสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา โดยแรงงานต่างด้าวที่มีมากที่สุด คือ แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า โดยงานที่ทำส่วนใหญ่จะเป็นงานในอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องกับประมง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 1.1 : แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครที่ขอต่ออายุทำงานในปี พ.ศ. 2550

ภาพที่ 1.2 : แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาครจำแนกตามประเภทกิจการ ในปี พ.ศ. 2550

ภาพที่ 1.3 : แสดงสรุปผลการจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองตามมติคณะรัฐมนตรี ปี 2547-2551

ตาราง : แสดงสรุปผลการจัดระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองตามมติคณะรัฐมนตรี ปี 2547 -2551

การดำเนินการ	ปี 2547	ปี 2548	ปี 2549	ปี 2550	ปี 2551
• จดทะเบียนนายจ้าง	5,842 ราย	6,031 ราย	4,807 ราย	4,997 ราย	4,944 ราย
ต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว	137,080 คน	184,960 คน	201,513 คน	260,486 คน	251,587 คน
• พิจารณาโควต้าให้นายจ้าง	5,785 ราย	5,985 ราย	4,640 ราย	4,789 คน	4,747 คน
จำนวนแรงงานต่างด้าว	135,985 คน	179,229 คน	195,747 คน	226,653 คน	227,457 คน
• คนต่างด้าวจดทะเบียน	104,417 คน	-	-	-	-
ถ่ายรูปพิมพ์ลายนิ้วมือ	88,582 คน	-	-	-	-
• ขออนุญาตทำงาน	80,243 คน	73,498 คน	91,551 คน	74,531 คน	76,059 คน
- พม่า	73,498 คน	69,455 คน	89,402 คน	73,489 คน	75,614 คน
- ลาว	5,325 คน	3,771 คน	1,699 คน	896 คน	378 คน
- กัมพูชา	1,420 คน	670 คน	450 คน	146 คน	67 คน

ที่มา : สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร

แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในจังหวัดสมุทรสาครมี 2 ประเภท คือ ประเภทที่เข้ามาทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมาย และประเภทที่เข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นแรงงานถูกกฎหมายหรือหลบหนีเข้าเมือง เมื่อมาอยู่ในไทยจะเป็นประชากรแฝงในพื้นที่ โดยจังหวัดสมุทรสาครมีประชากรต่างด้าวแฝงเกือบเท่า ๆ กับประชากรทั้งจังหวัด เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรที่เป็นคนไทย คือ จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีประชากรตามทะเบียนราษฎรรวม 469,934 คน (รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ.2551 สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร) ในจำนวนนี้มีคนต่างด้าวอยู่ถึง 233,743 คน (สำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร) หรือคิดเป็นร้อยละ 49.74 ของประชากรในพื้นที่ โดยในปี พ.ศ. 2550 จังหวัดสมุทรสาครมีการเพิ่มขึ้นของแรงงานต่างด้าวดังนี้

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าว ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย

ปี 2550						
มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน	พฤษภาคม	มิถุนายน	กรกฎาคม
161,217	171,840	193,275	194,381	198,084	217,416	233,743
ปีฐาน	106.6 %	119.9 %	120.6 %	122.9 %	134.8 %	144.98 %

ที่มา : จากสำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 1.2 แสดงประเภทแรงงานต่างด้าว ณ เดือนกรกฎาคม 2550

จังหวัด	ประเภทการอนุญาต						
	ถูกกฎหมาย					ผิดกฎหมาย	รวม ทั้งสิ้น
	ตลอดชีพ	ส่งเสริมการ ลงทุน	ชั่วคราว	มาตรา 12	รวม	มติ ครม.	
สมุทรสาคร	-	64	814	559	1,437	232,306	233,743

ที่มา : จากสำนักงานจัดหางานจังหวัดสมุทรสาคร

การเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสังคม ไม่ว่าจะเป็นการอยู่อาศัย การกินอยู่ที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และปัญหาการอยู่ร่วมกันกับคนในพื้นที่ ปัญหาอาชญากรรม ซึ่งปัญหาดังกล่าวยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น เมื่อมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพื้นที่ที่ประสบปัญหาแรงงานต่างด้าวมากที่สุด คือ พื้นที่ในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร เนื่องจากเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด ทั้งภาคการประมง อุตสาหกรรม และอื่นๆ ข้อมูลจากศูนย์ตรวจคนเข้าเมืองภาคกลาง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งรับผิดชอบควบคุมดูแลกลุ่มต่างด้าวในเขต จังหวัดสมุทรสาคร ระบุว่า เฉพาะในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เพียงพื้นที่เดียวมีคนต่างด้าวอาศัยอยู่หลายแสนคน โดยมีทั้งที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงแรงงาน และกลุ่มคนหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย โดยชุมชนที่มีชาวต่างด้าวพักอาศัยอยู่มากที่สุดคือ ชุมชนโคกกรากใน ตำบลบางหญ้าแพรก ชุมชนเกาะสมุทร และชุมชนตลาดกุ่ม ตำบลท่าทราย

การที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในพื้นที่จำนวนมาก เป็นผลให้เกิดความต้องการที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากตามมา โดยจะเห็นได้จากการมีห้องเช่าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในพื้นที่ ซึ่งมีทั้งที่ทำห้องเช่าในที่ของเอกชน ที่วัด และที่ราชพัสดุ จนทำให้หลายพื้นที่เกิดเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของคนต่างด้าว ซึ่งในปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีการวางแผนเพื่อรองรับการเกิดของชุมชนต่างด้าวเหล่านี้

ชุมชนวัดตึก เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนที่ดินราชพัสดุ ซึ่งมีผู้ได้ทำการศึกษาวิจัยในพื้นที่นี้ในเรื่องภาวะภาษีที่อยู่อาศัยที่มีผลต่อผู้มีรายได้น้อย เมื่อมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างใหม่ ผลการศึกษาส่วนหนึ่งอันเกี่ยวกับปัญหาของชุมชนพบว่า ปัญหาหลักของชุมชนประเด็นหนึ่งคือการมีคนต่างด้าวเข้ามาอยู่ในชุมชนมากขึ้น จนส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนบางส่วนคิดว่าการเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนของคนต่างด้าวเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาสังคม ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีการวางแผนรองรับการขยายตัวของที่อยู่อาศัยของคนต่างด้าวเหล่านี้อย่างจริงจัง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเกิดประเด็นคำถามขึ้นว่า สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว พฤติกรรม ความต้องการ และปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของคนต่างด้าว ในพื้นที่ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนเรื่องที่อยู่อาศัยให้กับคนต่างด้าวที่อพยพเข้ามาทำงานและอยู่อาศัยในประเทศไทยต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และพฤติกรรมการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาความต้องการ และปัญหาด้านที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาแนวทางเบื้องต้นในการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าวในพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

1.3 ขอบเขตงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - ศึกษาลักษณะรูปแบบของที่อยู่อาศัย ของคนต่างด้าว
 - ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ของคนต่างด้าว
 - ศึกษาพฤติกรรมความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต ของคนต่างด้าว
 - ศึกษาความต้องการที่อยู่อาศัย ของคนต่างด้าว
 - ศึกษาปัญหาที่อยู่อาศัย ของคนต่างด้าว

2. ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

ในการศึกษานี้ ได้เลือกพื้นที่ศึกษา ได้แก่บริเวณที่ดินราชพัสดุ ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ ที่พักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชุมชนวัดตึก

โดยในการกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการกำหนดพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการทำวิทยานิพนธ์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ ภายใต้อำนาจจำกัดด้านเวลา

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แรงงานต่างด้าว หมายถึง แรงงานสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย
2. ที่อยู่อาศัยของคนต่างด้าว คือ ที่อยู่อาศัยที่คนไม่มีสัญชาติไทยพักอาศัยอยู่

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงสภาพการอยู่อาศัย สภาพเศรษฐกิจ สังคม พฤติกรรม ความต้องการ และปัญหาด้านที่อยู่อาศัย รวมถึงแนวทางในการจัดการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

2. เพื่อเป็นแนวทางและฐานข้อมูลสำหรับภาครัฐและเอกชน ในการจัดหาที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทย ได้อย่างเหมาะสมและพอเพียง รวมทั้งนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่อื่นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎี และกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษาชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ในบทนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้า รวบรวม แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และเป็นข้อมูลในการอภิปราย ผลการวิจัย ซึ่งสามารถเรียบเรียงได้ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัย

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัย มีอยู่มากทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ สามารถสรุปได้ดังนี้

Park, Burgess และ Mc Kenzie (1920) ได้ศึกษาพบว่า ระดับรายได้จะมี ความสัมพันธ์กับการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัย กล่าวคือ ผู้มีรายได้น้อยจะอยู่ใกล้ศูนย์กลางเมือง ส่วนผู้มีรายได้สูงจะอยู่บริเวณชานเมือง ทั้งนี้เพราะผู้มีรายได้สูงต้องการมีพื้นที่ขนาดใหญ่ บ้านใหม่ และประหยัดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับราคาที่ดินได้

Aamos H. Hawlay (1950) นักนิเวศวิทยาซึ่งมีความสนใจเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือก แหล่งที่อยู่อาศัย ในแง่ของระบบนิเวศนี้ได้พบว่าบริเวณที่เป็นชุมชนหนาแน่นใจกลางเมืองใกล้ ย่านธุรกิจและย่านอุตสาหกรรม จะเป็นบริเวณที่ดินที่มีราคาแพงแต่จะมีที่อยู่อาศัยราคาถูก ทั้งนี้ เพราะเจ้าของที่ดินในบริเวณใจกลางเมืองมักจะคาดการณ์ว่าที่ดินในบริเวณดังกล่าวจะมี ราคาสูงขึ้นอย่างแน่นอน และจะมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่ใช่ เพื่อการอยู่อาศัย ดังนั้น จึงไม่เอาใจใส่และบำรุงรักษาที่อยู่อาศัยซึ่งจะพบว่าบริเวณชุมชนใจ กลางเมืองนี้จะเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ต่ำ ส่วนผู้มีรายได้สูงจะอพยพออกไปอยู่ในชานเมือง

William Alonso (1960) ได้อธิบายว่า การเลือกแหล่งที่อยู่อาศัยจะต้องมี ความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับราคาที่ดิน กล่าวคือ บริเวณศูนย์กลางเมืองจะมีราคาที่ดินสูงกว่า บริเวณอื่นๆ ในขณะที่เดียวกันที่ดินจะมีราคาลดลงตามระยะทางที่ห่างจากศูนย์กลางเมือง ออกไป เป็นผลให้ราคาของที่อยู่อาศัยแตกต่างกันไป ด้วย นอกจากนี้ราคาที่ดินยังแปรผกผันกับ ค่าขนส่ง ดังนั้น ผู้ที่มีรายได้สูงจะมีโอกาสเลือกที่อยู่อาศัยในเขตชานเมือง ถึงแม้ว่าจะต้องเสีย ค่าขนส่งสูงกว่าผู้มีรายได้ต่ำกว่า ซึ่งจำต้องอยู่กันอย่างแออัดในศูนย์กลางเมือง ทั้งนี้ เพื่อต้องการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

Alonso ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัยไว้ 3 ประการ

1. รายได้กับความพึงพอใจ จะมีอิทธิพลต่อการเลือกที่อยู่อาศัย กล่าวคือ เมื่อผู้อยู่อาศัยมีรายได้สูงขึ้น โอกาสในการเลือกรูปแบบบ้าน ที่ตั้งและสิ่ง ที่พอใจจะอยู่ในระดับสูงขึ้นด้วย คือ สามารถจ่ายเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีกว่า ใหม่กว่า และแหล่งที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่า

2. การเข้าถึงแหล่งงาน การกระจายตัวของแหล่งงานอาจมีอิทธิพลต่อการกระจายตัวของที่อยู่อาศัยมากกว่าปัจจัยอื่นๆ ครอบครัวจะต้องพิจารณา ระหว่างความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งงานของหัวหน้าครอบครัวกับความเป็นไปได้หลาย ๆ ด้านเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางจากบ้านไปทำงาน ราคาที่ดินที่เหมาะสม ความต้องการอื่น ๆ ในการติดต่อกับเมือง แหล่งที่อยู่อาศัยที่มีความได้เปรียบในแง่เศรษฐกิจ คือ อยู่ใกล้แหล่งงาน เพราะเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางน้อย

3. วัยของสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวใดที่มีจำนวนเด็กมากจะเป็นผลให้ต้องใช้พื้นที่มากขึ้นซึ่งมักจะเป็นพื้นที่ในเขตชานเมือง นอกจากนี้บริเวณที่มีโรงเรียนซึ่งมีมาตรฐานการศึกษาดีตั้งอยู่ในบริเวณนั้น จะได้รับความสนใจในการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัยมากยิ่งขึ้น ส่วนครอบครัวที่ไม่มีเด็กมักชอบความสะดวกสบายในการเข้าถึงสิ่งซึ่งน่าพอใจของเมือง และพอใจอยู่ในบ้านที่มีพื้นที่เล็กๆ บริเวณศูนย์กลางเมือง

4. ปัจจัยอื่นๆ เช่น การแบ่งแยกผิว เชื้อชาติ และชนชั้นจะมีผลต่อ การเลือกที่อยู่อาศัยด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นในพื้นที่เมืองที่มีการให้บริการสาธารณะที่ไม่เท่าเทียมกัน ก็จะมีอิทธิพลต่อการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้สูง

Harold Cater (1972) กล่าวว่า ปัจจัยใหญ่ ๆ ที่ควบคุมการตัดสินใจในการเลือกที่อยู่อาศัยในเมืองนั้นมี 2 ประการ คือ

1. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมโดยจะรวมถึงความสามารถในการจ่ายเงิน และค่าเช่า บุคลิกลักษณะของแต่ละบุคคล และลักษณะของกลุ่มสังคมที่ตนปรารถนาจะอยู่
2. สภาพวงจรชีวิต ความแตกต่างของช่วงอายุของบุคคล จะมีผลต่อการเลือกที่อยู่อาศัย เช่น ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ จะต้องการบ้านที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความงาม และเงียบสงบ เป็นต้น

Jay Siegal (1970) ได้ให้ความเห็นว่า การเลือกที่อยู่อาศัยจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ คือ

1. ความสะดวกสบายในการเข้าถึง (Accessibility)
2. คุณภาพของสภาพแวดล้อม เช่น ลักษณะทางด้านสังคมของชุมชน สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ การบริการชุมชนต่างๆ และความพึงพอใจเกี่ยวกับที่ตั้ง
3. ทำเลที่ตั้ง และลักษณะที่ดินที่ใช้ปลูกสร้างบ้าน

K. J. Button (1976) ได้เสนอองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการในการเลือกบริเวณที่อยู่อาศัย คือ

1. รายได้ของครอบครัวเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจ คนที่มีรายได้สูงจะมีโอกาสเลือกที่อยู่อาศัยได้มากกว่า โดยจะพยายามเลือกบริเวณที่มีค่าเช่าที่ดินต่ำ ใกล้เคียงแหล่งคมนาคมขนส่ง และเข้าถึงได้สะดวก
2. คุณภาพสิ่งแวดล้อม นอกจากจะมีสิ่งแวดล้อมที่ดีแล้ว ความสัมพันธ์ของเพื่อนบ้านก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง แต่จะต้องมีรายได้และรสนิยมอยู่ในระดับเดียวกัน

B. M. Mariatry ได้อธิบายถึงปัจจัยในการเลือกที่อยู่อาศัย คือ

1. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถในการใช้จ่ายว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานอันดับแรกในการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัย ส่วนระยะทางไปยังแหล่งงาน และราคาที่ดิน จะเป็นปัจจัยที่ตามมาภายหลังการตัดสินใจเลือกแหล่งที่แตกต่างกัน ย่อมขึ้นอยู่กับงบประมาณและระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัย และสิ่งนี้เป็นตัวกำหนดการกระจายตัวของบริเวณที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ต่างกันภายในเมือง
2. ปัจจัยทางด้านสังคม จะเกี่ยวข้องกับความแตกต่างกันในด้านคุณค่าความต้องการ และความพอใจของประชาชน

Londow Wingo Jr. (1961) ได้ให้ความสำคัญเรื่องการเดินทางไปทำงานมากที่สุด และได้ให้ข้อสรุปผลการศึกษาว่าการย้ายที่อยู่อาศัยเข้าใกล้แหล่งงานมากขึ้นราคาที่ดินก็จะยิ่งสูงขึ้น ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการเดินทางลดลง และพบว่า มีครัวเรือนยังคงย้ายที่อยู่อาศัยเข้าใกล้แหล่งงานเรื่อยๆ จนกระทั่งพบทำเลที่ตั้งที่พอใจ ซึ่งเงินที่เกิดจากการประหยัดจากการเดินทางที่ลดลง เท่ากับช่วยทดแทนให้ราคาที่ดินลดลงด้วย

William H. Clair (1973) ได้อธิบายถึงแนวทางโดยทั่วไปในการเลือกที่อยู่อาศัยและการพัฒนาที่อยู่อาศัยในเมือง ดังนี้

1. แหล่งที่อยู่อาศัยควรอยู่ในที่ดอนซึ่งมีความปลอดภัยสูง มีการระบายน้ำได้ดี และควรอยู่ใกล้ถนน และดินมีลักษณะที่เหมาะสมในการก่อสร้าง มีบริการสาธารณะต่างๆ ที่สามารถเดินไปใช้บริการได้
2. ที่อยู่อาศัยควรอยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัยจากภัยด้านต่างๆ ได้แก่ ภัยจากน้ำท่วม ไฟไหม้ หรือบริเวณแนวเส้นทางการบิน ซึ่งคาดว่าจะมีเครื่องบินตก
3. ที่อยู่อาศัยควรตั้งอยู่ใกล้แหล่งที่ทำงาน ย่านการค้า และต้องอยู่ห่างจากสิ่งรบกวนจากควัน กลิ่น เสียง ฝุ่นละออง และอิทธิพลของสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา
4. ที่อยู่อาศัยควรอยู่ในบริเวณที่มีสภาพธรรมชาติสวยงาม
5. ที่อยู่อาศัยควรอยู่ในพื้นที่ที่ไม่มีบ้านหนาแน่นนัก และต้องมีความเป็นส่วนตัว เยียบสงบ ได้รับแสงสว่างเพียงพอ และมีอากาศถ่ายเทได้ดี

Brain Goodal (1972) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่ผู้อยู่อาศัยใช้พิจารณาเลือกที่อยู่อาศัย ซึ่งจะพิจารณาจากลักษณะ 3 ประการ คือ

1. ลักษณะของบ้าน โดยดูจากความใหม่เก่าของบ้าน ส่วนประกอบภายใน และความพอเหมาะกับความขนาดของบ้านสำหรับครอบครัว
2. ลักษณะชุมชน ผู้อาศัยมักจะพิจารณาเลือกบริเวณที่มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมเหมือนตนเอง
3. ที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับพื้นที่โดยรอบ สามารถเดินทางไปยังบริเวณต่างๆ ได้สะดวก รวมทั้งแหล่งงาน ย่านธุรกิจการค้า และกิจกรรมอื่น ๆ ซึ่งอาจเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ Goodal ยังได้เสริมความคิดเห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกที่อยู่อาศัย คือ

1. รายได้และความพอใจ จะทำให้การตัดสินใจเลือกที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้สูงมีโอกาสเลือกเลือกรูปแบบและขนาดของบ้าน รวมทั้งแหล่งที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกได้ดีกว่า
2. ราคาที่ดิน จะต้องมีราคาไม่แพงนัก แต่เป็นทำเลที่ดี
3. สภาพครอบครัว สมาชิกครอบครัวมีผลต่อความต้องการใช้พื้นที่ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีย่านขนาดใหญ่ด้วย นอกจากนี้บริเวณที่มีโรงเรียนซึ่งมีมาตรฐานด้านการศึกษาดี ตั้งอยู่จะได้รับความสนใจในการเลือกที่อยู่อาศัยในบริเวณนั้น
4. การกำหนดบริเวณพื้นที่เพื่อแบ่งชนชั้นด้านสังคม เช่น การแบ่งแยกผิว เชื้อชาติ ก็มีผลต่อการเลือกที่ตั้งที่อยู่อาศัยด้วย

Barrie Needham (1977) ได้อธิบายถึงเหตุผลที่ที่อยู่อาศัยตั้งอยู่รวมกันในบริเวณใกล้เคียง ดังนี้

1. ความสะดวกในการเข้าถึง ความต้องการในด้านความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทางไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ทำให้ผู้อยู่อาศัยเลือกอยู่ในบริเวณสองข้างเส้นทางคมนาคมและกระจายอยู่รอบๆ ศูนย์กลางธุรกิจการค้า ศูนย์กลางการทำงาน และศูนย์กลางการศึกษา
2. การประหยัดจากภายนอก การอยู่รวมกันในบริเวณเดียวกันของที่อยู่อาศัยจะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องการใช้บริการทางสาธารณูปการ เช่น สถานศึกษา และสถานพยาบาล รวมทั้งการใช้บริการสาธารณูปโภคของเมือง เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ เนื่องจากการบริการต่างๆ เหล่านี้ สามารถให้บริการได้ทั่วถึง และเพียงพอสำหรับบริเวณที่อยู่ใกล้เคียงกันมากกว่าบริเวณที่อยู่กันกระจัดกระจาย

Harold Cater กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญ 2 ประการที่ควบคุมการตัดสินใจว่า จะเลือกอยู่ในบริเวณใดของเมือง ได้แก่

1. สถานะทางสังคมของผู้อยู่อาศัย เช่น ระดับรายได้ บุคลิกส่วนบุคคล และกลุ่มทางสังคม
2. สภาพครอบครัว เช่น ครอบครัวที่ประกอบด้วยผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ ย่อมต้องการบ้านที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความเงียบสงบ

2.2 แนวคิดการดำรงอยู่ของชุมชนแออัด (การเคหะแห่งชาติ, 2534: 10)

การที่ชุมชนแออัดสามารถดำรงอยู่ มีสาเหตุมาจากปัจจัยต่างๆ คือ

1. แหล่งงานและแรงงาน (Employment) เป็นการพึ่งพากันระหว่างแรงงานกับแหล่งงานในชุมชนเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานประเภทขายแรงงาน กรรมกรซึ่งมีมากใน ชุมชนแออัด และส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีค่าจ้างต่ำ ประกอบกับในเมืองใหญ่มีแหล่งงานที่ต้องการแรงงานลักษณะนี้มาก จึงนับเป็นการเอื้อซึ่งกันและกัน และเอื้อต่อการดำรงอยู่ของชุมชนแออัดด้วย
2. การรวมกลุ่ม (Grouping) เป็นอำนาจการต่อรองของผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด ต่อเจ้าของที่ดินเมื่อมีการไล่รื้อ ในหลายแห่งเจ้าของที่ดินไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะชาวชุมชนมีการรวมกลุ่มกันต่อต้าน ในปัจจุบันนี้นอกจากเป็นการรวมกลุ่มกันของผู้อาศัยเองแล้วยังได้รับความร่วมมือจากชุมชนแออัดภายนอก และองค์กรต่างๆ ทำให้การรวมกลุ่มมีอำนาจต่อรองมากยิ่งขึ้น

3. ขีดจำกัดในการพัฒนาตนเอง(Limitation of self-development) ทั้งนี้ เพราะมีข้อจำกัดในด้านรายได้ ความรู้ของผู้อยู่อาศัยตลอดทั้งราคาที่ดินและที่อยู่อาศัยในเมืองที่มีราคาสูง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเองและชุมชนได้โดยลำพัง ที่อยู่อาศัยที่พอมีมาตรฐานบางแห่งต้องทรุดโทรมลง และชุมชนที่ทรุดโทรมแล้ว ยังมีสภาพทรุดโทรมยิ่งขึ้น ทั้งยังไม่สามารถจะขยายขยายออกไปจากที่เดิม

4. ขีดจำกัดของการพัฒนาโดยรัฐ (Limitation of state development) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านงบประมาณและนโยบายการปรับปรุงชุมชนแออัด นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานในแต่ละหน่วยงานของรัฐ

2.3 ทฤษฎีการย้ายถิ่น

การย้ายถิ่น (migration) หมายถึง การเคลื่อนย้ายเดินทางของประชาชนจำนวนมากจากถิ่นพำนักของตนไปยังบริเวณอื่นซึ่งมีระยะห่างจากถิ่นพำนักเดิมพอสมควร โดยผู้ย้ายถิ่นมีความตั้งใจจะไปพำนักในถิ่นใหม่เป็นการชั่วคราวหรือถาวร การย้ายถิ่นอาจเป็นการย้ายถิ่นข้ามชาติ (ระหว่างประเทศต่าง ๆ)หรือภายในประเทศ (ระหว่างภาคต่าง ๆ)

คนงานย้ายถิ่นหรือแรงงานย้ายถิ่น (migrant workers) หมายถึง บุคคลซึ่งถูกว่าจ้างให้ทำงานกำลังถูกว่าจ้างให้ทำงาน หรือเคยถูกว่าจ้างให้ทำงานโดยได้รับค่าตอบแทนในรัฐที่ตนไม่ได้เป็นคนของชาตินั้น

2.3.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นที่สำคัญประกอบด้วย

(1) แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่เกี่ยวกับดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ ได้รับแนวคิดจากกลุ่มทฤษฎีทางภูมิศาสตร์โดยเชื่อว่า การย้ายถิ่นมีสาเหตุมาจาก ปัจจัย 2 ประการคือปัจจัยผลักดันอันได้แก่ความยากจน การขาดแคลนที่ดิน การเพิ่มของประชากรในประเทศต้นทาง และปัจจัยดึงดูดอันได้แก่ โอกาสในการทำงานเพื่อหารายได้ ความเจริญรุ่งเรืองทันสมัยของประเทศผู้รับ

(2) แนวคิดเชิงโครงสร้างที่มองย้อนประวัติศาสตร์ มองว่าปัญหาการย้ายถิ่นเกิดจากโครงสร้างทางทรัพยากรและพลังงานภายในประเทศแตกต่างกันความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายตัวทางเศรษฐกิจและการเมืองทำให้โอกาสที่จะมีทางเลือกได้อย่างอิสระจึงไม่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม แนวคิดทั้งสองนี้มีข้อบกพร่องของแต่ละแนวคิด กล่าวคือ แนวคิดด้านเศรษฐศาสตร์คลาสสิกใหม่ จะเน้นปัจจัยด้านภูมิศาสตร์เพียงด้านเดียว ส่วนกลุ่มที่สอง จะเน้นตัวบุคคล แต่ให้ความสนใจต่อระบบสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับบุคคล แต่ให้ความสนใจต่อระบบ

สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับบุคคลทำให้เกิดแนวคิดใหม่ที่รวมเอาทั้งแนวคิดข้างต้นเข้ามารวมกันเป็นแนวคิดที่เรียกว่า แนวคิดเชิงระบบการย้ายถิ่น

(3) แนวคิดเชิงระบบการย้ายถิ่น เป็นการรวมกลุ่มประเทศที่อยู่ในกระแสของผู้ย้ายถิ่นสูง อาจประกอบด้วยประเทศตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป มีการวิเคราะห์ภาพการย้ายถิ่นทั้งกลุ่มประเทศ เช่นการวิเคราะห์การย้ายถิ่นภูมิภาคแปซิฟิกใต้ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจะวิเคราะห์ในทุกมิติของความสัมพันธ์ระหว่างกระแสการไหลของคน และกระแสทุนสินค้าและเทคโนโลยี มีการเชื่อมโยงทั้งทางประวัติศาสตร์ แนวคิดระบบการย้ายถิ่น จะทำให้เข้าใจระบบการไหลเวียนของประชากรการย้ายถิ่นย่อมส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ด้วย เกิดความเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ย้ายเข้าและย้ายออกในประชากรทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ค่านิยมของสังคม และการไหลเวียนของวัฒนธรรม แนวคิดระบบการย้ายถิ่น ยังรวมถึงปฏิสัมพันธ์ในเชิงโครงสร้างในระดับมหภาค และระดับจุลภาค ในระดับมหภาคได้แก่ ปัจจัยด้านสถาบันในระดับที่กว้างขึ้น เช่น เศรษฐศาสตร์การเมืองของตลาดโลกความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และกฎหมาย โครงสร้าง การบริหารและมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐนำมาให้ควบคุม การย้ายถิ่น โครงสร้างระดับจุลภาค ได้แก่ เครือข่ายและการปฏิบัติที่ไม่เป็นทางการ ที่ได้รับการพัฒนาโดยผู้ย้ายถิ่นและโดยชุมชนโครงสร้างทั้งระดับมหภาคและจุลภาค จะถูกนำมาเชื่อมโยงและตรวจสอบทุกแง่มุมของกระบวนการย้ายถิ่น

2.4 แนวคิดความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน

ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานสร้างขึ้นจากความคิดที่ว่า ถ้าพื้นที่มีการรวมตัวของการจ้างงานมากกว่าที่พักอาศัย แรงงานจะถูกดึงให้ออกไปพักอยู่ที่อื่น หรือถ้าที่พักอาศัยมีจำนวนมากกว่าการจ้างงานจะส่งผลให้แรงงานต้องหางานทำในพื้นที่อื่นซึ่งอยู่ห่างจากที่พักอาศัย อันมีผลเกี่ยวเนื่องให้การเดินทางระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานไกลมากขึ้นและมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพิ่มมากขึ้นด้วย ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานจึงเป็นแนวความคิดที่จะนำที่พักอาศัยและแหล่งงานมาอยู่ใกล้กัน ด้วยการพัฒนาความหลากหลายของงาน และการผสมผสานที่พักอาศัยที่สามารถเป็นเจ้าของได้ด้วยระดับรายได้ต่างๆ (Madelyn and Ned, 1992) แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ความสนใจในแนวความคิดความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานเพิ่มขึ้นคือปัญหาการจราจร ในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างความไม่สมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานกับปัญหาการจราจร และเกี่ยวโยงไปถึงปัญหาการใช้พลังงานและปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย (Genevieve, 1991)

ความหมายของความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน ความสมดุลมีความหมายในเชิงนามธรรมซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามความคิดของแต่ละบุคคล โดย Cervero (1989) คิดว่า เมืองจะมีความสมดุลต่อเมื่อที่พักอาศัยและแหล่งงานกระจายเท่ากันอย่างเหมาะสม และเมื่อทางเลือกในการมีที่พักอาศัยสัมพันธ์กับระดับค่าจ้างของแรงงานในพื้นที่ Cresswell and Thomas (อ้างถึงในอภิวัฒน์, 2540) ระบุว่าความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน คือ ระดับประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เท่ากับระดับการจ้างงานในพื้นที่ แต่ Apiwat (1997) กล่าวว่า เป็นการยากที่จะกำหนดลงไปว่า เมืองที่มีความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานมีลักษณะอย่างไร เพราะความสมดุลไม่ใช่สรุปเพียงปริมาณที่เท่ากันระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานอีกด้วย ส่วน Peng (1997) กล่าวว่าความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานเป็นความสัมพันธ์ระหว่างที่พักอาศัยกับแหล่งงานภายในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ พื้นที่เมืองจะมีความสมดุลต่อเมื่อแรงงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สามารถหางานทำได้ด้วยเหตุผลด้านระยะทางในการเดินทาง และเมื่อมีที่พักอาศัยที่สามารถเป็นเจ้าของได้

ความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน คือที่ตั้งที่ที่พักอาศัยอยู่ใกล้หรืออยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งงาน และสร้างโอกาสการจ้างงานให้อยู่ใกล้กับย่านพักอาศัย อย่างไรก็ตามความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงานเป็นตัวเลขที่เท่ากันอย่างคร่าวๆ ระหว่างการจ้างงานและหน่วยที่พักอาศัยในพื้นที่ ความไม่สมบูรณ์ของความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน คือ เป็นการยากเกินความพยายามที่จะทำให้จำนวนตัวเลขนั้นเท่ากัน และจำนวนงานที่มีอยู่ในพื้นที่ต้องเหมาะสมกับทักษะของแรงงาน และที่ที่พักอาศัยควรมีราคาที่สามารถเป็นเจ้าของได้ มีขนาดและที่ตั้งตรงกับความต้องการของแรงงานที่ต้องการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ดังนั้นความสำเร็จของความสมดุลระหว่างที่พักอาศัยและแหล่งงาน คือ ความเท่ากันในด้านคุณภาพและปริมาณของที่พักอาศัยและแหล่งงานในพื้นที่นั้น

2.5 มาตรฐานที่อยู่อาศัยและชุมชน

2.5.1 มาตรฐานที่อยู่อาศัยของการเคหะแห่งชาติ

การเคหะแห่งชาติได้มีการกำหนดมาตรฐานที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมขึ้นมาใช้สำหรับการกำหนดเป็นมาตรฐานขั้นต่ำ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ความหนาแน่นของชุมชน จำแนกตามทำเลที่ตั้งโครงการเคหะชุมชน และ สัดส่วนพื้นที่ จำแนกตามลักษณะการใช้ที่ดินในที่ดินทั้งแปลง

มาตรฐาน	ในเขตเมือง	ชานเมือง	นอกเมือง
1. ความหนาแน่นของชุมชน	สูง 10 - 30 ครอบครัวยุ/ไร่	กลาง 8 - 20 ครอบครัวยุ/ไร่	ต่ำ 3 - 10 ครอบครัวยุ/ไร่
2. อัตราส่วนการใช้ที่ดิน แบ่งเป็น 3 ส่วน			
2.1 ที่ดินสำหรับถนน,ที่โล่ง,ทางเท้า,สนามเด็กเล่น	17 - 22%	17 - 22%	17 - 22%
2.2 ที่ดินสำหรับองค์ประกอบอื่นๆ	8 - 18%	8 - 18%	8 - 18%
2.3 ที่ดินสำหรับที่อยู่อาศัย	60 - 70%	60 - 70%	60 - 70%
2.3.1 อาคารชุดผู้มีรายได้นสูง	15%		
2.3.2 อาคารชุดผู้มีรายไดปานกลาง	50%		
2.3.3 อาคารชุดผู้มีรายได้น้อย	35%		
2.3.4 บ้านแฝดผู้มีรายได้นสูง		15%	
2.3.5 บ้านแฝดผู้มีรายไดปานกลาง		50%	50%
2.3.6 บ้านแฝดผู้มีรายได้น้อย		35%	35%
2.3.7 บ้านเดี่ยวรายได้นสูง			15%

องค์ประกอบของชุมชน แบ่งตามขนาดของชุมชนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบของชุมชน

มาตรฐาน	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	เมือง
1. จำนวนหน่วย	400 หลังคาเรือน (300 - 500)	1,600 หลังคาเรือน (1,200 - 2,000)	4,800 หลังคาเรือน (3,600 - 6,000)	14,440 หลังคาเรือน (10,800 - 18,000)
2. จำนวนประชากร	2,000 คน	8,000 คน	24,000 คน	72,000 คน
3. สาธารณูปการ				
3.1 ยานพาหนะยกกรรม	●	●	●	●
3.2 สถานบริการอาหาร/อนุบาล	●	●	●	●
3.3 สำนักงานบริหารชุมชน	●	●	●	●
3.4 ศูนย์ชุมชน	●	●	●	●
3.5 สถานบริการอนามัย	●	●	●	●
3.6 บริการสื่อสาร	●	●	●	●
3.7 สวนสาธารณะ		●	●	●
3.8 สนามกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ		●	●	●
3.9 สถานศึกษา		●	●	●
3.10 ศูนย์ประกอบอาชีพ			●	●
3.11 บริการขนส่งมวลชน			●	●

การสาธารณสุขปโภคและมาตรฐาน สิ่งสาธารณสุขปโภคที่จำเป็นในชุมชน ได้แก่ ถนน, ทางเท้า, ทางจักรยาน, การกำจัดน้ำเสีย, ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์, การระบายน้ำฝน ฯลฯ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ถนน เพื่อให้มีการจราจรที่ปลอดภัย และเพียงพอต่อการสัญจรของรถยนต์และคนเดินเท้า ต้องมีที่ระบายน้ำฝน มีเนื้อที่กว้างพอสำหรับปลูกต้นไม้ให้ร่มเงา ติดตั้งเสาไฟและอาจจัดรถบัสที่จำเป็นบางแห่งได้

ตารางที่ 2.3 ถนนแบ่งตามความสำคัญและประโยชน์ใช้สอยสำหรับชุมชนขนาดต่างๆ

มาตรฐานถนน	หมู่บ้าน	ตำบล	อำเภอ	เมือง	
ถนนสายเอก	1. ทางจราจร	10.00 เมตร	12.00 เมตร	15.00 เมตร	18.20 เมตร
	2. ทางเท้า(ข้างละ)	2.50 เมตร	2.50 เมตร	3.00 เมตร	3.00 เมตร
	3. เกาะกลาง	-	-	-	1.80 เมตร
	4. ความเร็วรถ	45 กิโลเมตร/ชั่วโมง	45 กิโลเมตร/ชั่วโมง	55 กิโลเมตร/ชั่วโมง	55 กิโลเมตร/ชั่วโมง
	5. ความลาด	5%	5%	5%	5%
	6. ความยาว	←	800 - 1,600 เมตร	→	1,600 เมตรขึ้นไป
	7. ความกว้าง	15.00 เมตร	17.00 เมตร	20.00 เมตร	26.00 เมตร
ถนนสายรอง	1. ทางจราจร	8.00 เมตร	10.00 เมตร	11.00 เมตร	13.00 เมตร
	2. ทางเท้า(ข้างละ)	2.00 เมตร	2.00 เมตร	2.50 เมตร	2.50 เมตร
	4. ความเร็วรถ	40 กิโลเมตร/ชั่วโมง	40 กิโลเมตร/ชั่วโมง	40 กิโลเมตร/ชั่วโมง	40 กิโลเมตร/ชั่วโมง
	5. ความลาด	5%	5%	5%	5%
	6. ความยาว	←	200 - 800 เมตร	→	
	7. ความกว้าง	12.00 เมตร	14.00 เมตร	16.00 เมตร	18.00 เมตร
	ถนนสายย่อย	1. ทางจราจร	6.00 เมตร	6.00 เมตร	6.00 เมตร
2. ทางเท้า(ข้างละ)		1.50 เมตร	1.50 เมตร	1.50 เมตร	1.50 เมตร
4. ความเร็วรถ		40 กิโลเมตร/ชั่วโมง	40 กิโลเมตร/ชั่วโมง	40 กิโลเมตร/ชั่วโมง	40 กิโลเมตร/ชั่วโมง
5. ความลาด		6%	6%	6%	6%
6. ความยาว		←	100 - 200 เมตร	→	
7. ความกว้าง		9.00 เมตร	9.00 เมตร	9.00 เมตร	9.00 เมตร

หมายเหตุ: ให้มีความกว้างเท่ากับถนนสายย่อย แต่ความยาวของถนนต้องไม่เกิน 120 เมตร แต่ต้องมีที่กั้นบรรทัดมีอย่างน้อย 7.00 เมตร หรือที่จอดรถในลักษณะอื่นๆที่เหมาะสม

2. เครื่องอุปกรณ์ติดตั้งบนถนน

ก. เครื่องหมายจราจร เพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการจัดการจราจร ขนาดของเครื่องหมายจราจรถือตามมาตรฐานของตำรวจจราจรและกรมทางหลวง

ข. ไฟถนน บริเวณที่ควรให้แสงสว่างได้แก่ ถนนทั่วไป สีแยก สะพาน และสะพานลอย โดยการติดตั้งเสาไฟจะต้องสว่างในเวลากลางคืนและดูไม่กะพริบในเวลากลางวัน และความเข้มของการส่องสว่างในย่านที่พักอาศัยจะต้องต่ำกว่าไฟถนนทั่วไปและย่านการค้า

ค. หัวจ่ายดับเพลิง ต้องติดตั้งให้เพียงพอในบริเวณที่มีความจำเป็น เช่น พื้นที่พักอาศัย พื้นที่พานิชยกรรม เป็นต้น ต้องจัดให้มีทุกขนาดชุมชน

ง. สัญญาณแจ้งอัคคีภัย ต้องจัดให้มีในบริเวณที่เห็นได้ชัดและสะดวก

จ. ตู้ไปรษณีย์ ต้องจัดให้มีการติดตั้งตู้ไปรษณีย์ทุกขนาดชุมชน

ฉ. ป้ายชื่อถนนและซอย ต้องจัดให้มีทุกหัวถนน ทุกทางแยก และทุกทางเข้า ให้ติดตั้งขนานกับถนนหรือซอยนั้นๆ โดยความสูงของป้ายต้องไม่เกิน 250 เซนติเมตร และต้องไม่ต่ำกว่า 2.00 เมตร ตลอดจนเลขที่บ้านติดตั้งในที่ซึ่งมองเห็นได้ชัดเจน

3. ที่จอดรถ ต้องจัดให้มีเพียงพอกับผู้อยู่อาศัยและผู้มาเยี่ยมเยียน โดยไม่รบกวนการจราจรทั่วไปของชุมชน โดยอาคารชุดของผู้มีรายได้น้อย ต้องมีที่จอดรถ 1 คันต่อที่อยู่อาศัย 10 หน่วย ที่จอดรถ 1 คัน ต้องมีขนาดไม่น้อยกว่า 2.60 x 4.90 เมตร

มาตรฐานสำหรับหน่วยที่อยู่อาศัย เป็นการกำหนดรายการมาตรฐานในเรื่องขนาดเนื้อที่ขององค์ประกอบหน่วยที่อยู่อาศัยที่จำเป็นเพื่อความเหมาะสมในการอยู่อาศัย ในที่อยู่อาศัยแต่ละหน่วยประกอบด้วย ห้องนอน, พื้นที่รวมสำหรับพักผ่อน, รับประทานอาหาร, พื้นที่ครัวและห้องน้ำ-ส้วม พื้นที่รวมสำหรับผู้อยู่อาศัยของครอบครัวไม่ต่ำกว่า 5 คน มีพื้นที่ไม่ต่ำกว่า 34.00 ตารางเมตร ถ้ามากกว่า 5 คนขึ้นไป จะต้องเพิ่มจำนวนห้องนอนให้เพียงพอและพื้นที่รับแขก, พักผ่อน, ครัวและรับประทานอาหาร ขึ้นอีกร้อยละ 10 ต่อคน

การวางผังที่อยู่อาศัย

1. มาตรฐานเนื้อที่และความกว้างต่ำสุด หน่วยที่อยู่แต่ละหน่วยต้องมีส่วนประกอบในการอยู่อาศัยอย่างน้อย 2 ส่วน เพื่อใช้สำหรับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งประกอบด้วย

ก. ส่วนมิดชิด เพื่อใช้สำหรับนอนและทำความสะอาดร่างกาย

ตารางที่ 2.4 มาตรฐานเนื้อที่ห้องเล็กที่สุด และความกว้างต่ำสุดของห้องส่วนมิดชิด

ลำดับ	พื้นที่ใช้สอย	เนื้อที่ห้องเล็กที่สุด (ตารางเมตร)	ความกว้างต่ำสุด (เมตร)
1	ห้องนอนแรก	8.64	2.40
2	ห้องนอนต่อไป (ชนิด 2 เตียง)	7.20	2.40
3	ห้องนอนต่อไป (ชนิด 1 เตียง)	5.76	2.40
4	ห้องน้ำส้วม (ที่อาบน้ำ-อ่างล้างหน้า-ส้วม)	2.88	1.80
5	ห้องน้ำส้วม (ที่อาบน้ำ - ส้วม - ชักผา)	2.16	1.20
6	ห้องส้วมแยกเดี่ยว	1.44	1.20
7	ห้องอาบน้ำแยกเดี่ยว	1.08	1.20

ข. ส่วนนอกประสงค์ เพื่อใช้สำหรับรับแขก, พักผ่อนและประกอบ

อาหาร

ตารางที่ 2.5 มาตรฐานเนื้อที่ห้องเล็กที่สุด และความกว้างต่ำสุดของห้องส่วนนอกประสงค์

ลำดับ	พื้นที่ใช้สอย	เนื้อที่ห้องเล็กที่สุด (ตารางเมตร)	ความกว้างต่ำสุด (เมตร)
1	พื้นที่รวมสำหรับรับแขก-พักผ่อน รับประทานอาหาร และเตรียมอาหาร	22.32	2.40
2	พื้นที่รวมสำหรับรับแขก-พักผ่อน รับประทานอาหาร	18.00	2.40
3	พื้นที่รวมสำหรับรับประทานอาหาร - ครั้ว	12.96	2.40
4	ห้องรับแขก - พักผ่อน	14.40	2.40
5	ห้องรับประทานอาหาร	8.32	2.40
6	ห้องเตรียมอาหาร	4.32	1.80
7	ห้องครั้วแยกเดี่ยว	5.67	2.10

2. ความสูงของเพดาน ความสูงจากพื้นถึงเพดานของพื้นที่ใช้อุบัติภัย ต้องไม่ต่ำกว่า 240 เซนติเมตร ในที่เพดานมีความเอียงลาดให้วัดส่วนที่ต่ำสุดของเพดานต้องไม่น้อยกว่า 240 เซนติเมตร ในกรณีที่ตั้งติดตั้งพัดลมดูดอากาศในห้องน้ำและครั้ว ความสูง 200 เซนติเมตรได้

3. ที่เก็บของทั่วไป ที่เก็บของทุกประเภทของที่ใช้อุบัติภัยควรมีความจุไม่ต่ำกว่า 7.20 ลูกบาศก์เมตร โดยให้มีความลึกไม่เกิน 1.20 เมตร

ก. ตู้เสื้อผ้า(ในห้องนอน)ในห้องนอนแต่ละตู้ควรมีตู้เสื้อผ้า ซึ่งมีลึกอย่างน้อย 60 เซนติเมตร กว้างอย่างน้อย 90 เซนติเมตร สูงไม่น้อยกว่า 180 เซนติเมตร ควรมีชั้นและราวเสื้อ

ข. ส่วนที่ใช้ประกอบอาหาร มีส่วนที่ควรจัดเตรียมการปรุงอาหารดังนี้ คือ

(1) ที่สำหรับเตาแก๊ส เตาถ่านหรือที่ใช้เชื้อเพลิงชนิดอื่นๆ

(2) ชั้นวางของต่างๆ กว้างน้อยที่สุด 30 เซนติเมตร

(3) ส่วนที่ประกอบอาหาร อาจเป็นลักษณะเคาน์เตอร์

ประกอบด้วย อ่างล้างจานอย่างน้อย 1 อ่าง โดยความกว้างน้อยที่สุด 50 เซนติเมตร

ค. ตู้กับข้าว ควรมีตู้ใส่อาหารกันแมลงและระบายกลิ่นได้ 1 ตู้ โดยมีความจุน้อยสุด 0.30 ลูกบาศก์เมตร ผิวของตู้ควรทำความสะอาดง่าย บานตู้ไปร่งกรุด้วยมุ้งลวด

4. ปริมาตร ปริมาตรของที่อยู่ต่อคนจะต้องไม่น้อยกว่า 10 ลูกบาศก์เมตร โดยนับรวมห้องที่อยู่อาศัยทั้งหมดของบ้าน

5. แสงธรรมชาติ ช่องเปิดหรือช่องกระจกให้แสงผ่านได้ ขนาดเล็กที่สุดจะต้องมีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้องนั้น

6. ความรโหฐาน จัดให้มีความรโหฐานในอาคาร ต้องมีการจัดการให้มีความเหมาะสมกับสภาพเป็นอยู่และความต้องการประโยชน์ใช้สอย ในการกำหนดช่องแสงหรือช่องเปิดต้องพิจารณาจากสัมพันธ์ระหว่างลักษณะการจัดเนื้อที่ภายในรูปอาคารกับสิ่งแวดล้อมภายนอก

7. การจัดห้อง ต้องจัดให้มีทางเข้าออกที่สะดวกและเหมาะสมสำหรับผู้อยู่อาศัย จะต้องไม่จัดห้องให้มีทางเข้าออกเพียงทางเดียว จากห้องหนึ่งไปยังอีกห้องหนึ่งหรือพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่ง โดยผ่านเข้าไปในห้องนอน ห้องน้ำหรือห้องส้วม

8. การระบายอากาศ

ก. ช่องเปิดมีขนาดเล็กที่สุดของพื้นที่อยู่อาศัย จะต้องมีพื้นที่รวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง โดยมีช่องเปิดในทิศทางตรงกันข้ามและลมผ่านได้ตลอด

ข. การระบายอากาศของพื้นที่ที่ไม่ใช่อยู่อาศัย

(1) ใต้ถุน สำหรับอาคารที่มีพื้นที่ชั้นล่างลอยพ้นจากระดับดิน โดยบางส่วนหรือทั้งหมดของโครงสร้างนั้นเป็นไม้ จะต้องมีการระบายอากาศอย่างน้อย 2 ด้าน โดยช่องระบายอากาศต้องมีพื้นที่อย่างน้อยร้อยละ 10 ของเนื้อที่ใต้ถุนทั้งหมด

(2) ห้องหลังคาและเนื้อที่เหนือเพดาน ต้องจัดให้มีทางลมผ่านตลอดมีขนาดเท่ากับร้อยละ 5 ของพื้นที่เพดาน

9. ประตู เพื่อจัดให้มีช่องที่มีขนาดเพียงพอสำหรับการใช้สอย เช่น การขนย้ายเครื่องเรือนและอุปกรณ์ หรือทางเข้าสำหรับการตรวจตรา และการบำรุงรักษา

ก. ประตูภายนอก

ตารางที่ 2.6 มาตรฐานความกว้าง และความสูงของประตูภายนอก

ลำดับ	ชนิดของประตู	ความกว้าง		ความสูง
		บานเดี่ยว	บานคู่บานละ	
1	ประตูทางเขา	90 ซม.	75 ซม.	200 ซม.
2	ประตูบริการ	80 ซม.	75 ซม.	200 ซม.

ข. ประตูภายใน

ตารางที่ 2.7 มาตรฐานความกว้าง และความสูงของประตูภายใน

ลำดับ	ชนิดของประตู	ความกว้าง	ความสูง
1	ประตูเขาทองนอน	80 ซม.	200 ซม.
2	ประตูเขาทองครัว	80 ซม.	200 ซม.
3	ประตูเขาทองน้ำ	60 ซม.	200 ซม.
4	ประตูตู้เสื้อผ้า เก็บของ	70 ซม.	195 ซม.

ข. ทางติดต่อภายในอาคาร

1. บันได การวางผังบันไดมีรายละเอียดดังนี้

ก. ความสูงของลูกตั้ง ทุกชั้นของบันไดเดียวกันต้องมีขนาดเท่ากัน และจะต้องมีความสูงไม่เกิน 20 เซนติเมตร และลูกนอนมีความกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร

ข. ความสูงของช่วงบันได แต่ละช่วงจะต้องไม่สูงกว่า 3.00 เมตร (วัดทางตั้ง)

ค. ความกว้างของชานพักบันได จะต้องไม่น้อยกว่าความกว้างของบันได

ง. ราวบันได บันไดต้องมีราวอย่างน้อย 1 ด้าน ถ้าบันไดมีลูกตั้งเกิน 3 ลูกขึ้นไป

จ. ความกว้างของบันได

(1) ความกว้างบันไดภายในที่อยู่อาศัย ต้องไม่น้อยกว่า 75 เซนติเมตร

(2) อาคารที่มีผู้อยู่อาศัยต่ำกว่า 50 คน บันไดต้องกว้างอย่างน้อย 90 เซนติเมตร และความกว้างของบันไดจะต้องเพิ่มขึ้น 20 เซนติเมตรต่อผู้อาศัยที่เพิ่มขึ้นทุก 25 คน

(3) ความกว้างของบันไดไม่ควรเกิน 210 เซนติเมตร

ข. ระบบสาธารณูปโภคภายในอาคารที่อยู่อาศัย

1. ไฟฟ้า ขนาดสายไฟฟ้าและความสว่าง โดยแสงสว่างในห้องจะต้องมีความสว่างไม่น้อยกว่า 5 ฟุตแคนเดิล ขนาดสายไฟฟ้าจะต้องไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2.8 มาตรฐานขนาดสายไฟฟ้าต่างๆ จำแนกตามลักษณะการใช้

ลำดับ	รายการสายไฟฟ้า	ขนาดสายไฟฟ้า
1	สายประธานต่อกับสายภายนอก	เบอร์ 6
2	สายไฟสำหรับแสงสว่าง	เบอร์ 14
3	สายไฟสำหรับเครื่องไฟฟ้าในครัว เตาหีต	เบอร์ 12
4	สายไฟสำหรับใช้งานหนักทั่วไป	เบอร์ 12
5	สายไฟสำหรับมอเตอร์ขนาดเล็ก	เบอร์ 12
6	สายไฟสำหรับเตาหุงต้มไฟฟ้า	เบอร์ 8

2. ประปา

ก. การติดตั้งท่อประปา ที่อยู่อาศัยแต่ละหน่วยต้องมีก๊อกน้ำอย่างน้อยดังนี้

(1) นำใช้ทั่วไป ก๊อกน้ำ 1 ก๊อก จ่ายน้ำใช้ลงถึงเก็บน้ำและอย่างน้อย 1 ก๊อก สำหรับห้องน้ำ--ส้วม

(2) ขนาดของท่อน้ำทิ้งอย่างน้อยที่สุด จะต้องมียขนาดดังนี้ จากที่อาบน้ำ อ่างล้างหน้า ขนาด 3.75 เซนติเมตร จากที่อาบน้ำฝักบัว อ่างล้างจาน อ่างซักผ้า ท่อระบายน้ำจากพื้น 5 เซนติเมตรและท่อส้วม 10 เซนติเมตร

ข. ระบบระบายน้ำทิ้งและการติดตั้งท่อระบายน้ำทิ้ง จะต้องวางเป็นแนวตรง การต่อท่อระบายน้ำโสโครก หรือการหักเลี้ยวจะต้องอยู่ในทิศทางไม่มากกว่า 45 องศา

มาตรฐานการเข้าถึงสาธารณูปการ

การบริการสาธารณะ เพื่อรองรับความต้องการของประชาชนในชุมชน พิจารณาจากมาตรฐานด้านเวลา และระยะทาง ที่สามารถเข้าถึงสาธารณูปการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและออกแบบที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ด้วยเกณฑ์กำหนดต่างๆ ดังแสดงในภาพที่ 2.1 และตารางที่ 2.9 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2.1 แสดงเวลาและระยะทางมากที่สุดในการเข้าถึงสาธารณูปการ [ที่มา: Housing and Residential development, 1995: 205]

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.9 มาตรฐานการเข้าถึงสาธารณูปการ

สาธารณูปการ	เวลา (นาที)	การเดินทาง	ระยะทางมากที่สุด		มาตรฐาน
			เมตร	กิโลเมตร	
1.การพักผ่อนหย่อนใจ	-	-	-	-	-
1.1สำหรับเด็กอายุ 2 - 6 ขวบ(Infant Recreation)	-	-	-	-	-
● ที่อยู่อาศัย - สนามเด็กเล่น	-	ทั่วไป	ใกล้ที่สุด	-	HIIS
● หนาสถานเลี้ยงเด็ก - สนามเด็กเล่น	-	เดิน	90 - 120	-	APHA
1.2สำหรับเด็กอายุ 5 - 13 ขวบ(Children's Recreation)	-	-	-	-	-
● ที่อยู่อาศัย - สนามเด็กเล่น	-	ทั่วไป	400	-	HIIS
● สนามเด็กเล่น	-	เดิน	400 - 800	-	APHA
1.3สำหรับผู้ใหญ่(Adult Recreation)	-	-	-	-	-
● สนามกีฬา	-	เดิน		1.6 - 2.4	APHA
● สวนสาธารณะ	-	เดิน	400 - 800	-	APHA
2.อาคารอื่นๆนอกเหนือจากที่อยู่อาศัย	-	-	-	-	-
● การเดินทางไปยังศูนย์ชุมชน	-	เดิน	800	-	APHA
● ระยะทางไปยังที่ตั้งสาธารณูปการของชุมชน	-	ทั่วไป	800	-	USA
● ระยะทางไปโรงเรียน	-	ทั่วไป	800	-	APHA
● สถานเลี้ยงเด็กอ่อน	-	เดิน	400	-	APHA
● โรงเรียนอนุบาล	-	เดิน	400 - 800	-	APHA
● โรงเรียนประถม	-	เดิน	400 - 800	-	APHA
● โรงเรียนทั่วไป	-	ทั่วไป	800	-	APHA
● โรงเรียนประถม	-	เดิน	800	-	CBH
● โรงเรียนมัธยมต้น	-	เดิน	-	1.2 - 1.6	APHA
● รถโดยสารหรือรถโรงเรียนไปยังโรงเรียนมัธยม	15 - 25	-	-	-	APHA
● โรงเรียนประถม	-	เดิน	-	1.6	CBH
● โรงเรียนมัธยมปลาย	-	เดิน	-	1.6 - 2.4	APHA
● รถโดยสารไปยังโรงเรียนมัธยมปลาย	20 - 30	-	-	-	APHA
● โรงเรียนมัธยม	-	ทั่วไป	4,000	-	CBH
● ศูนย์การค้า	-	เดิน	400 - 800	-	APHA
● ศูนย์การค้าระดับท้องถิ่น	-	เดิน	-	1.2	CBH
● ซูเปอร์สโตร์	-	ทั่วไป	-	6.4	APHA
● ศูนย์กลางเมืองระดับเขต(ราคา,แหล่งพักผ่อน,แหล่งวัฒนธรรม)	20 - 30	-	-	-	APHA
● ศูนย์กลางเมือง	30 - 45	-	-	-	APHA
● สถานรักษาพยาบาล	-	ทั่วไป	800	-	APHA
● การขนส่งสาธารณะ - สถานรักษาพยาบาล	20	-	-	-	APHA

ที่มา: Housing and Residential development, 1995: 207

HIIS: "Home in Its Setting,"MOHLG(British)

APHA: American Public Health Association

2.5.2 มาตรฐานที่อยู่อาศัยตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 55 (พ.ศ.2543)

1. ลักษณะของอาคาร

- ห้องแถว หรือตึกแถว ต้องมีความลึกของอาคารโดยวัดระยะตั้งฉากกับแนวผนังด้านหน้าชั้นล่างไม่น้อยกว่า 4 เมตร และไม่เกิน 24 เมตร มีพื้นที่ชั้นล่างแต่ละคูหาไม่น้อยกว่า 30 ตารางเมตร และต้องมีประตูให้คนเข้ามาได้ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

ในกรณีที่มีความลึกเกิน 16 เมตร ต้องจัดให้มีที่ว่างอันปราศจากสิ่งปกคลุมที่ระหว่าง 12 เมตร ถึง 16 เมตร โดยมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 10 ใน 100 ของพื้นที่ชั้นล่างของอาคารนั้น

- บ้านแถวแต่ละคูหา ต้องมีความกว้างโดยวัดจากศูนย์กลางเสา ไม่น้อยกว่า 4 เมตร และมีความไม่น้อยกว่า 24 เมตร

ในกรณีที่มีความลึกของอาคารเกิน 16 เมตร ต้องจัดให้มีที่ว่างอันปราศจากสิ่งปกคลุมระยะระหว่าง 12 เมตร ถึง 16 เมตร โดยให้มีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 20 ใน 100 ของพื้นที่ชั้นล่างของอาคารนั้น

- อาคารประเภทตึกแถว หรือบ้านแถวต้องทำด้วยวัสดุทนไฟ แต่ถ้าก่ออิฐธรรมดา หรือผนังคอนกรีตไม่เสริมเหล็ก ผนังต้องหนาไม่น้อยกว่า 8 เซนติเมตร

2. พื้นที่ภายในอาคาร

- อาคารอยู่อาศัยรวมต้องมีพื้นที่ภายในแต่ละหน่วยที่ใช้เพื่อการอยู่อาศัยไม่น้อยกว่า 20 ตารางเมตร

- ห้องนอนในอาคารให้มีความกว้างด้านแคบสุดไม่น้อยกว่า 2.5 เมตร และมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 8 ตารางเมตร

- ช่องทางเดินภายในอาคารอยู่อาศัย ต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร

- ช่องประตู และหน้าต่างของห้องพักอาศัย คิดพื้นที่รวมกันแล้วต้องมากกว่าร้อยละ 10 ของพื้นที่ห้องนั้น โดยไม่รวมประตู หรือหน้าต่างอันติดต่อกับห้องอื่น

- ขนาดของห้องส้วม และห้องส้วม+ห้องน้ำ ถ้าเป็นห้องส้วมอย่างเดียว พื้นที่ต้องมากกว่า 0.9 ตารางเมตร แต่ถ้ามีที่อาบน้ำรวมอยู่ด้วย พื้นที่ต้องมากกว่า 1.5 ตารางเมตร และมีช่องระบายอากาศมากกว่า 10 % ของพื้นที่ห้องนั้น

3. ที่ว่างภายนอกอาคาร

- อาคารอยู่อาศัยรวม ต้องมีที่ว่างไม่น้อยกว่า 30 ใน 100 ส่วนของพื้นที่อันใดอันหนึ่งที่สุดของอาคาร

- ห้องแถว หรือตึกแถวที่ด้านหน้าไม่ติดริมถนนสาธารณะ ต้องมีพื้นที่ด้านหน้ากว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร และด้านหลังกว้างไม่น้อยกว่า 3 เมตร

2.5.3 มาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง (พ.ศ.2549)

การเคหะแห่งชาติได้มอบหมายให้คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการวิจัยเรื่อง มาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง เพื่อจัดทำเกณฑ์พื้นฐานของชุมชนและที่อยู่อาศัยสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย ผลการวิจัยในส่วนของเกณฑ์ขั้นต่ำที่อยู่อาศัยและชุมชนสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง ในเรื่องของขนาดของหน่วยพักอาศัย สรุปได้ดังนี้

- ที่อยู่อาศัยชั่วคราว (เป็นการเช่าระยะสั้น อยู่น้อยกว่า 5 ปี) แบ่งเป็น

ที่อยู่แนวราบ	พื้นที่	15	ตารางเมตร
	จำนวนคน	2	คน
	พื้นที่ต่อคน	7.5	ตารางเมตร
ที่อยู่แนวสูง	พื้นที่	20	ตารางเมตร
	จำนวนคน	2	คน
	พื้นที่ต่อคน	10	ตารางเมตร

- ที่อยู่อาศัยถาวร (เป็นการเช่าระยะยาว อยู่มากกว่า 5 ปี) แบ่งเป็น

ที่อยู่แนวราบ	พื้นที่	21	ตารางเมตร
	จำนวนคน	3-4	คน
	พื้นที่ต่อคน	5.25	ตารางเมตร
ที่อยู่แนวสูง	พื้นที่	28	ตารางเมตร
	จำนวนคน	3-4	คน
	พื้นที่ต่อคน	7	ตารางเมตร

2.6 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว

ในการศึกษาวิจัยเรื่องสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว เพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นประวัติความเป็นมาของแรงงานต่างด้าว สำหรับนำไปประมวลเป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำวิจัยต่อไป

2.6.1 ความหมาย

แรงงานต่างด้าว หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย เข้ามาทำงานโดยใช้กำลังกาย หรือความรู้ ด้วยประสงค์ค่าจ้าง หรือประโยชน์อื่นใดหรือไม่ก็ตาม

(http://rojanasak.com/index3_45.html)

2.6.2 ประวัติ

(กรมการจัดหางาน, 2545: 1-2) ได้สรุปประวัติของการเข้ามาของแรงงานต่างด้าวไว้ดังนี้ แรงงานทาสเชลย เป็นแรงงานที่เป็นราษฎรของประเทศผู้แพ้สงครามที่ถูกกวาดต้อนเพื่อเข้ามาเป็นกำลังแรงงานในยามสงบและยามมีศึก ซึ่งสมัยโบราณพลเมืองไทยยังมีเป็นจำนวนน้อย แรงงานทาสเชลย ได้แก่ เขมร มอญ ลาว และญวน

สมัยรัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2326 ได้โปรดให้เกณฑ์ไพร่พลชาวเขมร จำนวน 10,000 คน เข้ามาขุดคูพระนครด้านทิศตะวันออก โดยขุดแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยา ที่ตำบลบางลำพู จนออกแม่น้ำเจ้าพระยาที่ข้างวัดสามปลื้มด้านใต้ และให้ขุดคลองมหานาค

สมัยรัชกาลที่ 2 ชาวจีนเข้ามาอาสารับจ้างทำงานโยธาต่าง ๆ และรับจ้างแบกหาม โดยคนจีนเหล่านี้เข้ามาเป็นจำนวนมาก เนื่องจากหลบหนีภัยธรรมชาติ และความขัดคัดขาดแคลนจากประเทศของตน ชาวจีนส่วนใหญ่รับจ้างเป็นกุลี รับจ้างทำเหมืองทางภาคใต้ ทำไร่ไถ่อยู่ในภาคตะวันออก

สมัยรัชกาลที่ 3 ชาวจีนทำงานเป็นกุลีแบกหาม ขนส่งสินค้า และทำงานในเรือเดินทะเล บางคนเริ่มทำการค้าขายทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งค้าขายผูกขาดน้ำตาล ชาวจีนส่วนใหญ่รับจ้างทำงานขุดคลอง สร้างและซ่อมแซมวัด รัฐบาลได้ว่าจ้างคนจีนขุดคลองท่าแสน แสบถึงบางขุนนาไปออกแม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา และคลองบางขุนเทียน

สมัยรัชกาลที่ 4 เศรษฐกิจรุ่งเรืองขึ้น จึงมีการค้าขายจากต่างประเทศหลายชาติ มีคนจีนรับจ้างแบกหามกระสอบข้าว และเป็นกรรมกรในโรงเลื่อยไม้และโรงหีบอ้อย ฝรั่งเศสตะวันตกเข้ามาเป็นกำลังทางสมอรับราชการ งานที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน มีแรงงานอินเดียเข้ามารับจ้างทำงานและประกอบการค้าขาย

สมัยรัชกาลที่ 6

พ.ศ. 2454 โปรดให้ตรากฎหมายข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมแรงงานและสภาพการทำงาน

พ.ศ. 2459 โปรดให้ตรากฎหมายกำหนดให้กรรมกรลากรถต้องจดทะเบียนใบอนุญาตทำงานอัตราฉบับละ 3 สตางค์ โดยมีระเบียบปฏิบัติว่า ผู้ประกอบอาชีพนี้จะต้องมีร่างกายแข็งแรงมีอายุระหว่าง 18-40 ปี และพูดภาษาไทยได้ นับเป็นก้าวแรกของการมีกฎหมายกำหนดมาตรฐานการใช้แรงงานและควบคุมอาชีพคนต่างด้าว

พ.ศ. 2483 ประกาศใช้กฎหมาย พระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการสงวนอาชีพสำหรับคนไทย

พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ช่วยอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. 2484 โดยมีการกำหนดงานต้องห้ามสำหรับคนต่างด้าว

พ.ศ. 2490 รัฐบาลเริ่มใช้นโยบายชาตินิยม ได้ออกกฎหมายบังคับให้โรงสี และกิจการก่อสร้างที่รับงานของรัฐต้องมีกรรมกรไทยอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของกรรมกรทั้งหมด และได้ ออกกฎหมายสงวนอาชีพสำหรับคนไทยและมีการใช้มาตรการรุนแรงกับหัวหน้ากรรมกรชาวจีนที่ ก่อการนัดหยุดงานด้วยการเนรเทศกลับ ออกกฎหมายควบคุมโควตาคนจีนเข้าประเทศ และขึ้น ค่าธรรมเนียมภาษีคนต่างด้าว

พ.ศ. 2499 รัฐบาลได้พิจารณาออกพระราชบัญญัติสงเคราะห์อาชีพแก่คนไทย โดยมี บทบัญญัติให้เจ้าของกิจการในกิจการประเภทที่มีคนงานตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป จะต้องจ้างบุคคล สัญชาติไทยทำงานไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

พ.ศ. 2502 รัฐบาลสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เห็นว่ากฎหมายที่ยังใช้บังคับเกี่ยวกับคน ต่างด้าวไม่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้มอบหมายให้กองแรงงาน ซึ่งสังกัดกรม ประชาสงเคราะห์พิจารณาปรับปรุง โดยได้มีการพิจารณาร่างกฎหมายใหม่ แต่ปรากฏว่ามี อุปสรรคขัดข้องจึงทำให้การพิจารณาร่างกฎหมายนั้นล่าช้า จนกระทั่งปี 2515 จึงได้มีการ ประกาศใช้กฎหมายควบคุมการทำงานของคนต่างด้าวในรูปของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 322 พ.ศ. 2515 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 และให้ยกเลิก พ.ร.บ. ช่วยอาชีพและวิชาชีพ พ.ศ. 2484 ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 322 พ.ศ. 2515 เป็นเรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองการประกอบอาชีพ ของคนไทย กำหนดประเภทและสิทธิหน้าที่ของคนต่างด้าวที่จะมาประกอบอาชีพ หรือทำงานใน ประเทศไทย และสิทธิหน้าที่ของนายจ้างคนต่างด้าวทำงาน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ในการกำหนด ขอบเขตการทำงานของคนต่างด้าว เพื่อคุ้มครองให้คนไทยได้มีงานทำโดยเน้น

1) การสงวนอาชีพที่คนไทยทำได้ไว้แก่คนไทย ซึ่งได้ตราพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2516 กำหนดอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำได้ 39 อาชีพ

2) เปิดโอกาสให้คนต่างด้าวเข้ามาทำงานเฉพาะกรณี que เห็นว่าคนต่างด้าวมี ความรู้และความสามารถเหมาะสมกับความต้องการของประเทศและงานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อ คนไทยที่จะได้เพิ่มความรู้ความสามารถในวิทยาการและประสบการณ์ใหม่อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ ในการยกระดับฝีมือในการทำงานและเนื่องจากได้มีคนต่างด้าวเข้ามาอยู่ที่ประเทศไทยเป็น เวลานานแล้วจึงจำเป็นจะต้องคำนึงถึงหลักศีลธรรมและมนุษยธรรมประกอบกับหลัก ผลประโยชน์โดยรวมของประเทศประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 322 จึงได้กำหนดวิธีปฏิบัติแก่คน ต่างด้าวที่ประสงค์จะทำงานในประเทศไทยดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.1) คนต่างด้าวที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในราชอาณาจักรและทำงานอยู่ก่อนวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 322 ใช้บังคับ (ก่อนวันที่ 14 มีนาคม 2516) ซึ่งคนส่วนใหญ่เป็นคนสัญชาติจีนและอาศัยอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานาน เพื่อเป็นการคำนึงถึงหลักศีลธรรมและมนุษยธรรมจึงได้ออกใบอนุญาตตลอดชีพให้ โดยหากมีการเปลี่ยนแปลงงานหรือเปลี่ยนอาชีพในภายหลังสิทธิพิเศษที่จะได้รับจะหมดไป

2.2) คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในราชอาณาจักรซึ่งได้รับสิทธิพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน หรือตามกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคนต่างด้าวในลักษณะเดียวกันเช่น พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรม

2.3) คนต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาหลังจากวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 322 ใช้บังคับและประสงค์จะทำงาน จะต้องยื่นขอรับใบอนุญาตทำงานภายใต้หลักเกณฑ์ว่า จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง และเป็นอาชีพที่คนไทยยังทำไม่ได้พอ หรือมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน กรมแรงงานได้เสนอร่างปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 322 ให้เหมาะสมกับสภาวะที่เปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยประกาศใช้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าวพ.ศ. 2521 แทน

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7.1 (ธนัสถ์ จังมงคลกาล, 2549: 6)

ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัยของผู้ขับซี้รถสามล้อ บริเวณย่านชุมชนซอยวัดด่าน โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัยของผู้ขับซี้รถสามล้อ บริเวณย่านชุมชนซอยวัดด่าน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ เกณฑ์การวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยพักอาศัย และเกณฑ์การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบหน่วยพักอาศัย โดยในการวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัยภายในหน่วยพักอาศัยแบ่งเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ สภาพค่อนข้างดี สภาพปานกลาง และสภาพไม่ดี โดยใช้เกณฑ์ความถูกต้องลักษณะ และความปลอดภัย เป็นหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบหน่วยพักอาศัยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ สภาพแวดล้อมค่อนข้างดี และสภาพแวดล้อมไม่ดี โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก มีดังนี้

เกณฑ์การวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยพักอาศัย ประกอบด้วย

1) เกณฑ์ความถูกต้องสุลักษณะ ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย คือ

- 1.1 การค้ำแดดค้ำแดดค้ำฝนของที่พักอาศัย พิจารณาจากการมีวัสดุและส่วนการมีส่วนประกอบอาคารปกคลุมเพียงพอ เช่น หลังคา ฝ้าบ้าน เป็นต้น
- 1.2 ความแออัดของพื้นที่ส่วนนอน พิจารณาจากจำนวนคนที่นอนพื้นที่ส่วนที่นอน 1 ที่ และขนาดพื้นที่นอนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 2 ตร.ม. ต่อคน
- 1.3 การมีห้องน้ำและห้องส้วมที่เพียงพอ พิจารณาจากจำนวนคนที่ใช้/จำนวนห้องน้ำและส้วม 1 ที่ และขนาดพื้นที่ห้องน้ำและส้วมขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 0.5 ตร.ม. ต่อคน
- 1.4 การมีจุดน้ำใช้ในการใช้ประโยชน์อย่างเพียงพอ พิจารณาจากจำนวนคนที่ใช้/ จุดน้ำใช้ 1 ที่
- 1.5 ความสะอาดในการอยู่อาศัย พิจารณาจากความถี่ในการทำความสะอาดบ้าน
- 1.6 การมีการระบายอากาศที่เพียงพอ พิจารณาจากพื้นที่ช่องเปิด/พื้นที่ใช้สอยอาคารรวม

2) เกณฑ์ความปลอดภัย ประกอบด้วยเกณฑ์ย่อย คือ

- 2.1 ความแข็งแรงของที่พักอาศัย
 - 2.1.1 โครงสร้างอาคาร พิจารณาจากความแข็งแรงของโครงสร้างอาคาร
 - 2.1.2 วัสดุที่ใช้สร้างที่พักอาศัย พิจารณาจากความคงทนของวัสดุอาคารที่ใช้
 - 2.1.3 การป้องกันอัคคีภัย พิจารณาจากการมีที่ดับเพลิง จุดน้ำใช้ในการดับเพลิง และครัวไฟมิดชิด มีการระบายอากาศที่เพียงพอ ไม่น้อยกว่า 20% ของพื้นที่ห้อง

ตาราง 2.10 เกณฑ์การจำแนกการอยู่อาศัยในครัวเรือน

เกณฑ์การจำแนก	สภาพการอยู่อาศัยภายในหน่วยพักอาศัย		
	สภาพค่อนข้างดี	สภาพปานกลาง	สภาพไม่ดี
1) เกณฑ์ความถูกสุขลักษณะ			
1.1 การค้ำแดดค้ำฝน	มีวัสดุปกคลุมครบถ้วนไม่ ชำรุด	มีวัสดุปกคลุม แต่มีการ ชำรุดเป็นบางส่วน	ไม่มีวัสดุปกคลุมครบถ้วน
1.2 ความแออัดของพื้นที่ ส่วนนอน	1 คน / 1 พื้นที่นอน	2 คน / 1 พื้นที่นอน	มากกว่า 2 คน / พื้นที่นอน
1.3 การมีห้องน้ำห้องส้วมที่ เพียงพอ	2 คน / 1 ห้อง	4 คน / 1 ห้อง	มากกว่า 5 คน / 1 ห้อง
1.4 การมีจุดน้ำใช้ที่ เพียงพอ	1 คน / 1 จุด	3 คน / 1 จุด	มากกว่า 5 คน / 1 จุด
1.5 ความสะอาดในการอยู่ อาศัย	ทำทุกวัน , มีจุดทิ้งขยะ	ทำบ้างสัปดาห์/ครั้ง	ทำน้อยเดือนละ 1-2 ครั้ง, ไม่มีจุดทิ้งขยะ
1.6 การมีภาวะระบายอากาศ ที่เพียงพอ	มากกว่า 40 %	25-40 %	น้อยกว่า 25 %
2) เกณฑ์ความปลอดภัย			
2.1 ความแข็งแรงของที่พัก อาศัย			
2.1.1 โครงสร้างอาคาร	ค่อนข้างแข็งแรง	-	ไม่แข็งแรง
2.1.2 วัสดุที่ใช้สร้างที่พัก อาศัย	ค่อนข้างคงทน	-	ไม่คงทน วัสดุชั่วคราว
2.2 การป้องกันอัคคีภัย			
- อุปกรณ์ดับเพลิง	มี	-	ไม่มี
- จุดน้ำใช้ใน การ ดับเพลิง	มี	-	ไม่มี
- ครีไฟฟ้า	มากกว่า 35 %	15-35 %	น้อยกว่า 15 %

เกณฑ์การวิเคราะห์สภาพการแวดล้อมโดยรอบหน่วยพักอาศัย ประกอบด้วย

- 1) ความหนาแน่นของอาคารในชุมชน
- 2) สภาพของอาคารในชุมชน
- 3) สภาพแวดล้อมของชุมชน
- 4) สาธารณูปโภคของชุมชน
- 5) ความสัมพันธ์ของชุมชน

ตาราง 2.11 เกณฑ์การจำแนกสภาพแวดล้อมโดยรอบของหน่วยพักอาศัย

เกณฑ์การจำแนก	สภาพการอยู่อาศัยในชุมชน	
	สภาพค่อนข้างดี	สภาพไม่ดี
1) ความหนาแน่นของอาคาร	มีความหนาแน่นน้อย มีความแออัดของหลังคาเรือน 5-15 หลัง/ไร่	มีความหนาแน่นมาก มีความแออัดของหลังคาเรือน อยู่ระหว่าง 15-30 หลัง/ไร่
2) สภาพของอาคารในชุมชน	ใหม่และวัสดุของอาคารคงทน	เก่า ทรุดโทรม และวัสดุอาคารไม่คงทน
3) สภาพแวดล้อมของชุมชน	- สะอาด และมีจุดทิ้งขยะ - มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย	- ไม่สะอาด และมีจุดทิ้งขยะน้อย - ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย
4) สาธารณูปโภคของชุมชน	มีโครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า และระบบประปา ค่อนข้างเพียงพอ	- มีระบบโครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า และระบบประปา ไม่เพียงพอ
5) ความสัมพันธ์ของชุมชน	ค่อนข้างดี	ไม่ดี

2.7.2 (เอกชัย ชูสังข์, 2547)

ได้ทำการศึกษาเรื่อง การใช้พื้นที่และองค์ประกอบของหน่วยที่อยู่อาศัย ในชุมชนแออัด เขตเมืองชั้นใน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ขนาดแปลงที่ดิน บ้านเดี่ยวชั้นเดียวและบ้านเดี่ยวสองชั้นมีขนาดแปลงที่ดินเฉลี่ยใกล้เคียงกันที่ 16.0 ตารางวา มีมิติทางกว้าง 6.50 เมตร อาคารพาณิชย์หรือตึกแถวมีขนาดแปลงที่ดินเฉลี่ย 11.5 ตารางวา และห้องแถวมีขนาดแปลงที่ดินเฉลี่ย 7.50 ตารางวา ส่วนพื้นที่ใช้สอยในอาคารประเภทห้องแถวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 36.0 ตารางเมตรต่อหน่วย รองลงมาเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียวพื้นที่ใช้สอย 43.0 ตารางเมตรต่อหน่วย และบ้านเดี่ยวสองชั้นพื้นที่ใช้สอยเฉลี่ย 71.0 ตารางเมตรต่อหน่วย โดยพื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร จำแนกได้ 2 ประเภทคือ พื้นที่อเนกประสงค์และพื้นที่เฉพาะเจาะจง โดยประกอบด้วย 9 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ พื้นที่สำหรับรับแขก-พักผ่อน, พื้นที่เฉลียงหน้าบ้าน, พื้นที่โถงทางเดินภายใน, ที่ว่างระหว่างที่อยู่อาศัย, ทางเข้าหน้าที่อยู่อาศัย, พื้นที่ห้องนอนแรก, พื้นที่สวนชั่งล้าง, พื้นที่สวนปลูกอาหารและห้องน้ำ-ส้วม

2.7.3 (สมพร เพ็องกฤษฎา, 2550)

ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะภาษีที่อยู่อาศัยที่มีผลต่อผู้มีรายได้น้อย เมื่อมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างใหม่ กรณีศึกษาผู้มีรายได้น้อยในชุมชนวัดตึกจังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาในเรื่องปัญหาหลักของชุมชนมีข้อสรุปดังนี้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน คือน้ำประปาที่ไม่สะอาด และด้านสิ่งแวดล้อม คือ สภาพที่อยู่อาศัยที่ทรุดโทรม ผลการศึกษา ด้านความต้องการของคนในชุมชน มีข้อสรุปดังนี้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน คือ ให้การปรับปรุงระบบน้ำประปา และด้านสิ่งแวดล้อม คือ ต้องการให้ดูแลด้านความสะอาดในชุมชน

2.7.4 (ชมนาท รัตนมณี, 2547)

ได้ทำการสรุปสภาพปัญหาแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย จากการรวบรวมข้อมูล ทศนิยมระหว่าง พ.ศ. 2535 - 2545 ดังนี้

(1) ด้านความมั่นคง แบ่งออกเป็น

1.1 ปัญหาที่กระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

1.1.1 มีกลุ่มต่อต้านรัฐบาลพม่าที่ยังอาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะ เป็นนักการเมืองหรือนักศึกษาที่ลี้ภัยเข้ามาทำงานในประเทศไทยที่ยังคงดำเนินการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลพม่าโดยใช้ประเทศไทยเป็นฐานและที่หลบซ่อน และมีกลุ่มบุคคลในการดำเนินการหาข่าวให้ทางการพม่า โดยการแฝงตัวเข้ามาในหมู่แรงงานพม่า รวมทั้งปัญหาด้านสัญชาติ โดยเฉพาะในประเทศพม่าที่มี การแบ่งแยกเชื้อชาติกันอย่างชัดเจน และมักไม่ยอมรับว่าชาวพม่าเชื้อชาติมอญ หรือกะเหรี่ยงเป็นประชาชนของตนเอง

1.1.2 ผู้ลี้ภัยหนีเข้าเมืองมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและเป็นคนต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาพึ่งแผ่นดินไทย อาจทำให้ไทยเป็น "เขตเสรีแรงงานเถื่อน"

1.1.3 การประสานงานด้านนโยบายแรงงานต่างด้าวระหว่างประเทศยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

1.2 ปัญหาที่เกิดจากนโยบายหรือกฎหมายไม่ชัดเจน

1.2.1 ไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่รัดกุมพอที่จะสกัดกั้นมิให้แรงงานต่างด้าวเล็ดรอดเข้ามาได้ตามเขตแดนเชื่อมต่อระหว่างประเทศ

1.2.2 ยังไม่มีการวางแผนบริหารจัดการอย่างเป็นระบบทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระหว่างประเทศ

1.2.3 นโยบายผ่อนผันของรัฐอาจเป็นการดึงดูดใจแรงงานต่างด้าวให้เข้ามา รวมถึงการผ่อนผันโดยไม่มี การสำรวจข้อมูลที่แท้จริง ทำให้กระทบต่อการจ้างงานของแรงงานไทย

1.2.4 กระทรวงแรงงานไม่ยอมรับว่าคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาเป็นผู้ใช้แรงงาน แต่ถือว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมือง จึงไม่ใช่หน้าที่ของกระทรวงแรงงานเข้าไปดำเนินการกับแรงงานที่ลักลอบเข้าเมือง

1.3 ปัญหาที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ

1.3.1 นายจ้างไม่ได้ให้ความช่วยเหลือกับรัฐบาลอย่างจริงจังเมื่อผลักดันออกไปนายจ้างรับกลับเข้ามาทำงานในประเทศไทยอีก

1.3.2 กระทรวงแรงงานยอมให้นายจ้างขูดรีดเอาเปรียบคนงานต่างด้าวต่อไปได้ ทั้งที่สิทธิลูกจ้างที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานย่อมเกิดขึ้นโดยไม่เกี่ยวกับการเข้าเมือง ผิดกฎหมายหรือไม่

1.3.3 การติดสินบน และสายสัมพันธ์ ช่วยให้นายจ้างบางคนยังสามารถจ้างแรงงานอย่างผิดกฎหมายได้

1.4 ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐ

1.4.1 หน่วยงานไม่เข้มแข็ง เด็ดขาด จริงจังอย่างต่อเนื่อง (ขาดงบประมาณ กำลังคน และความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ)

1.4.2 การติดต่อประสานงานสำนักงานคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมีปัญหาไม่สามารถติดต่อโทรศัพท์ได้ ไม่มีผู้รับสาย

1.4.3 ขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

1.4.4 เจ้าหน้าที่รับจดทะเบียนมีไม่เพียงพอกับความต้องการและขั้นตอนการจดทะเบียนมีมากเกินไป

1.4.5 การประเมินจำนวนแรงงานต่างด้าวจากหลายหน่วยงานยังได้ข้อมูลที่ไม่แน่นอน และไม่สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงในบางพื้นที่

1.4.6 ไม่สามารถสำรวจแรงงานต่างด้าวเนื่องจากแรงงานเคลื่อนย้ายบ่อยและนายจ้างไม่ให้ความร่วมมือ

1.4.7 ปัญหาในการปฏิบัติงาน การประสานงาน และความเป็นเอกภาพของหน่วยงาน (จำนวนมากเกินไป)

1.4.8 ขาดการฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับคนต่างด้าว

1.4.9 เจ้าหน้าที่ตำรวจขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

1.4.10 การเปลี่ยนแปลงหรือการขัดแย้งกันของแนวนโยบายของรัฐบาล กฎหมาย กฎระเบียบ หรือคำสั่ง

1.4.11 ทศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

(2) ด้านสาธารณสุข แบ่งออกเป็น

2.1 ด้านการควบคุมโรค

2.1.1 แรงงานต่างด้าวเป็นพาหะในการนำโรคระบาดต่าง ๆ มาแพร่ เช่น โรคมาลาเรีย ทำซ้ำ เพราะไม่สามารถทำการตรวจสอบในขั้นตอนการเข้าประเทศได้

2.1.2 ไม่สามารถทราบข้อมูล หรือจำกัดผลกระทบของโรคติดต่อ ร้ายแรงได้

2.1.3 ไม่สามารถดูแลและดำเนินการวางแผนครอบคลุมให้แรงงาน เหล่านี้ได้

2.2 ด้านการรักษาสุขอนามัยสิ่งแวดล้อมและการทำงาน

2.2.1 ไม่มีการดูแลด้านสุขอนามัยบริเวณที่พักคนงาน

2.2.2 มีการเป็นอยู่ที่แออัดและไม่ถูกสุขลักษณะ

2.2.3 ไม่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการทำงานอย่าง เพียงพอ

2.3 ด้านการปฏิบัติงาน

2.3.1 นายจ้างไม่พาแรงงานมารักษาอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการระบาดของโรค

2.3.2 นโยบายการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวล่าช้าทำให้การตรวจ สุขภาพล่าช้าจังหวัดมีเวลาเตรียมตัวน้อย

2.3.3 การนำแรงงานต่างด้าวมาตรวจสุขภาพไม่มีการประสานนัดเวลา มาตรวจ ทั้งจากสำนักงานจัดหางานจังหวัดและนายจ้าง ทำให้โรงพยาบาลไม่สามารถจัด เตรียมการได้ทันเวลา

2.3.4 ขาดบุคลากรปฏิบัติงานประจำที่ด่านผ่อนปรนเข้าออก

2.3.5 การดำเนินงานด้านสุขภาพีบาลสิ่งแวดล้อมยังไม่มีระบบและ รูปแบบ

2.3.6 สถานที่ตรวจโรคมีไม่เพียงพอ และโรงพยาบาลขาดน้ำยาทดสอบ โรคเท้าช้าง

(3) ด้านสังคม แบ่งออกเป็น

3.1 ปัญหาความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน

3.1.1 ประชาชนมีความเห็นว่าอาชญากรรมที่เกิดจากแรงงานต่างด้าวที่มีโอกาส เกิดขึ้นกับตน เช่น การลักเล็กขโมยน้อย กินเหล้าเมาอาละวาด ชิงทรัพย์และปล้น

3.1.2 ผู้หลบหนีเข้าเมืองบางคนเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม เช่น การลักทรัพย์ ค้ายาเสพติด ขบวนการนำบุคคลลักลอบเข้าเมือง

3.1.3 มีการสร้างอิทธิพล การสร้างอาณาจักรของกลุ่ม ของผู้ลักลอบเข้าเมือง

3.1.4 ค้ายาเสพติด ค้ามนุษย์ ค้าหญิงโสเภณี

3.2 ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

3.2.1 แรงงานต่างด้าวเพิ่มภาระให้รัฐบาลในการจัดปัจจัยพื้นฐานเพื่อรองรับการเพิ่มประชากรต่างชาตินำมาใช้ปัจจัยพื้นฐานเพิ่มขึ้นเช่น ไฟฟ้า น้ำประปา

3.2.2 ต้องพึ่งพาการใช้บริการของรัฐ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล สาธารณูปโภค

3.2.3 กิจการที่ใช้แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ เป็นกิจการที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นจำนวนมาก เช่น ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ ซึ่งบางกิจการเป็นโครงการใหม่ที่คำนึงถึงโอกาสที่เกิดจากการมีแรงงานต่างด้าวราคาถูก

3.3 ปัญหาด้านมนุษยธรรม

3.3.1 แรงงานทุกคนควรได้รับสิทธิเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติถูกกดขี่แบ่งแยกกีดกัน เพราะความแตกต่างของเชื้อชาติ สัญชาติ สีผิว ศาสนา และเพศ

3.3.2 การกีดกันหรือการแสดงความไม่เป็นมิตรต่อแรงงานต่างด้าว

3.3.3 การข่มขืนของครอบครัวแรงงานต่างด้าวและแรงงานที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี

3.3.4 การหลอกลวงแรงงานและการโกงค่าแรง

3.4 การขัดแย้งด้านวัฒนธรรม

3.4.1 ปัญหาการสื่อสารกับแรงงานต่างด้าว

3.4.2 ปัญหาเด็กเลือดผสม

(4) ด้านเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น

4.1 ผลกระทบต่อรายได้ประชาชาติ

4.1.1 ไม่สามารถปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมในประเทศให้เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ฝีมือแรงงานชั้นสูง (Skill composition) เพื่อยกระดับสินค้าและรายได้ของอุตสาหกรรม

4.1.2 เกิดธุรกิจนอกระบบ และการหมุนเวียนของเงินนอกระบบ

4.1.3 สำหรับบางอุตสาหกรรมการมีแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองทำให้ลดต้นทุนการผลิต เป็นผลให้สามารถต่อสู้กับต่างชาติได้

4.2 ผลกระทบต่อภาวะจ้างงานของคนไทย

4.2.1 ความไม่สอดคล้องของตำแหน่งงานว่างในอุตสาหกรรมกับทักษะแรงงานไทย

4.2.2 ไม่สามารถพัฒนาฝีมือแรงงานไทยอย่างต่อเนื่อง

4.2.3 ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในอุตสาหกรรมบางประเภท โดยเฉพาะ งานแบบ Danger Difficult Dirty

4.3 ปัญหาจากผู้ประกอบการ

4.3.1 นายจ้างส่วนใหญ่ไม่ทราบเรื่องจดทะเบียนฯ ที่แน่ชัด และไม่เข้าใจเรื่องขอระเบียบการจดทะเบียน จึงมีผลให้เกิดการล่าช้า

4.3.2 นายจ้างไม่เข้าใจวัตถุประสงค์จึงมีการปกปิดแรงงานต่างด้าว

4.3.3 นายจ้างขาดความไม่มั่นใจในลูกจ้าง เพราะนายจ้างจะต้องเสียเงินประกันและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้กับลูกจ้าง เนื่องจากลูกจ้างบางรายเมื่อจดทะเบียนแล้วอาจไม่ทำงานกับนายจ้าง คนเดิม

4.4 ผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล

4.4.1 ไม่สามารถสร้างตลาดแรงงานเสรีได้ เนื่องจากมีการจ่ายค่าแรงที่ไม่เป็นธรรมได้

4.4.2 นโยบายการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ไม่สามารถระบุตัวเลขที่ชัดเจนได้ เนื่องจากไม่ทราบตัวเลขจริงของแรงงานต่างด้าวในประเทศ

บทที่ 3 พื้นที่ศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้คัดเลือกชุมชนวัดตึก อยู่ในเขตการปกครองของเทศบาลนครสมุทรสาคร และองค์การบริหารส่วนตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ตั้งอยู่ติดถนนเจริญวิถีและถนนธรรมคุณากร ตรงข้ามวัดตึกมหาชยาราม ที่ดินดังกล่าวเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมธนารักษ์ จัดให้เช่าเพื่อการอยู่อาศัย จำนวนเนื้อที่ 59.45 ไร่ มีผู้เช่าจำนวน 572 ราย เป็นชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยและยากจน อาศัยกันอยู่อย่างแออัด ปลูกสร้างที่อยู่อาศัยของตนเองเป็นรูปแบบบ้านโดด หรือห้องแถว โดยผู้เช่ามีกรรมสิทธิ์เฉพาะสิ่งปลูกสร้างที่ตนได้ปลูกสร้างขึ้นเท่านั้น

3.1 ข้อมูลโดยทั่วไปจังหวัดสมุทรสาคร

3.1.1 ประวัติความเป็นมา

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดชายทะเล ตั้งอยู่ปากแม่น้ำท่าจีน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ กล่าวไว้ว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมุทรสาครเดิมเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีชาวจีนนำเรือสำเภาเข้ามาจอดเทียบท่าค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าและได้พักอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเรียกว่า “บ้านท่าจีน” ตั้งอยู่บริเวณปากอ่าวไทย ต่อมาในสมัยแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (พ.ศ. 2099) ได้โปรดให้ยกฐานะ “บ้านท่าจีน” ขึ้นเป็น “เมืองสาครบุรี” เพื่อเป็นหัวเมืองสำหรับเรียกกระดมพลเวลาเกิดสงคราม และเป็นเมืองด่านหน้าป้องกันข้าศึกศัตรูที่จะเข้ามารุกรานบุกรุกทางทะเล

ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ทรงโปรด ให้เปลี่ยนชื่อ “เมืองสาครบุรี” เป็น “เมืองสมุทรสาคร” ซึ่งมีความหมายว่า “เมืองแห่งทะเลและแม่น้ำ” ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2448) ทรงปฏิรูปการปกครองมีการจัดระบบการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นมณฑลเทศาภิบาล และได้ทรงมีพระราชดำริที่จะสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น โดยใช้รูปแบบการปกครองแบบสุขาภิบาล จึงได้มีพระบรมราชโองการให้ยกฐานะ “ตำบลท่าฉลอม” เป็น “สุขาภิบาลท่าฉลอม” จังหวัดสมุทรสาคร เป็นสุขาภิบาลที่ตั้งขึ้นในหัวเมืองเป็นแห่งแรกของประเทศไทย ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2456) โปรดเกล้าให้ทางราชการเปลี่ยนคำว่า “เมือง” เป็น “จังหวัด” ทั้งหมดแห่ง ในพระราชอาณาจักร “เมืองสมุทรสาคร” จึงได้เปลี่ยนเป็น “จังหวัดสมุทรสาคร” มาจวบจนปัจจุบันนี้

ส่วนคำว่า “มหาชัย” ที่คนทั่วไปชอบเรียกกันนั้น เป็นชื่อคลองที่สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 แห่งกรุงศรีอยุธยาโปรดให้ขุดคลองลัดจากเมืองธนบุรี เป็นแนวตรงไปออกปากน้ำเมืองสาครบุรี แทนคลองโคกขามที่คุดเคี้ยว แต่ยังไม่ทันเสร็จทรงสวรรคตเสียก่อน จนถึงรัชสมัยสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 9 (ขุนหลวงท้ายสระ) ได้โปรดให้ขุดคลองต่อจนแล้วเสร็จ และได้พระราชทานนามว่า คลองมหาชัย ซึ่งต่อมา ณ บริเวณฝั่งซ้ายปากคลองได้เกิดชุมชนขนาดใหญ่ขึ้นชื่อว่า “มหาชัย” จึงเป็นที่นิยมเรียกขานแต่นั้นเป็นต้นมา

3.1.2 ที่ตั้งอาณาเขต

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดชายทะเล ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ 130 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก เป็นจังหวัดปริมณฑล ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 30 กิโลเมตร มีพื้นที่ 872.347 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 545,216 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

3.1.3 ลักษณะภูมิประเทศ

จังหวัดสมุทรสาคร มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล สูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 1.00 - 2.00 เมตร มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านตอนกลางจังหวัด ไหลคดเคี้ยวตามแนวเหนือ-ใต้ลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร ระยะทางยาวประมาณ 70 กิโลเมตร พื้นที่ตอนบนในเขต อำเภอบ้านแพ้วและอำเภอกะทู้มแบนมีความอุดมสมบูรณ์ของดินและมีโครงข่ายแม่น้ำลำคลอง เชื่อมโยงถึงกันกระจายอยู่ทั่วพื้นที่กว่า 170 สาย จึงเหมาะที่จะทำการเพาะปลูกพืชนาชนิด และบางส่วนเป็นย่านธุรกิจ อุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย พื้นที่ตอนล่างของจังหวัดในเขตอำเภอ เมืองสมุทรสาครอยู่ติดชายฝั่งทะเลยาว 41.8 กิโลเมตร จึงเหมาะที่จะประกอบอาชีพประมงทะเล เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและทำนาเกลือ

3.1.4 จำนวนประชากร

ปัจจุบันประชากรตามทะเบียนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2550) มีความหนาแน่นเท่ากับ 538 คน ต่อตารางกิโลเมตร และมีจำนวน 469,934 คน ประกอบด้วย

- เพศชาย 228,254 คน
- เพศหญิง 241,680 คน
- จำนวนครัวเรือน 211,109 ครัวเรือน

อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 232,957 คน จำนวน 102,553 ครัวเรือน รองลงมาคืออำเภอกะทู้มแบน จำนวน 145,534 คน จำนวน 87,180 ครัวเรือน และ อำเภอบ้านแพ้ว จำนวนประชากร 91,443 คน จำนวน 21,376 ครัวเรือน อัตราการเกิดของประชากรร้อยละ 1.20 ประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15-59 ปี) จำนวน 348,145 คน หรือร้อยละ 74 ของจำนวนประชากรทั้งจังหวัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.1 รายงานสถิติจำนวนประชากร และบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ธันวาคม พ.ศ. 2551)

จังหวัด/อำเภอ/ตำบล	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนบ้าน
จังหวัดสมุทรสาคร	231,803	246,343	478,146	220,469
อำเภอเมืองสมุทรสาคร	85,321	91,102	176,423	87,176
อำเภอกระทุ่มแบน	39,597	40,575	80,172	43,743
อำเภอบ้านแพ้ว	21,857	23,395	45,252	11,346
เทศบาลตำบลหลักห้า	18,977	19,931	38,908	8,108
เทศบาลตำบลบ้านแพ้ว	1,389	1,420	2,809	918
เทศบาลตำบลเกษตรพัฒนา	2,292	2,465	4,757	1,221
เทศบาลตำบลบางปลา	2,522	2,575	5,097	2,832
เทศบาลเมืองอ้อมน้อย	23,755	25,762	49,517	41,362
เทศบาลเมืองกระทุ่มแบน	8,564	9,507	18,071	5,583
เทศบาลนครสมุทรสาคร	27,028	28,949	55,977	17,083

ที่มา กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนประชากร เป็นรายอำเภอ พ.ศ.2544-2548

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	จำนวนประชากร				
	2544	2545	2546	2547	2548
ยอดรวม	435,588	442,914	448,199	442,687	452,017
อำเภอเมืองสมุทรสาคร	213,172	216,505	219,505	217,152	222,747
อำเภอกระทุ่มแบน	129,881	133,578	135,913	134,972	138,309
อำเภอบ้านแพ้ว	92,535	92,715	92,781	90,563	90,961

ที่มา กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 3.3 แสดงอัตราการเปลี่ยนแปลง และความหนาแน่นของประชากร พ.ศ.2544-2547

อำเภอ/กิ่งอำเภอ	อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)				ความหนาแน่น ประชากร (ต่อ ตร.กม.)
	2544	2545	2546	2547	
ยอดรวม	1.68	1.19	-1.23	2.11	518.17
อำเภอเมืองสมุทรสาคร	1.62	1.33	-1.07	2.58	452.70
อำเภอกระทุ่มแบน	2.85	1.75	-0.69	2.47	1,022.42
อำเภอบ้านแพ้ว	0.19	0.07	-2.39	0.44	371.22

ที่มา กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ 3.4 แสดงประเภทที่อยู่อาศัย จำแนกตามวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้าง และการครอบครอง พ.ศ.2543

ลักษณะบางประการของครัวเรือน	2547	2549	2550
ประเภทของที่อยู่อาศัย	100.0	100.00	100.00
- บ้านโดด	37.0	35.3	31.4
- ห้องแถว	44.7	49.9	58.1
- ทาวน์เฮาส์หรือบ้านแฝด	9.9	12.0	9.8
- ห้องชุด	4.8	2.6	0.7
- ห้องภายในบ้าน	0.3	0.2	-
- ที่อยู่อาศัยชั่วคราวและอื่น ๆ	3.3	-	-
ชนิดของวัสดุก่อสร้างที่อยู่อาศัย	100.0	100.0	100.0
- ตึก	54.5	78.0	74.9
- ไม้	16.1	15.9	14.1
- ครึ่งตึกครึ่งไม้	25.1	5.5	10.9
- วัสดุที่หาได้ตามท้องถิ่น	1.9	0.5	0.1
- วัสดุที่ใช้แล้วและอื่น ๆ	2.4	0.1	-
สถานภาพการครอบครองที่อยู่อาศัย	100.0	100.0	100.0
- เป็นเจ้าของบ้านและที่ดิน	38.4	32.4	30.9
- เป็นเจ้าของบ้านแต่เช่าที่ดิน	3.8	5.2	5.1
- บ้านเช่า	47.0	56.3	58.9
- อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า	10.8	6.1	5.1

ที่มา รายงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร พ.ศ. 2551 สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 3.5 ขนาดครัวเรือน จำแนกตามประเภทของที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2543

ขนาดของครัวเรือน	ประเภทที่อยู่อาศัย					ร้อยละ
	บ้านโคต	ทาวนเฮาส์	ห้องชุด	ห้องแถว/ เรือนแถว	ตึกแถว	
รวม	63,205	13,689	6,646	28,790	18,578	100.0
1 คน	5,620	1,725	2,018	5,726	3,382	14.2
2 คน	10,197	2,895	2,659	12,931	6,369	27.0
3 คน	13,749	3,476	1,285	5,990	3,945	21.6
4 คน	15,850	3,256	451	2,863	2,648	19.0
5 คน	11,905	1,715	192	1,019	1,626	12.4
6 คน	2,701	326	20	146	268	2.7
7 คน	1,262	160	21	47	174	1.3
8 คน	882	58	-	16	62	0.8
9 คน	440	62	-	5	10	0.4
10 คน ขึ้นไป	599	16	-	47	94	0.6

3.1.5 ข้อมูลด้านแรงงาน

จังหวัดสมุทรสาครเป็นแหล่งธุรกิจประมงที่สำคัญของประเทศ และเป็นศูนย์กลางการซื้อขายสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ ทำให้ภาคการประมงมีความต้องการแรงงานจำนวนมาก แต่แรงงานไทยไม่นิยมทำงานในกิจการประมงทะเล และกิจการต่อเนื่องจากประมงทะเล โดยอ้างว่าเป็นงานหนัก งานสกปรก ระยะเวลาการทำงานไม่แน่นอน มักจ้างเป็นการเหมาหรือจ้างเฉพาะช่วงเวลา ทำให้มีการเข้าออกงานสูง จึงเกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานในกิจการดังกล่าว ในส่วนของกิจการภาคเกษตรและกิจการที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร ก็ประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานเช่นกัน เนื่องจากเป็นงานที่อยู่กลางแจ้ง การทำงานไม่เป็นเวลา ผู้ประกอบการหรือนายจ้าง จึงหันมาจ้างแรงงานต่างด้าวทำงานแทน โดยเฉพาะชาวพม่าหลังไหลเข้ามาทำงาน และกลายเป็น "ประชากรแฝง" เกือบเท่าๆ กับประชากรทั้งจังหวัด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากข้อมูลการรายงานของสำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร ปี 2550 ระบุว่า จังหวัดสมุทรสาครมีประชากรที่อยู่ในวัยทำงาน 360,466 คน จำแนกเป็นผู้มีงานทำจำนวน 357,026 คน และผู้ว่างงานหรือไม่มีงานทำ จำนวน 3,440 คน ในส่วนของผู้มีงานทำเป็นผู้ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 8.80 (31,419 คน) และผู้ทำงานอยู่นอกภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 91.20 (325,607 คน) โดยกลุ่มผู้ทำงานนอกภาคเกษตรกรรมจะทำงานในสาขาการผลิตมากที่สุด ร้อยละ 63.59 (207,047 คน)

ตารางที่ 3.6 แสดงจำนวนประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานในจังหวัดสมุทรสาคร จำแนกตามเพศ

สถานภาพแรงงาน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)
ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	199,673	160,793	360,466
- ผู้มีงานทำ	197,512	159,514	357,026
- ผู้ว่างงาน	2,161	1,279	3,440

ที่มา สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร

3.1.5.1 ข้อมูลแรงงานต่างด้าว

แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในจังหวัดสมุทรสาครมี 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เข้ามาทำงานโดยถูกต้องตามกฎหมายมีจำนวน 2,110 คน
2. ประเภทที่เข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย

โดยในประเภทที่ 2 นั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2549 อนุญาตให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่ใบอนุญาตทำงานหมดอายุเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550 และวันที่ 30 มิถุนายน 2550 อยู่ในราชอาณาจักรได้อีก 1 ปี โดยในปี 2550 จังหวัดสมุทรสาคร ได้มีนายจ้างจำนวน 4,089 ราย แจ้งขอต่อใบอนุญาตทำงานให้คนต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานจัดหางานจังหวัด จำนวน 74,531 คน จำแนกเป็น

- สัญชาติพม่า 73,489 คน (ร้อยละ 98.60)
- สัญชาติลาว จำนวน 896 คน (ร้อยละ 1.20)
- สัญชาติกัมพูชา จำนวน 146 คน (ร้อยละ 0.20)

การอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

จากข้อมูลศูนย์ตรวจคนเข้าเมืองภาคกลาง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งรับผิดชอบควบคุมดูแลกลุ่มต่างด้าวในเขต จ.สมุทรสาคร ระบุว่า ขณะนี้ในเขต จังหวัดสมุทรสาคร มีคนต่างด้าวอาศัยอยู่หลายแสนคน โดยมีทั้งที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงแรงงาน และกลุ่มคนหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

โดยชุมชนที่มีชาวต่างด้าวพักอาศัยอยู่มากที่สุดคือ ชุมชนโกรกกรากใน ต.บางหญ้าแพรก ชุมชนเกาะสมุทร และชุมชนตลาดกุ่ม ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ซึ่งเฉพาะสามชุมชนนี้มีต่างด้าวอาศัยอยู่หลายแสนคน

- ตลาดกุ่ม จ.สมุทรสาคร พบว่ามีคนต่างด้าวอาศัยอยู่จำนวนมากโดยเฉพาะที่ชุมชนตลาดกุ่ม มีอาคารพาณิชย์สูง 5 ชั้น เกือบ 10 หลัง ถูกแบ่งซอยเป็นห้องเช่าจำนวนมาก ร้อยห้อง กลายเป็นชุมชนแรงงานต่างด้าวนับหมื่นคน ทั่วบริเวณมีคนไทยพักอาศัยอยู่น้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการเท่านั้น

- ชุมชนเกาะสมุทรซึ่งอยู่ใกล้กับตลาดกุ่ม มีชาวต่างด้าวอาศัยอยู่ตามห้องแถวสองข้างถนนสุขชัย (ซอยโรงเหล็ก) มีแรงงานต่างด้าวนุ่งโสร่ง ประแป้งทะนงซ่า เดินกันพลุกพล่าน เหมือนกับเป็นเมืองของพม่า

- ชุมชนโกรกกรากใน ซึ่งมีคนต่างด้าวอาศัยอยู่หลายหมื่นคนเช่นเดียวกัน สองข้างถนนทางเข้าชุมชนมีชาวพม่าเดินกันขวักไขว่ แถมป้ายบอกทางเข้าหมู่บ้าน และร้านค้ามีการติดป้ายประกาศบอกเป็นภาษาพม่าอย่างชัดเจน รวมถึงบรรดาแม่ค้าขายอาหารก็เป็นต่างด้าวด้วยเช่นกัน

3.1.6 รายได้ประชากร

ประชากรของจังหวัดมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีอยู่ในอันดับสูง โดยข้อมูลเมื่อปี 2545 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปีเท่ากับ 369,667 บาท ซึ่งสูงเป็นอันดับ 2 ของประเทศ ดีขึ้นกว่าปี 2544 ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 4 การที่ประชากรของจังหวัดมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในอันดับสูง เนื่องจากมูลค่าการผลิตจากภาคอุตสาหกรรม ได้ทำรายได้ให้จังหวัดเป็นจำนวนมาก และยังคงมีการขยายตัวในอัตราสูงและต่อเนื่อง รวมทั้งมูลค่าการผลิตจากภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะภาคประมงและการแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย (การแปรรูปวัตถุดิบเป็นอาหารทะเลแช่แข็ง และอาหารทะเลสำเร็จรูป) จึงส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อคนของจังหวัดอยู่ในอันดับสูงตามไปด้วย

3.1.7 ด้านเศรษฐกิจ

3.1.7.1 การเกษตร

จังหวัดสมุทรสาครมีพื้นที่ทางการเกษตร 165,789 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.41 ของพื้นที่จังหวัด (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 แสดงผลผลิตการเกษตร แยกตามรายอำเภอ ปี 2547

ประเภท การเกษตร	เมืองฯ		กระทุ่มแบน		บ้านแพ้ว		รวม	
	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่	ราย	ไร่
-ไม้ยืนต้น	1,065	6,914	1,936	12,090	5,683	62,853	8,684	81,857
-ประมง(เลี้ยง)	2,052	41,468	318	1,518	1,539	21,881	3,909	64,867
-อื่น ๆ	-	25,600	-	-	-	-	-	25,600
-ข้าว	7	216	159	3,773	153	3,541	319	7,530
-ไม้ดอก	27	118	598	3,947	187	1,512	812	5,577
-พืชผัก	21	139	269	1,969	276	1,652	566	3,760
-ปศุสัตว์(ตัว)*	70	85,492*	84	7,790*	130	37,832*	284	131,114*
รวม	3,242	74,455	3,364	23,297	7,968	91,439	14,574	

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสาคร

หมายเหตุ *ไม่นับรวมจำนวนไร่

3.1.7.2 การประมง

จังหวัดสมุทรสาคร มีความยาวของชายฝั่งทะเลประมาณ 41 กิโลเมตร พื้นที่ทำการประมง ทะเลเป็น บริเวณที่เรียกว่า “ อ่าวรูปตัว ก ” ซึ่งเป็นก้นอ่าวไทย ได้รับอิทธิพลจากแม่น้ำท่าจีน แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำแม่กลอง เป็นที่รวมของตะกอนและธาตุอาหารที่น้ำพัดมา จึงทำให้มีความสมบูรณ์

จังหวัดสมุทรสาครเป็น 1 ใน 24 จังหวัดชายทะเลของประเทศไทย โดยทางทิศใต้ของจังหวัดติดกับอ่าวไทย ซึ่งมีพื้นที่ทะเลและบริเวณตามแนวชายฝั่งในเขต 3 กิโลเมตร ที่เป็นแหล่งทรัพยากรประมงรวมทั้งหมด 356,250 ไร่ นอกจากบริเวณชายฝั่งทะเลแล้ว ยังมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านตอนกลางของพื้นที่จังหวัดยาวประมาณ 70 กิโลเมตร และมีลำคลองประมาณ 170 สาย ที่ใช้เป็นแหล่งทำการประมงน้ำจืดได้ประมาณ 85,000 ไร่ ด้วยทำเลที่เหมาะสมจึงเป็นแหล่งประมงและอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องที่สำคัญของประเทศ โดยลักษณะการทำประมงจำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ ประมงน้ำจืด การประมงชายฝั่ง และการประมงทะเล (ตารางที่ 3.8 และ ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.8 แสดงจำนวนเรือประมงจังหวัดสมุทรสาคร ปี 2547

ประเภทเรือเครื่องมือ	รวมเรือ (ลำ)
อวนลากแผ่นตะเฆ่	237
อวนลากคู่	77
อวนลากคายถ่วง	31
อวนดำ	95
คราดหอยลาย	30
ครอบหมึก	103
อวนลอย	360
อวนรุน	160
รวม	1,093

ที่มา สำนักงานประมงจังหวัดสมุทรสาคร

ตารางที่ 3.9 แสดงจำนวนผู้ประกอบการประมงที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานประมงจังหวัด

ประเภทสถานประกอบการ	จำนวน (ราย)
โรงงานแปรรูปสัตว์น้ำ	49
บริษัทนำเข้า-ส่งออก	23
สถานประกอบการห้องเย็น	98
สถานประกอบการแปรรูปพื้นบ้าน	59
สถานประกอบการเบ็ดเตล็ด	82
แพ พ่อค้าคนกลาง ผู้รวบรวม	71
ผู้ค้าปัจจัยการผลิตสัตว์น้ำ	133
อุตสาหกรรมสนับสนุนและต่อเนื่อง	
- โรงน้ำแข็ง	20 แห่ง
- ตู้ต่อซ่อมเรือ	6 แห่ง

3.1.7.3 ปศุสัตว์

เกษตรกรในจังหวัดมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้าในภาพรวมเพิ่มมากขึ้น เนื่องมาจากการส่งเสริมของรัฐบาล ทั้งในด้านการตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ และการที่ราคาสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้น รวมถึงการสนับสนุนเงินกู้จากหน่วยงานภาครัฐ (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.10 แสดงประชากรสัตว์ในพื้นที่ปศุสัตว์จังหวัดสมุทรสาคร ประจำปี 2548

อำเภอ	โคนม	โคเนื้อ	กระบือ	สุกร	แพะ	กวาง	ไก่พื้นบ้าน	ไก่ไข่	ไก่เนื้อ	เป็ด
เมืองฯ	-	-	1	-	-	-	10,451	1,704	876	6,665
กระทุ่มแบน	-	34	-	481	-	450	15,099	481	749	5,808
บ้านแพ้ว	171	602	13	1,699	7	-	23,040	79,508	27,504	5,176
รวม	171	636	14	2,180	7	450	48,590	81,693	29,129	17,649

ที่มา สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสมุทรสาคร

3.1.7.4 การอุตสาหกรรม

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเจริญเติบโตและการขยายตัวของกรุงเทพมหานคร ประกอบกับจังหวัดมีโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมต่อการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม จึงมีผู้สนใจมาลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดเป็นจำนวนมาก โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง และอำเภอกระทุ่มแบน ประกอบกิจการประเภทอุตสาหกรรมอาหารและแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมพลาสติก อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมโลหะ และผลิตภัณฑ์โลหะ (ตารางที่ 3.11)

ตารางที่ 3.11 แสดงจำนวนโรงงานปี 2543-2547

ที่	ปี พ.ศ.	จำนวนโรงงาน	เงินลงทุน	ชาย	หญิง	รวม
1	2543	158	5,558,435,375	3,569	4,276	7,845
2	2544	479	6,902,815,235	4,794	6,665	11,449
3	2545	240	8,193,483,697	4,768	7,096	11,864
4	2546	321	8,396,298,691	8,433	12,282	20,715
5	2547	374	19,223,091,699	6,568	6,188	12,756
รวม		1,272	48,274,124,697	28,132	36,507	64,629

ที่มา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร

3.1.7.5 การพาณิชย์กรรม

การลงทุนของภาคเอกชนในเดือนกุมภาพันธ์ 2548 มีจำนวนรายบริษัทจำกัด 39 ราย เพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันของปีที่แล้ว 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.43 ทุนจดทะเบียนจำนวน 117,750 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากเดือนเดียวกันของปีที่แล้ว 47,194 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 36.15 ล้านบาท

จำนวนรายห้างหุ้นส่วนจำกัด 11 ราย ลดลงจากเดือนเดียวกันของปีที่แล้ว 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.29 ทุนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด 7 ล้านบาท ลดลงจากเดือนเดียวกันของปีที่แล้ว 4,440 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 38.81 (ตารางที่ 3.12)

ตารางที่ 3.12 แสดงอัตราการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชนตั้งแต่ กุมภาพันธ์ 2547-กุมภาพันธ์ 2548

รายการ	ปี 2547		ปี 2548	
	กุมภาพันธ์	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์
จำนวนราย (บริษัทจำกัด)	15	20	45	39
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)		5.26	80.00	11.43
จำนวนราย (ห้างหุ้นส่วนจำกัด)	17	10	23	11
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)		25.00	64.29	-35.29
ทุนจดทะเบียน บจก. (ล้านบาท)	130.556	53.000	185.500	177.750
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)		-16.54	-57.27	36.15
ทุนจดทะเบียน หจก.(ล้านบาท)	11.440	6.800	27.450	7.000
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)		-28.12	54.65	-38.81

ที่มา สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดสมุทรสาคร

3.1.7.6 แหล่งท่องเที่ยว

จังหวัดสมุทรสาคร มีแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2536 กำหนดให้จังหวัดสมุทรสาคร เป็นแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสำคัญ ทั้งในด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจเป็นจำนวนมาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1.8 ด้านการคมนาคม การจราจร

เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาคร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้เป็นระยะทางประมาณ 30 กิโลเมตร ปัจจุบันเมืองสมุทรสาครมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพมหานครได้สะดวกทั้งทางรถยนต์ รถไฟและทางน้ำ จึงอยู่ในเขตอิทธิพลด้านสังคมและเศรษฐกิจของกรุงเทพฯ เหมาะสมรองรับการกระจายตัวของประชากรจากกรุงเทพมหานคร

ถนน สายหลักที่สำคัญ คือ

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 (ถนนพระรามที่ 2) เริ่มต้นจากถนนสุขสวัสดิ์ เขตจอมทองกรุงเทพมหานคร เข้าจังหวัดที่แยก กม. 28 (ระยะทาง 29 กม.)
2. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เริ่มต้นจากแยกอ้อมน้อยผ่านอำเภอกระทุ่มแบน เข้าจังหวัดที่แยกทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3091 (ระยะทาง 21 กม.)
3. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3242 (ถนนเอกชัย) เริ่มต้นจากถนนเทอดไทย เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผ่านวัดโพธิ์แจ้ง เข้าจังหวัดที่จุดเดียวกันกับ 1)
4. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เริ่มต้นที่แยกพระประโทนจังหวัดนครปฐม ผ่านอำเภอบ้านแพ้ว เข้าจังหวัดที่แยกทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3097 (ระยะทาง 45 กม.)

ทางรถไฟ มีรถไฟสายวงเวียนใหญ่-มหาชัย เริ่มต้นสถานีวงเวียนใหญ่ กรุงเทพมหานคร ผ่านเขตอำเภอเมือง ถึงสถานีรถไฟมหาชัยสมุทรสาคร (ระยะทาง 33.1 กม.) และทางรถไฟสายมหาชัย-แม่กลอง เริ่มต้นที่สถานีบ้านแหลม ตำบลท่าฉลอม อำเภอเมืองสมุทรสาคร ถึงสถานีแม่กลอง อำเภอเมืองสมุทรสงคราม (ระยะทาง 33.7 กม.)

ในจังหวัดสมุทรสาครมีสะพาน/ท่าเทียบเรือที่ได้รับอนุญาต จำนวน 52 แห่ง ส่วนมากตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร เป็นสะพาน/ท่าเทียบเรือประมงจำนวน 36 แห่งที่เหลือเป็นสะพาน/ท่าเทียบเรือ เพื่อจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง และอื่น ๆ ส่วยในเขตอำเภอบ้านแพ้วมีท่าเทียบเรือ 1 แห่ง และในเขตอำเภอกระทุ่มแบน มีท่าเทียบเรือ 2 แห่ง ซึ่งทั้ง 3 แห่งเป็นท่าเทียบเรือโดยสาร

3.1.9 ปัญหาต่าง ๆ

จังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วมาก เนื่องจากเป็นจังหวัดที่รองรับความเจริญและการขยายตัวจากกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมและชุมชนมีอัตราการขยายตัวที่สูงมาก มีการอพยพย้ายถิ่นของประชากรจากจังหวัดต่าง ๆ เข้ามาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก ปรากฏการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาด้านมลภาวะต่าง ๆ และทวีความรุนแรงขึ้น จนเกือบถึงขั้นวิกฤติ ปัญหาด้านทรัพยากร ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ มีดังนี้

1. ปัญหาขยะมูลฝอย

ปัญหาขยะมูลฝอย เริ่มจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมมากขึ้น และคาดว่า ในอนาคตจะเป็นปัญหาที่สำคัญของจังหวัด ที่จะต้องเร่งดำเนินการป้องกันแก้ไข เนื่องจากขยะมูลฝอยทั้งจากครัวเรือนและโรงงานอุตสาหกรรมมีปริมาณสูงถึง 2 แสนตันต่อปี การดูแลเก็บขนขยะมูลฝอยในพื้นที่จังหวัด ส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งการบริการเก็บขนขยะ มูลฝอยยังไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง ทำให้มีปริมาณขยะตกค้างในแต่ละวันจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่ที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น นอกจากนี้วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ ดำเนินการอยู่ ในปัจจุบัน ก็ยังไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลเนื่องจากยังใช้วิธีเทกองกลางแจ้ง และเผาทิ้งบางส่วน

จังหวัดสมุทรสาครได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาในเรื่องขยะมูลฝอย ในเขตพื้นที่จังหวัดภายใต้พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระดมความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน และประชาชน โดยเน้นให้หน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในพื้นที่สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประสานการปฏิบัติภายใต้สภาวะด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยบูรณาการแผนงานโครงการและงบประมาณ ของท้องถิ่นเพื่อการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี ด้วยการจัดหาสถานที่กำจัดขยะร่วมกันระหว่างเขตปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ รวมทั้งขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ในการแก้ปัญหาจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นเจ้าภาพนอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อความร่วมมือของประชาชน โดยเน้นการปลูกจิตสำนึก ให้ประชาชนตระหนักในประโยชน์ของการ Recycle ขยะ เพื่อผลในระยะยาวด้วย

2. ปัญหาน้ำเสีย

จากการทำกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจหลายอย่างริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน ได้แก่ การเพาะปลูก การทำนา กุ้ง ป่อเลี้ยงปลา การทำฟาร์มสุกร และการอุตสาหกรรม น้ำเสียจากการทำกิจกรรมดังกล่าวที่ยังขาดการควบคุม และน้ำเสียจากชุมชน อาคาร บ้านเรือน ร้านอาหาร ได้ถูกปล่อยลงสู่แม่น้ำลำคลองสายต่าง ๆ รวมทั้งน้ำเสียจากกรุงเทพมหานครที่เคลื่อนตัวผ่านเข้ามาตามคลองสายสำคัญ เช่น คลองภาษีเจริญ คลองทวีวัฒนา ไหลลงมาสู่แม่น้ำท่าจีน และอ่าวไทย ทำให้น้ำแม่น้ำท่าจีนมีค่า BOD เกินเกณฑ์มาตรฐานกำหนด มีสารปนเปื้อนของโลหะหนัก ได้แก่ สารตะกั่วเฉลี่ย 0.19 มิลลิกรัมต่อลิตร สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานถึง 3 เท่า และยังมีแบคทีเรียเกินมาตรฐานด้วย ทำให้คุณภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีนเสื่อมลงและอาจเกิดมลภาวะจนถึงขั้นวิกฤตซึ่งขณะนี้คุณภาพน้ำ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดินประเภทที่ 5 ซึ่งใช้ประโยชน์ได้เพื่อการคมนาคมเท่านั้น ไม่ปลอดภัยสำหรับการอุปโภคบริโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพน้ำในแม่น้ำท่าจีน ตอนล่างบริเวณพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองอ้อมน้อย-อ้อมใหญ่ ถือเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาวิกฤตขั้นรุนแรง เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่มากถึง 966 โรง ปริมาณน้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรมและชุมชนอยู่ในอัตรา 69:31

3. ปัญหาการขาดแคลนน้ำประปา

แม้ว่าสมุทรสาครจะมีแม่น้ำลำคลองจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วพื้นที่แต่ประชาชนก็ยังประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ อุปโภคบริโภคอย่างเพียงพอ ทั้งนี้เนื่องจากน้ำในแม่น้ำลำคลองส่วนมากเป็นน้ำกร่อยที่ใช้ดื่มกินไม่ได้ แม่น้ำท่าจีน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำผิวดินหลักของจังหวัด ก็มีปัญหาน้ำเน่าของคุณภาพน้ำเสื่อมโทรม การขุดเจาะบ่อบาดาล เพื่อนำน้ำใต้ดินมาใช้ก็ต้องประสบปัญหาคุณภาพน้ำค่อนข้างต่ำมีสนิมเจือปน และจะต้องเจาะในระดับความลึกเฉลี่ยถึง 49 เมตร จึงจะสามารถนำน้ำบาดาลมาใช้ประโยชน์ได้ ในหน้าแล้งบางพื้นที่ก็ประสบปัญหาน้ำเค็มแทรกซึมขึ้นน้ำใต้ดิน ประกอบกับกรมทรัพยากรธรณี ยังได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่วิกฤตห้าจุดบ่อบาดาล ซึ่งสมุทรสาครเป็นพื้นที่ในเขตวิกฤตอันดับหนึ่ง โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมืองสมุทรสาครและอำเภอกะทู้มแบน เนื่องจากการทรุดตัวของแผ่นดินมากกว่า 3 เซนติเมตรต่อปี ระดับน้ำบาดาล ลดลงมากกว่า 3 เมตร

ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค เขตพื้นที่ชุมชนเมืองและชนบท รวมทั้งแก้ไขปัญหาน้ำเน่าดินทรุด น้ำเค็มแทรกซึมขึ้นน้ำใต้ดิน อันเนื่องมาจากการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้จำนวนมาก ในปี 2534 การประปาส่วนภูมิภาค จึงได้ทำสัญญาซื้อขายน้ำประปากับบริษัทน้ำประปาไทย จำกัด ภายใต้นโยบายรัฐบาล ที่ส่งเสริมให้เอกชนลงทุนในกิจการรัฐวิสาหกิจ โดยการประปาส่วนภูมิภาคจะรับซื้อน้ำประปาจากบริษัทดังกล่าว นำไปจำหน่ายต่อให้กับประชาชนในเขตพื้นที่ จังหวัดนครปฐม และจังหวัดสมุทรสาคร มีกำหนดระยะเวลา 30 ปี

โครงการดังกล่าวจะใช้แหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำท่าจีนบริเวณตำบลบางระกำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มาผลิตน้ำประปา การก่อสร้างระบบผลิตน้ำประปา ประกอบด้วย โรงกรองน้ำ 1 แห่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สถานีสูบน้ำ 5 แห่งอยู่ในพื้นที่ จังหวัดนครปฐม 2 แห่ง (อำเภอสามพรานและอำเภอนครชัยศรี) อยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร 3 แห่ง (เทศบาลตำบลอ้อมน้อย อำเภอเมืองสมุทรสาคร และเคหะชุมชนสมุทรสาคร)

การวางแนวท่อประปา ขนาดใหญ่จากโรงกรองน้ำมาตามถนนพุทธมณฑล สาย 5 เข้าสู่ถนนเพชรเกษม 1 สาย เพื่อแจกจ่าย น้ำให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม และบางส่วนของจังหวัดสมุทรสาคร และวางแนวท่อตามถนนเศรษฐกิจ อีก 1 สาย เป็น แนวยาวตลอดถนน เพื่อแจกจ่ายน้ำประปาให้แก่ประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร โดยมีความยาวท่อรวมทั้งสิ้น 52,250 เมตร ระยะเวลาดำเนินโครงการ แบ่งออกเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 จะก่อสร้างแล้วเสร็จประมาณ ปี พ.ศ.2547 มีปริมาณน้ำขั้นต่ำ ที่ต้อง จัดส่งให้การประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 200,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

ระยะที่ 2 จะก่อสร้างแล้วเสร็จประมาณ ปี พ.ศ.2549 มีปริมาณน้ำขั้นต่ำ ที่ต้อง จัดส่งให้การประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 250,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

ระยะที่ 3 จะก่อสร้างแล้วเสร็จประมาณ ปี พ.ศ. 2551 มีปริมาณน้ำขั้นต่ำ ที่ต้อง จัดส่งให้การประปาส่วนภูมิภาค จำนวน 300,000 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน

4. ปัญหาน้ำท่วมในเขตพื้นที่ชุมชนเมือง

จังหวัดสมุทรสาคร ได้ประสบกับปัญหาน้ำท่วมเป็นระยะเวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร เทศบาลเมืองอ้อมน้อย และเขตเชื่อมต่อนี้ เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ได้แก่ อิทธิพลจากน้ำทะเลหนุน อิทธิพลจากน้ำเหนือ อิทธิพลจากน้ำฝน แผ่นดินทรุดตัว อันเนื่องมาจากการขุดเจาะบ่อบาดาล ตลอดจนเป็นพื้นที่สุดท้ายที่รองรับน้ำจากกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน และสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก

การระดมสรรพกำลังจากส่วนราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาชนร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ในรูปแบบคณะกรรมการแก้ไขปัญหา น้ำท่วม จังหวัดสมุทรสาคร ได้มีการประชุมระดมความคิดเห็น วางแผนการดำเนินงานบูรณาการโครงการต่าง ๆ หลายครั้ง และได้นำเสนอปัญหาตลอดจนแผนการแก้ไขปัญหานี้เฉพาะหน้า, ระยะเร่งด่วน และระยะยาวต่อรัฐบาลผ่านทางสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ตามแผนงาน ที่กำหนดไว้ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

จังหวัดได้ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด สำนักงานขนส่งทางน้ำ เทศบาลนครสมุทรสาคร องค์การบริหารส่วนตำบลที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันสำรวจจุดที่จะวางกระสอบทราย และจุดที่ต้องการขุดลอกคูคลองต่าง ๆ ขณะเดียวกันได้ระดมสรรพกำลังจากส่วนราชการ หน่วยงานท้องถิ่น ตลอดจนทหาร นักเรียน นักศึกษา ผู้ต้องขังและประชาชน จัดทำและวางกระสอบทรายบริเวณที่เป็นจุดวิกฤตน้ำท่วมบางจุดแล้ว โดยได้ช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากน้ำท่วมเป็นการเฉพาะหน้าประกอบด้วย

1.1 การจัดวางกระสอบทรายเพื่อป้องกันน้ำท่วม เป็นแนวก่อสร้างป้องกันน้ำท่วมมีความยาวการวางกระสอบทรายทั้งหมด คิดเป็นระยะทาง 13,092 เมตร ปริมาณกระสอบทราย 541,612 ถุง รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 4,094.250 บาท

1.2 การขุดลอก คู คลองต่าง ๆ รวมทั้งการสำรวจเพื่อจะดำเนินการต่อไปในขั้นต้น จังหวัดจะใช้งบประมาณที่มีอยู่แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้

2. การแก้ไขปัญหาในระยะเร่งด่วน

การแก้ไขปัญหาในระยะเร่งด่วน เนื่องจากมีแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ที่ใช้งบประมาณในการดำเนินงานสูง ซึ่งงบประมาณของ จังหวัดสมุทรสาคร และหน่วยงานท้องถิ่นไม่เพียงพอ ในการดำเนินการ และได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนกลางเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาตามลำดับ

2.1 ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 40 ล้านบาท ให้กรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อใช้ในการศึกษาออกแบบระบบป้องกันน้ำท่วม ในเขตพื้นที่ชุมชนทั้งระบบในภาพรวมเพื่อเป็นแม่แบบของโครงการแก้ปัญหาน้ำท่วม ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจำนวน 3 ล้านบาท ให้แขวงทางธนบุรี ดำเนินโครงการวางท่อระบายน้ำจากริมถนนพระราม 2 ถึงคลองลัดป้อม ระยะทาง 476 เมตร

2.3 ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 115,481 ล้านบาท ให้กรมชลประทานดำเนินโครงการก่อสร้างพนังกั้นน้ำสองฝั่งคลองมหาชัย จากเขตติดต่อโครงการแก้มลิง ถึงร้านอาหารเกียจวัน 3

2.4 ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อการดำเนินการก่อสร้างประตูระบายน้ำและก่อสร้าง เขื่อน ค.ส.ล. กันดิน

3. การแก้ไขปัญหาระยะยาว

จังหวัดสมุทรสาครได้มอบหมายให้สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด พิจารณาวางแนวทางการแก้ไข ปัญหาน้ำท่วม ระยะยาว โดยใช้มาตรการทางผังเมืองรวม และการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ให้สอดคล้องกับโครงการป้องกันน้ำท่วม ที่หน่วยงานต่าง ๆ จะได้ดำเนินการจัดทำแผนบูรณาการระยะยาวอย่างเป็นองค์รวมต่อไป ขณะนี้จังหวัดได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณไปยังกรมทรัพยากรน้ำอีกส่วนหนึ่งด้วย

ผลความคืบหน้าในการขอรับการสนับสนุนจากส่วนกลาง ในขณะนี้ได้รับ แจ้งจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (คสช.) สนับสนุน การดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเขตพื้นที่จังหวัด โดย คสช.ได้ประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมโยธาธิการ และผังเมือง กรมชลประทาน เทศบาลนครสมุทรสาคร กรมทางหลวง เป็นต้น จัดทำแผนป้องกันอุทกภัยจังหวัดสมุทรสาครแบบเบ็ดเสร็จ การดำเนินการแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

แผนระยะเร่งด่วน ประกอบด้วย 2 แผน ได้แก่แผนป้องกันน้ำไหลเข้าท่วม เขตเศรษฐกิจและพื้นที่ตอนใน

แผนระยะปานกลาง มีเป้าหมายป้องกันน้ำท่วมในเขตเทศบาลนครสมุทรสาครทั้งพื้นที่ และเขตชุมชนในเทศบาลเมือง อ้อมน้อย โดยเป็นการนำผลการศึกษา และออกแบบก่อสร้างคันกั้นน้ำรอบเมืองสมุทรสาคร จากระยะเร่งด่วนมาดำเนินการให้เป็นรูปธรรม

5. ปัญหาแรงงานต่างด้าว

จังหวัดสมุทรสาคร มีสถานประกอบการในพื้นที่ จำนวน 5,249 แห่ง มีผู้ใช้แรงงานทั้งสิ้น 316,473 คน ร้อยละ 30 ของแรงงานมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด ส่วนที่เหลือร้อยละ 70 เป็นแรงงานที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง แรงงานประมาณ 200,000 กว่าคนอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องแต่งกายเครื่องหนัง สิ่งทอ และยังมีแรงงานต่างด้าวที่เข้าทำงานในสถานประกอบการ ประเภทโรงงานอุตสาหกรรม ภายใต้การส่งเสริมการลงทุน ได้แก่ชาวญี่ปุ่น ไต้หวัน ซึ่งส่วนใหญ่ จะทำงานในกิจการต่อเนื่องจากการประมง ห้างเย็น และทอผ้า จากการที่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นแหล่งธุรกิจประมงที่สำคัญของประเทศ และเป็นศูนย์กลางการซื้อขายสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์ สัตว์น้ำ ทำให้ ภาคการประมงมีความต้องการแรงงานจำนวนมาก แต่เนื่องจากแรงงานไทย ไม่นิยมทำงานในกิจการประมง และกิจการต่อเนื่องจากการประมงทะเล จึงเกิดปัญหาการขาดแคลน แรงงานในกิจการดังกล่าว

สมุทรสาครมีการใช้แรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน (กรอ.จังหวัด) พิจารณากำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยตรวจสอบแรงงานต่างด้าวที่ไม่ได้จดทะเบียนว่ามีจำนวนเท่าใด อยู่ที่ไหนรวมทั้งครอบครัว และสำรวจความต้องการแรงงานต่างด้าว กรณีงานที่คนไทยไม่นิยมทำในภาพรวม ทั้งกลุ่มประมง อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม รวมทั้งกำหนดแนวทางในการจัดโซนนิ่งแรงงานต่างด้าว ซึ่งจะเสนอตัวเลขความต้องการแรงงานต่างด้าว พร้อมแนวทางแก้ไขไปยังรัฐบาล เพื่อพิจารณากำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาต่อไป

6. ปัญหายาเสพติด

จากการที่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดปริมณฑลกรุงเทพมหานครที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคอุตสาหกรรมในช่วง 10 ปี ที่ผ่านมา มีสถานประกอบการอยู่ในพื้นที่มากถึง 5,249 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นโรงงานอุตสาหกรรมถึง 3,329 โรง จึงทำให้เกิดการขยายตัวของเขตชุมชนเมืองและชนบทอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายของประชากรที่มีมาจากใน/นอกประเทศ เข้ามาทำงานโรงงานเป็นจำนวนมาก ประกอบกับพื้นฐานความรู้ที่อยู่ในระดับต่ำ จึงทำให้เสี่ยงที่จะถูกชักจูงใจในการเสพยาเสพติดได้ง่าย โดยเฉพาะยาบ้าที่นำมาใช้ประกอบการทำงาน นอกจากนี้จังหวัดยังมีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับกรุงเทพมหานคร และจังหวัดอื่นสะดวกและเป็นเส้นทางผ่านไปสู่อำเภอใต้ของประเทศ รวมทั้งสภาพภูมิประเทศทางทิศใต้ติดกับทะเลมีชายฝั่งยาว 41 กิโลเมตร จึงทำให้สะดวกต่อการขนส่งและการหลบหนี รวมทั้งเป็นจังหวัดที่มีการประกอบอาชีพหลัก ด้านประมงทางทะเล แรงงานเหล่านี้ จึงมักนิยมใช้ยาเสพติดกระตุ้นให้ สามารถใช้แรงงานได้นานกว่าปกติ

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัด ที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด อยู่ในระดับปานกลาง และแพร่ระบาดอยู่ทั่วไป ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งในเขตเมืองและชนบท ประกอบด้วย การดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่ผ่านมายังขาดการบูรณาการ และสนธิกำลังระหว่างภาครัฐด้วยกัน ประชาชนยังขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

บทที่ 4 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร โดยเลือกศึกษาวิจัยในพื้นที่ชุมชนวัดตึก ซึ่งเป็นที่ดินราชพัสดุ และกรมธนารักษ์ จัดให้ประชาชนเช่าเพื่ออยู่อาศัย โดยผู้เช่าจะมีกรรมสิทธิ์เฉพาะสิ่งปลูกสร้างที่ตนเองได้ปลูกสร้างขึ้นเท่านั้น ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Largely Qualitative) โดยทำการสำรวจข้อมูลภาคสนาม และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ดังกล่าว โดยมีรายละเอียดของการศึกษาดังนี้

4.1 พื้นที่ทำการศึกษา

ทำการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวที่อยู่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 4.1 แสดงชุมชนวัดตึก

 พื้นที่ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร
ที่ดินราชพัสดุหมายเลขทะเบียน ส.ค. 57 เนื้อที่ดิน 59.45 ไร่ จำนวนผู้เช่า 571 ราย

ภาพที่ 4.2 แสดงสภาพภายในชุมชนวัดตึก

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.2.1 ประชากร

ประชากร คือ จำนวนหน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าว ที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดตึก ซึ่งแรงงานต่างด้าวเหล่านี้จะเช่าห้องแถว หรือบ้านโดด เพื่ออยู่อาศัย โดยที่อยู่อาศัยที่แรงงานต่างด้าวเช่าพักอาศัย ตั้งอยู่บนที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียน สค 57

การหาจำนวนประชากร ทำโดยการสำรวจจำนวนหน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าว จากผู้เช่าที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียน สค 57 จำนวน 571 ราย ผลจากการสำรวจพบหน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าว จำนวน 215 หน่วย ซึ่งประกอบด้วยบ้านโดด จำนวน 19 หน่วย และห้องแถว จำนวน 196 หน่วย

ภาพที่ 4.3 แสดงสภาพที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

คัดเลือกโดยใช้หลักการวิจัยทางสังคมของ Toro Yamane กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างกรณีระดับความเชื่อมั่นเป็น 95 % จากประชากรจำนวน 215 หน่วย

วิธีคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$$n = N / [1 + N(e)]^2$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากร

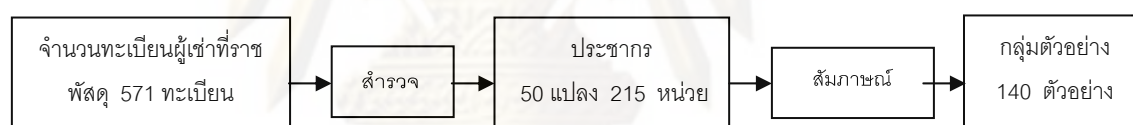
e คือ ความคาดเคลื่อน

แทนค่าตามสูตร

$$\begin{aligned} n &= 215 / [1 + 215(0.05)]^2 \\ &= 140 \text{ หน่วยตัวอย่าง} \end{aligned}$$

จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการวิจัยทางสังคมของ Toro Yamane จากประชากร จำนวน 215 หน่วย ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 หน่วยตัวอย่าง

ภาพที่ 4.4 แสดงวิธีการคัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาใช้ในการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลด้านแผนที่แสดงรายละเอียดเขตเช่าที่ดินราชพัสดุ ข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร แนวคิดทฤษฎีและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากเอกสาร งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

เก็บรวบรวมข้อมูลหน่วยที่อยู่อาศัย จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 หน่วยตัวอย่าง ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมแบ่งเป็น 8 ด้าน ได้แก่

- 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและครอบครัว
- 2 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งงาน
- 3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ
- 4 ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรอยู่อาศัย
- 5 ข้อมูลด้านความจำเป็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 6 ข้อมูลด้านความต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 7 ข้อมูลด้านปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 8 ข้อมูลด้านกายภาพของที่อยู่อาศัย

โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ การใช้วิธีการสัมภาษณ์ และวิธีการสังเกต

2. ข้อมูลทัศนคติของคนไทยในชุมชนที่มีต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

จากการสำรวจข้อมูลประชากรแรงงานต่างด้าวในชุมชน พบว่าผู้เช่าที่ดินราชพัสดุจำนวน 571 ราย มีแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่จำนวน 50 แปลง จึงเก็บรวบรวมข้อมูลทัศนคติของคนไทยในชุมชนที่มีต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว จำนวน 50 ราย จากที่คนไทยที่อยู่ข้างเคียงที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบและมีความใกล้ชิดกับแรงงานต่างด้าวมากที่สุด โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ การใช้วิธีการสัมภาษณ์

3. ข้อมูลแนวทางเบื้องต้นในการจัดการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว

เก็บรวบรวมข้อมูลจาก ตัวแทนผู้เช่าอาศัยในชุมชน ตัวแทนผู้ประกอบการที่ตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนนักวิชาการ โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ การใช้วิธีการสัมภาษณ์

ตาราง 4.1 แสดงตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

วัตถุประสงค์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
1. เพื่อศึกษาสภาพการอยู่อาศัย สภาพการเศรษฐกิจ สังคม และพฤติกรรมการอยู่อาศัย ของแรงงานต่างด้าว ในพื้นที่ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร	สภาพการอยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบที่อยู่อาศัย - วัสดุก่อสร้าง - ขนาดพื้นที่ - สภาพการอยู่อาศัย 	ประชากร 215 หน่วย ตัวอย่าง 140 หน่วย	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสำรวจภาคสนามด้วยตนเอง 2. การสัมภาษณ์ 3. บันทึกข้อมูลและถ่ายภาพ
	ลักษณะทางเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - อาชีพ - สถานที่ทำงาน - รายได้ - รายจ่าย - หนี้สิน 	ประชากร 215 หน่วย ตัวอย่าง 140 หน่วย	การสัมภาษณ์
	ลักษณะทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนสมาชิก - อายุ ของสมาชิก - สถานภาพ - การศึกษา - ภูมิลำเนา - ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย 	ประชากร 215 หน่วย ตัวอย่าง 140 หน่วย	การสัมภาษณ์
	พฤติกรรมการอยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรมที่ทำในที่อยู่อาศัย - กิจกรรมที่ทำในวันหยุด 	ประชากร 215 หน่วย ตัวอย่าง 140 หน่วย	การสัมภาษณ์
2. เพื่อศึกษาความต้องการและปัญหาด้านที่อยู่อาศัย ของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร	ความจำเป็นและความต้องการเกี่ยวกับอยู่อาศัย	<ul style="list-style-type: none"> - เหตุผลที่เข้ามาอาศัยในชุมชน - ระยะเวลาที่อยู่อาศัย - สถานที่ทำงาน - จำนวนบ้านครัวเรือนในชุมชน 	ประชากร 215 หน่วย ตัวอย่าง 140 หน่วย	การสัมภาษณ์

วัตถุประสงค์	ตัวแปรหลัก	ตัวแปรรอง	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
	ปัญหา	- ปัญหาด้านกายภาพ (ขนาด, สภาพการอยู่อาศัย, แสงสว่าง, ความเสี่ยงภัย ด้านเพลิงไหม้, การระบายอากาศ) - ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม - ปัญหาด้านทำเลที่ตั้ง (ระดับตัวบ้าน และระดับชุมชน) - ปัญหาด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย	ประชากร 215 หน่วย ตัวอย่าง 140 หน่วย	การสัมภาษณ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางเบื้องต้นในการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร	แนวทางเบื้องต้นในการจัดการที่อยู่อาศัย	- แนวทางเบื้องต้นในการจัดการที่อยู่อาศัย	- ตัวแทนผู้ที่อาศัยในชุมชน - ตัวแทนผู้ประกอบการ - ตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง - ตัวแทนนักวิชาการ	การสัมภาษณ์

4.3.3 ข้อจำกัดในการเก็บข้อมูล

4.3.1 สำหรับการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 หน่วยตัวอย่าง จะเก็บข้อมูลแบบเจาะลึกในรายละเอียด โดยการสัมภาษณ์และสังเกต ซึ่งทำให้บางหน่วยตัวอย่างไม่ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ หรือบางหน่วยตัวอย่างไม่มีผู้อยู่อาศัยในหน่วยตัวอย่าง ทำให้การเก็บข้อมูลจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยตัวอย่างที่ใกล้เคียงกันที่มีสภาพและที่ตั้งที่ใกล้เคียงกันแทน ประกอบกับจำนวนประชากรซึ่งได้แก่หน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ศึกษาทั้งหมดจำนวน 215 หน่วย และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูลจำนวน 140 หน่วยตัวอย่าง มีจำนวนใกล้เคียงกัน จึงจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากหน่วยพักอาศัยทั้งหมดที่สามารถเก็บข้อมูลได้ โดยเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดแล้ว จึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลที่ได้ ซึ่งการเลือกกลุ่มตัวอย่างจะเลือกให้กระจายครอบคลุมทั้งพื้นที่และทำเลที่ตั้ง

4.3.2 การศึกษาโดยการสังเกตใช้วิธีการถ่ายภาพในการเก็บข้อมูล มีข้อจำกัดในบางกรณีของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถถ่ายภาพสภาพภายในที่อยู่อาศัยได้ เนื่องจากเจ้าของที่อยู่อาศัยไม่อนุญาต จึงถ่ายภาพได้เพียงภายนอกอาคารเท่านั้น

4.4 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการสำรวจพื้นที่ภาคสนามด้วยตัวผู้วิจัยเอง เพื่อความเข้าใจที่แท้จริงเรื่องต่าง ๆ ที่ทำการศึกษา โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. จัดเตรียมแผนที่และข้อมูลต่าง ๆ
2. สำรวจหน่วยที่อยู่อาศัย
3. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
4. ออกแบบสัมภาษณ์พร้อมทดสอบแบบ
5. การปฏิบัติงานภาคสนาม
6. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
7. เก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางเบื้องต้นในการจัดการด้านที่อยู่อาศัย
8. นำเสนอผลงานวิจัย

4.4.1 จัดเตรียมแผนที่และข้อมูลต่าง ๆ

การเตรียมการเบื้องต้นก่อนดำเนินการสำรวจข้อมูลปฐมภูมิ ผู้ศึกษาได้ทำการจัดเตรียมข้อมูลแผนที่ดังนี้

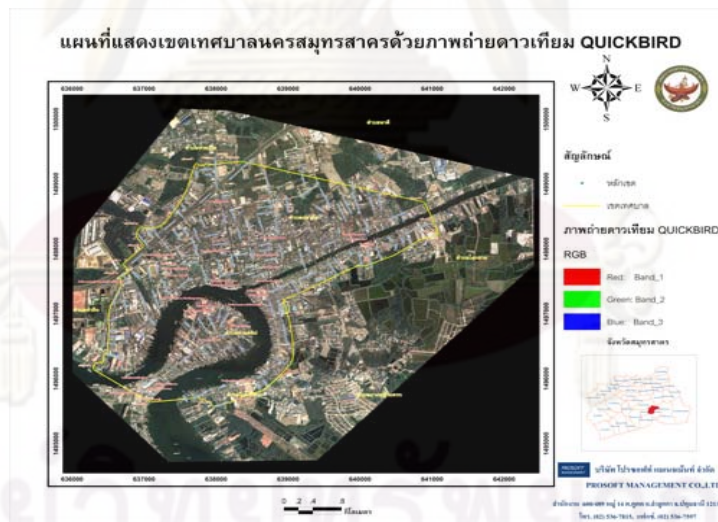
ภาพที่ 4.5 แผนที่แสดงเขตเช่าที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขทะเบียน สค 57 จากสำนักงานธนารักษ์พื้นที่สมุทรสาคร

ภาพที่ 4.6 แผนที่ระวาง ยู.ที.เอ็ม. สำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรสาคร

ภาพที่ 4.7 แผนที่แสดงเขตเทศบาลนครสมุทรสาคร

ภาพที่ 4.9 แสดงที่ตั้งของหน่วยที่อยู่อาศัย

4.4.3 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้หลักการวิจัยทางสังคมของ Toro Yamane กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างกรณีระดับความเชื่อมั่นเป็น 95 % จากประชากรจำนวน 215 หน่วย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 หน่วย จากนั้นลงพื้นที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการอยู่อาศัย และนำข้อมูลที่เก็บได้มาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยคัดเลือกให้กระจายตามประเภทของสิ่งปลูกสร้างและทำเลที่ตั้ง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมทั้งพื้นที่

4.4.4 ออกแบบแบบสัมภาษณ์พร้อมทดสอบแบบ

การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย

- เพศ
- อายุ
- สถานภาพ
- ภูมิลำเนาเดิม
- ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
- อาชีพ
- การศึกษา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งงาน ประกอบด้วย

- สถานที่ทำงาน
- ระยะทางจากที่พักถึงที่ทำงาน
- วิธีการเดินทาง
- ระยะเวลาในการเดินทาง

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- รายได้ของครัวเรือน
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- ค่าน้ำ, ค่าไฟฟ้า
- ค่าอาหาร
- ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง
- เงินเก็บ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรอยู่อาศัย ประกอบด้วย

- พฤติกรรมและระยะเวลาในการใช้พื้นที่
- กิจกรรมที่ทำในวันหยุด

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านความจำเป็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย

- เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัย
- ระยะเวลาในการอยู่อาศัย
- การใช้ประโยชน์ของที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 6 ข้อมูลด้านความต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย

- ความต้องการย้ายที่อยู่อาศัย
- แผนการย้ายที่อยู่อาศัย
- ความต้องการดูแลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 7 ข้อมูลด้านปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 8 ข้อมูลด้านกายภาพของที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย

- รูปแบบที่อยู่อาศัย, ขนาดพื้นที่ห้องและขนาดพื้นที่ห้องน้ำ
- สิ่งอำนวยความสะดวก
- สภาพการอยู่อาศัย
- แปลนที่พักอาศัย

ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์จริง ผู้วิจัยได้ทดลองสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวน 10 ตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสัมภาษณ์

4.4.5 การปฏิบัติงานภาคสนาม

โดยทำการสัมภาษณ์ บันทึกภาพ สังเกตสภาพที่อยู่อาศัย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในหน่วยที่อยู่อาศัย การปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนธันวาคม 2552 ถึงเดือนมกราคม 2553 หรือประมาณ 2 เดือน

4.4.6 รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อจัดเก็บข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลมาบันทึกลงในคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ในการแจกแจงข้อมูลและการวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ใช้วิธีการ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

โดยใช้วิธีการทางสถิติและใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยในการประมวลผลหาค่าผลรวม ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ พร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบตารางการแจกแจงความถี่ และจำนวนเปอร์เซ็นต์หรือค่าร้อยละของความถี่เปรียบเทียบนั้น ๆ ซึ่งผลการเก็บข้อมูล ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 5

2. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่างมาวิเคราะห์ถึงพฤติกรรม การอยู่อาศัย ความจำเป็นความต้องการของผู้อยู่อาศัย ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

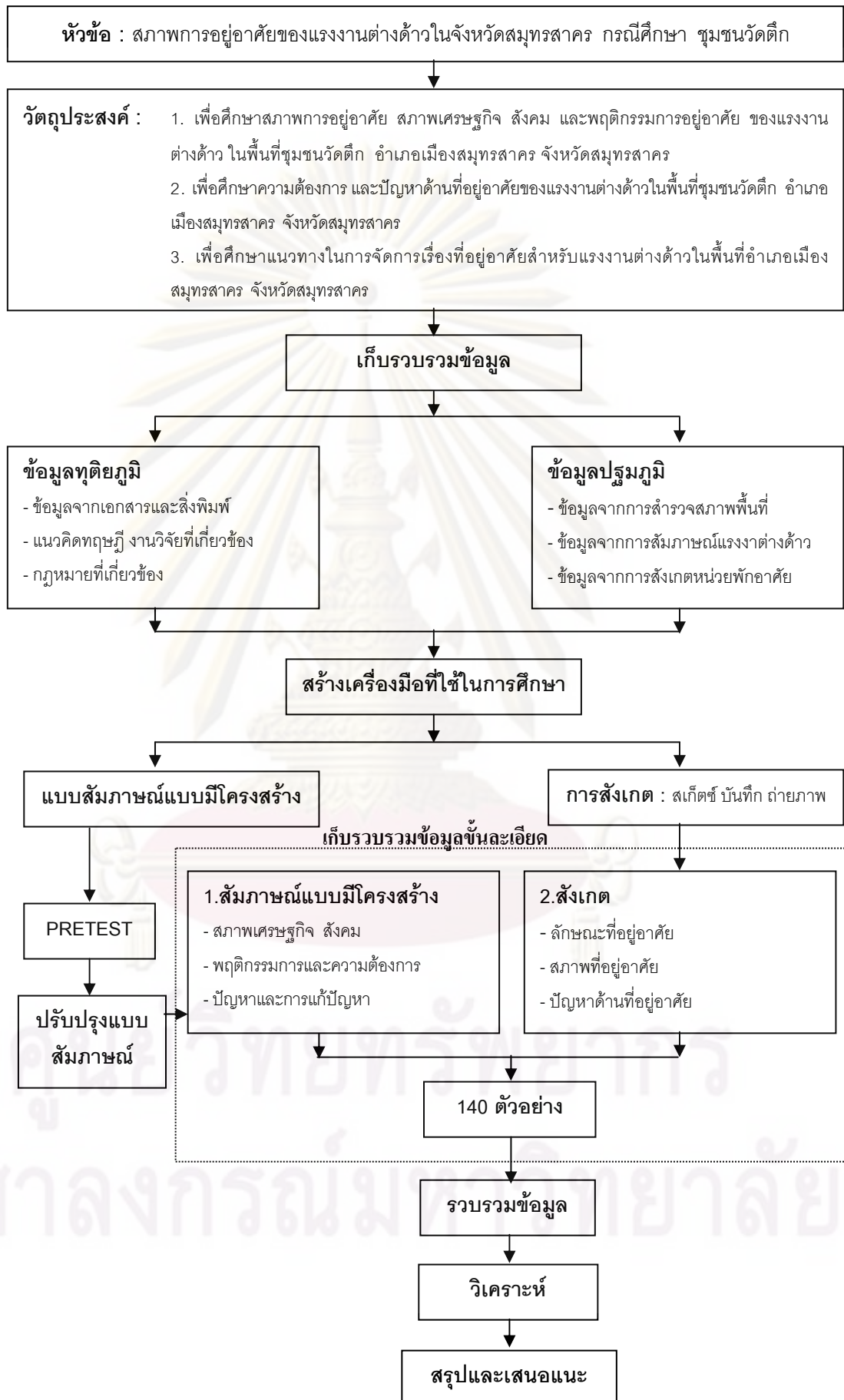
4.4.7 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางเบื้องต้นในการจัดการด้านที่อยู่อาศัย

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว และข้อมูลทัศนคติของคนไทยต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวเรียบร้อยแล้ว จึงทำการสัมภาษณ์ ตัวแทนผู้ประกอบการท้องที่ ตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนนักวิชาการ และตัวแทนผู้อยู่อาศัยในชุมชน เพื่อหาแนวทางเบื้องต้นในการจัดการด้านที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว

4.4.8 การนำเสนอผลงานวิจัย

การนำเสนอผลงานวิจัยจะเสนอทั้งรูปแบบทางสถิติและรูปแบบวิจัยเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายถึงสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว รวมถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น

ภาพที่ 4.10 แสดงแผนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 5

สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

การวิจัยเรื่องสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา ชุมชนวัดตึก ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีดำเนินการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 โดยกำหนดประชากรตัวอย่าง คือหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 140 หน่วยตัวอย่าง จากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 215 หน่วย ซึ่งนำเสนอตามประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

5.1 ข้อมูลลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของแรงงานต่างด้าว

5.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลและครอบครัว

1. เพศ

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่ามีสัดส่วนของเพศหญิงและชายใกล้เคียงกัน โดยเป็นเพศหญิงจำนวน 242 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.28 และเพศชาย จำนวน 203 ราย คิดเป็นร้อยละ 45.72 (ตารางที่ 5.1)

ตารางที่ 5.1 แสดงเพศของแรงงานต่างด้าว

เพศ	จำนวนราย	ร้อยละ
ชาย	203	45.62
หญิง	242	54.38
รวม	445	100.00

2. อายุ

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 163 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.63 รองลงมาคืออายุอยู่ระหว่าง 10-20 ปี จำนวน 119 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.74 และอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 91 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.45 เมื่อพิจารณาจากระดับอายุของแรงงานต่างด้าว จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงอายุของผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน (ตารางที่ 5.2)

ตารางที่ 5.2 แสดงระดับอายุของแรงงานต่างด้าว

ระดับอายุ	จำนวนราย	ร้อยละ
น้อยกว่า 10 ปี	38	8.54
10-20 ปี	119	26.74
21-30 ปี	163	36.63
31-40 ปี	91	20.45
41-50 ปี	26	5.84
50 ปีขึ้นไป	8	1.80
รวม	445	100.00

3. สถานภาพ

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่ามีสถานภาพสมรสและโสดใกล้เคียงกัน คือมีสถานภาพสมรส จำนวน 232 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.13 และมีสถานภาพโสด จำนวน 213 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.87 (ตารางที่ 5.3)

ตารางที่ 5.3 แสดงสถานภาพของแรงงานต่างด้าว

สถานภาพ	จำนวนราย	ร้อยละ
โสด	213	47.87
สมรส	232	52.13
รวม	445	100.00

4. ภูมิลำเนาเดิม

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่ามีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศพม่า เมืองมะละแหม่ง จำนวน 307 ราย คิดเป็นร้อยละ 68.99 รองลงมาอยู่ในเมืองย่างกุ้ง จำนวน 56 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.58 และมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย จำนวน 50 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.24 โดยกลุ่มของผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในประเทศไทย เป็นกลุ่มของเด็กและผู้ที่เกิดในประเทศไทย (ตารางที่ 5.4)

ตารางที่ 5.4 แสดงภูมิลำเนาเดิมของแรงงานต่างด้าว

ภูมิลำเนา	จำนวนราย	ร้อยละ
เมืองมะละแหม่ง	307	68.99
เมืองย่างกุ้ง	56	12.58
เมืองเมียวดี	10	2.25
ไทย	50	11.24
อื่น ๆ	23	4.94
รวม	445	100.00

5. ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในประเทศไทยระยะเวลาตั้งแต่ 1-5 ปี จำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 273 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.35 รองลงมา อยู่ในประเทศไทยระยะเวลาตั้งแต่ 6-10 ปี จำนวน 89 ราย คิดเป็นร้อยละ 20.00 และอยู่ในประเทศไทยระยะเวลาตั้งแต่ 11-15 ปี จำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.76 (ตารางที่ 5.5)

ตารางที่ 5.5 แสดงระยะเวลาที่อยู่ในเมืองไทยของแรงงานต่างด้าว

ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย	จำนวนราย	ร้อยละ
1-5 ปี	273	61.35
6-10 ปี	89	20.00
11-15 ปี	39	8.76
16-20	29	6.52
21 ปีขึ้นไป	15	1.80
รวม	445	100.00

6. ข้อมูลเกี่ยวกับการขออนุญาตทำงาน

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่ามีการขออนุญาตทำงาน จำนวน 404 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.79 เป็นเด็กที่เกิดในประเทศไทย จำนวน 39 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.76 และไม่ได้ขออนุญาตทำงาน จำนวน 2 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.45 (ตารางที่ 5.6)

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ขออนุญาตทำงาน

ขออนุญาตทำงาน	จำนวนราย	ร้อยละ
ขออนุญาต	404	90.79
เด็กที่เกิดในประเทศไทย	39	8.76
ไม่ขออนุญาต	2	0.45
รวม	445	100.00

กลุ่มที่ไม่มีบัตรอนุญาตทำงานได้แก่ เด็กที่เกิดในประเทศไทย (เด็กไร้สัญชาติ) และแรงงานต่างด้าวที่มีอายุมาก ซึ่งจะเป็นมารดาของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาช่วยเหลือเลี้ยงหลาน และดูแลที่อยู่อาศัยให้กับแรงงานต่างด้าว

7. จำนวนสมาชิกในหน่วยพักอาศัย (ครัวเรือน)

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่า ในหนึ่งหน่วยพักอาศัย (ครัวเรือน) ส่วนใหญ่จะมีผู้อาศัยรวมกัน จำนวน 3-4 คน เป็นจำนวน 66 หน่วยพักอาศัย (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ 47.14 รองลงมาเป็นผู้ที่อยู่อาศัยรวมกัน จำนวน 1-2 คน เป็นจำนวน 52 หน่วยพักอาศัย (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ 37.14 (ตารางที่ 5.7)

ความสัมพันธ์ของผู้ที่อยู่อาศัยรวมกันในหน่วยพักอาศัยส่วนใหญ่จะอยู่อาศัยเป็นครอบครัว ได้แก่ อยู่อาศัยกับสามี/ภรรยา อยู่อาศัยรวมกันพ่อแม่ลูก อยู่อาศัยกับพ่อหรือแม่ อยู่อาศัยกับพี่น้อง อยู่อาศัยกับญาติ

ตารางที่ 5.7 แสดงจำนวนสมาชิกในหน่วยพักอาศัย

จำนวนสมาชิกที่อาศัย อยู่ร่วมกันในหน่วยพักอาศัย	จำนวนหน่วย ที่อยู่อาศัย	ร้อยละ
1-2 คน	52	37.14
3-4 คน	66	47.14
5-6 คน	17	12.14
6 คนขึ้นไป	5	3.57
รวม	140	100.00

5.1.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้าง จำนวน 383 ราย โดยแบ่งเป็น แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จำนวน 359 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.67 รับจ้างทำงานในคู่อู่เรือ จำนวน 14 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.15 เป็นแรงงานในเรือประมง จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.90 เป็นแรงงานในโครงการก่อสร้าง จำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 0.90 เท่ากับแรงงานในเรือประมง

นอกจากนั้นคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในที่อยู่อาศัยตัวอย่าง เป็นผู้ที่ไม่ได้ทำงาน จำนวน 61 ราย โดยกลุ่มที่ไม่ได้ทำงานแบ่งเป็น เด็ก จำนวน 39 ราย เป็นเพศหญิงที่กำลังตั้งครรภ์และเลี้ยงลูกที่ยังเล็ก จำนวน 20 ราย และเป็นมารดาของแรงงานต่างด้าวที่มาอยู่เลี้ยงลูกให้แรงงานต่างด้าว จำนวน 2 ราย (ตารางที่ 5.8)

ตารางที่ 5.8 แสดงอาชีพของแรงงานต่างด้าว

อาชีพ	จำนวนราย	ร้อยละ
รับจ้าง แบ่งเป็น	383	86.07
- แรงงานในโรงงาน	359	80.67
- ช่างในคู่อู่เรือ	14	3.15
- เป็นแรงงานในเรือประมง	4	0.90
- แรงงานก่อสร้าง	4	0.90
- แม่บ้าน	2	0.45
ไม่ได้ทำงาน แบ่งเป็น	61	13.93
- เด็ก	39	8.99
- หญิงตั้งครรภ์และหญิงที่ลูกยังเล็ก	20	4.49
- มารดาที่มาอยู่เลี้ยงหลาน	2	0.45
รวม	445	100.00

2. ระดับรายได้รวมของครัวเรือนของแรงงานต่างด้าว

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าระดับรายได้ของแต่ละครัวเรือนส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000-15,000 บาทต่อเดือน รองลงมา มีรายได้ 15,001-20,000 บาทต่อเดือน โดยรายได้รวมของครัวเรือนต่ำสุดอยู่ที่ 6,000 บาทต่อเดือน และรายได้สูงสุดอยู่ที่ 56,000 บาทต่อเดือน (ตารางที่ 5.9)

ตารางที่ 5.9 แสดงระดับรายได้รวมของครัวเรือนของแรงงานต่างด้าว

ระดับรายได้	จำนวนราย	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	14	10.00
10,000-15,000 บาท	56	40.00
15,001-20,000 บาท	22	15.71
20,001-25,000 บาท	17	12.14
25,001-30,000 บาท	17	12.14
30,001-35,000 บาท	7	5.00
มากกว่า 35,001 บาทขึ้นไป	7	5.00
รวม	140	100.00

3. ประเภทรายจ่ายของครัวเรือนในแต่ละเดือน

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่ารายจ่ายของครัวเรือน แบ่งเป็น

- ค่าที่อยู่อาศัย มีสัดส่วนร้อยละ 18.05 รายจ่ายค่าที่อยู่อาศัยสูงสุดคือ 3,000 บาทต่อเดือน และต่ำสุดคือไม่ต้องจ่ายค่าที่อยู่อาศัย
- ค่าน้ำประปา มีสัดส่วนร้อยละ 2.28 รายจ่ายค่าน้ำประปาสูงสุดคือ 500 บาทต่อเดือน และต่ำสุดคือไม่มีค่าน้ำประปา
- ค่าไฟฟ้า มีสัดส่วนร้อยละ 5.45 รายจ่ายค่าไฟฟ้าสูงสุดคือ 1,600 บาทต่อเดือน และต่ำสุดคือไม่มีค่าไฟฟ้า
- ค่าโทรศัพท์ มีสัดส่วนร้อยละ 2.00 รายจ่ายค่าโทรศัพท์สูงสุดคือ 400 บาทต่อเดือน และต่ำสุดคือไม่มีค่าใช้จ่ายในการโทรศัพท์
- ค่าอาหารร้อยละ 62.36 รายจ่ายค่าอาหารสูงสุดคือ 10,000 บาทต่อเดือน และต่ำสุดคือไม่มีค่าใช้จ่ายในการซื้ออาหาร
- ค่าเดินทาง ร้อยละ 9.84 รายจ่ายค่าเดินทางสูงสุดคือ 3,200 บาทต่อเดือน และต่ำสุดคือไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (ตารางที่ 5.10)

ตารางที่ 5.10 แสดงประเภทรายจ่ายของครัวเรือนในแต่ละเดือน

ประเภทของรายจ่าย	ร้อยละ	รายจ่ายต่ำสุด(บาท)	รายจ่ายสูงสุด(บาท)
ค่าที่อยู่อาศัย	18.05	ไม่มีค่าใช้จ่าย	3,000
ค่าน้ำประปา	2.28	ไม่มีค่าใช้จ่าย	500
ค่าไฟฟ้า	5.46	ไม่มีค่าใช้จ่าย	1,600
ค่าโทรศัพท์	2.00	ไม่มีค่าใช้จ่าย	400
ค่าอาหาร	62.36	ไม่มีค่าใช้จ่าย	10,000
ค่าเดินทาง	9.85	ไม่มีค่าใช้จ่าย	3,200
รวม	100.00		

จากตาราง พบว่า ค่าอาหารเป็นค่าใช้จ่ายสูงสุดของครัวเรือนคือ มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 62.36 รองลงมาคือ ค่าที่อยู่อาศัยมีสัดส่วนร้อยละ 18.05 ส่วนค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุด คือ ค่าโทรศัพท์ มีสัดส่วนร้อยละ 2.00 และค่าน้ำประปามีสัดส่วนร้อยละ 2.28

กรณีไม่มีค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า เนื่องจากเป็นกลุ่มที่พักอาศัยอยู่กับนายจ้าง ซึ่งไม่ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายดังกล่าว

กรณีไม่มีค่าใช้จ่ายค่าอาหาร เนื่องจากเป็นกลุ่มที่พักอาศัยกับนายจ้างและนายจ้างจัดเตรียมอาหารให้ครบทุกมื้อ

กรณีไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง คือ (1) กลุ่มที่พักอาศัยใกล้กับสถานที่ทำงาน และกลุ่มที่นายจ้างจัดที่พักให้ ซึ่งไม่ต้องเดินทางไปทำงานหรือไปทำงานได้โดยการเดิน (2) กลุ่มที่เดินทางโดยรถรับส่งของโรงงานและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

4. ระดับรายได้กับรายจ่ายของครัวเรือน

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่า ครัวเรือนที่มีระดับของรายได้เพียงพอ แต่ไม่มีเงินเหลือเก็บมีจำนวน 82 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.57 ครัวเรือนที่มีรายได้เพียงพอและมีเงินเหลือเก็บมีจำนวน 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.14 และ ครัวเรือนที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายมีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.29 (ตารางที่ 5.11)

ตารางที่ 5.11 แสดงระดับรายได้กับรายจ่ายของครัวเรือน

ระดับของรายได้กับรายจ่าย	จำนวนราย	ร้อยละ
เพียงพอ แต่ไม่มีเงินเก็บ	82	58.57
เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บ	52	37.14
ไม่เพียงพอ	6	4.29
รวม	140	100.00

สำหรับครัวเรือนของแรงงานต่างด้าวที่มีรายได้เพียงพอและมีเงินเหลือเก็บ ส่วนใหญ่ในแต่ละเดือนจะมีเงินเหลือเก็บเดือนละประมาณ 3,000 – 5,000 บาท

5. การแก้ไขปัญหาเมื่อรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าเมื่อมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จะมีวิธีการแก้ไขปัญหา โดยการกู้ยืม ซึ่งแหล่งเงินกู้ของแรงงานต่างด้าวคือ การกู้ยืมจากเพื่อนที่เป็นแรงงานต่างด้าวเหมือนกัน แรงงานต่างด้าวกลุ่มที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายนั้นมีจำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อย และสมาชิกในครัวเรือนบางคนไม่ได้ทำงาน เนื่องจากตั้งครรภ์ หรือต้องเลี้ยงลูกที่ยังเล็ก

5.1.3 ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งงาน

1. สถานที่ทำงาน

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าสถานที่ทำงานของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่อยู่บริเวณถนนเศรษฐกิจ 1 จำนวน 205 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.52 รองลงมาคือสถานที่ทำงานอยู่บริเวณถนนสหกรณ์ จำนวน 58 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.14 และมีสถานที่ทำงานอยู่บริเวณชุมชนโกรกกราก จำนวน 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.58 (ตารางที่ 5.12)

ตารางที่ 5.12 แสดงที่ตั้งสถานที่ทำงานของแรงงานต่างด้าว

ที่ตั้งสถานที่ทำงาน	จำนวนราย	ร้อยละ
ชุมชนวัดตึก	39	10.18
ชุมชนโกรกกราก	52	13.58
บริเวณถนนเศรษฐกิจ 1	205	53.52
บริเวณถนนเอกชัย	17	4.44
บริเวณถนนสหกรณ์	58	15.14
อื่น ๆ	12	3.13
รวม	383	100.00

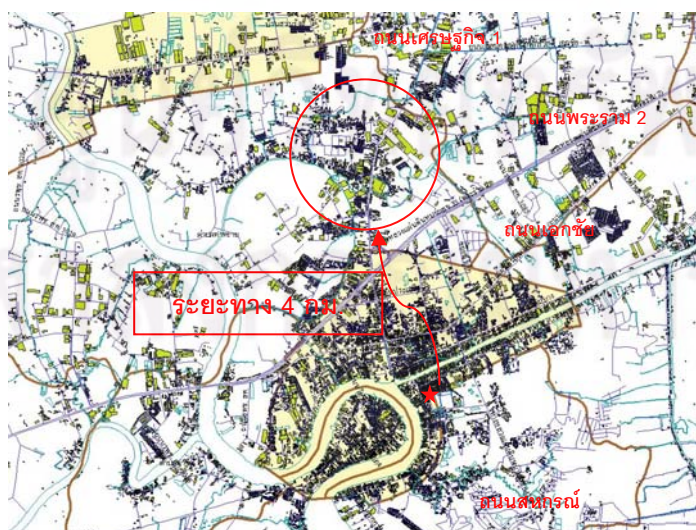
2. ระยะทางจากที่พักถึงที่ทำงาน

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่า ระยะทางจากที่พักถึงที่ทำงาน ส่วนใหญ่มีระยะทาง 4-6 กิโลเมตร จำนวน 205 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.52 รองลงมา มีระยะทาง 1-3 กิโลเมตร จำนวน 131 ราย คิดเป็นร้อยละ 34.20 (ตารางที่ 5.13)

ตารางที่ 5.13 แสดงระยะทางจากที่พักถึงที่ทำงาน

ระยะทางจากที่พักถึงที่ทำงาน	จำนวนราย	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1 กิโลเมตร	39	10.18
1-3 กิโลเมตร	131	34.20
4-6 กิโลเมตร	205	53.52
มากกว่า 6 กิโลเมตรขึ้นไป	8	2.09
รวม	383	100.00

ภาพที่ 5.1 แสดงระยะทางจากที่พักถึงสถานที่ทำงาน

3. วิธีการเดินทาง

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าวิธีการเดินทางของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เดินทางไปทำงานด้วยรถรับส่งของบริษัท จำนวน 315 ราย คิดเป็นร้อยละ 82.25 รองลงมาใช้วิธีเดินทางไปทำงาน จำนวน 54 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.10 (ตารางที่ 5.14)

ตารางที่ 5.14 แสดงวิธีการเดินทางไปทำงาน

วิธีการเดินทาง	จำนวนราย	ร้อยละ
เดิน	54	14.10
รถรับส่ง	315	82.25
รถสองแถวรับจ้าง	14	3.66
รวม	383	100.00

4. ระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าแรงงานต่างด้าวในชุมชนส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน 31-60 นาที จำนวน 205 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.52 รองลงมาใช้ระยะเวลาเดินทางไปทำงาน 15-30 นาที จำนวน 150 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.16 (ตารางที่ 5.15)

ตารางที่ 5.15 แสดงระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน

ระยะเวลาในการเดินทางไปทำงาน	จำนวนราย	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 นาที	17	4.44
15-30 นาที	150	39.16
31-60 นาที	205	53.52
มากกว่า 60 นาที	11	2.87
รวม	383	100.00

5. ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่า แรงงานต่างด้าวในชุมชนส่วนใหญ่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน จำนวน 246 ราย และไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง จำนวน 137 ราย โดยกลุ่มที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ประกอบด้วย กลุ่มที่ไม่ต้องเดินทางไปทำงาน หรือไปทำงานโดยวิธีการเดิน และกลุ่มที่ใช้บริการรถรับส่งของโรงงานที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ส่วนกลุ่มที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน ส่วนใหญ่จะมีค่าใช้จ่าย 200-300 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 27.94 รองลงมาคือมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน 301-400 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 20.63 (ตารางที่ 5.16)

ตารางที่ 5.16 แสดงค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงานของแรงงาน 1 คน ใน 1 เดือน

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน	จำนวนราย	ร้อยละ
ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง แบ่งเป็น	137	35.77
- ไม่ต้องเดินทางและไปทำงานโดยการเดิน	54	14.10
- ใช้บริการรถรับส่ง	83	21.67
มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง แบ่งเป็น	246	64.23
- ค่าใช้จ่ายไม่เกิน 200 บาท	2	0.52
- 200-300 บาท	107	27.94
- 301-400 บาท	79	20.63
- 401-500 บาท	13	3.39
- 501-600 บาท	43	11.23
- มากกว่า 600 บาท	2	0.52
รวม	383	100.00

5.2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรอยู่อาศัย ความจำเป็นและความต้องการ เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

5.2.1 ข้อมูลพฤติกรรมกรอยู่อาศัย

1. ระยะเวลาในการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีระยะเวลาอยู่อาศัย 1-3 ปี จำนวน 85 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 60.71 รองลงมา มีระยะเวลาในการอยู่อาศัย 4-5 ปี จำนวน 27 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 19.29 (ตารางที่ 5.17)

ตารางที่ 5.17 แสดงระยะเวลาในการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

ระยะเวลาในการอยู่อาศัย	จำนวนราย	ร้อยละ
1-3 ปี	85	60.71
4-5 ปี	27	19.29
6-8 ปี	10	7.14
มากกว่า 8 ปี	18	12.86
รวม	140	100.00

2. พฤติกรรมและระยะเวลาในการใช้พื้นที่

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าผู้อยู่อาศัยใช้พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว จำนวน 139 หน่วย และใช้พื้นที่ในการอยู่อาศัยและประกอบอาชีพ จำนวน 1 หน่วย (ตาราง 5.18)

ตารางที่ 5.18 แสดงการใช้พื้นที่

การใช้พื้นที่	จำนวนราย	ร้อยละ
พักอาศัยอย่างเดียว	139	99.29
พักอาศัยและประกอบอาชีพ	1	0.71
รวม	140	100.00

การใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัยจะแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ

(1) พื้นที่เอนกประสงค์ เป็นพื้นที่ใช้ทำกิจกรรมทุกประเภท ได้แก่ การนอนรับแขก รับประทานอาหาร สลับสับเปลี่ยนกันไปขึ้นอยู่กับช่วงเวลา ดังนี้

- ใช้พื้นที่ในการนอน ช่วงเวลาประมาณ 22.00 น. จนถึงเวลาประมาณ 04.00 น. ของอีกวัน
- ใช้พื้นที่ในการทำอาหาร ช่วงเวลา 04.00-05.30 น. หรือทำอาหารหลังจากเลิกงานในช่วงเวลา 18.00-19.00 น. ซึ่งแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่จะทำอาหารในช่วงเช้า เนื่องจากต้องนำอาหารไปทานมื้อกลางวันที่โรงงานด้วย
- ใช้พื้นที่ในการรับประทานอาหารเช้า ช่วงเวลา 05.30 -06.00 น. ส่วนอาหารกลางวันไปรับประทานที่โรงงาน โดยจะนำอาหารจากที่พักไปรับประทานที่โรงงานด้วย ส่วนอาหารเย็นบางวันอาจรับประทานที่โรงงาน หรือกลับมาทำอาหารทานที่บ้าน ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการทำงานในแต่ละวัน

พื้นที่ส่วนเอนกประสงค์เป็นพื้นที่ที่มีการใช้บ่อยมากที่สุด อุปกรณ์ที่ใช้จึงเป็นอุปกรณ์ที่สามารถจัดเก็บได้ง่าย เปลี่ยน ย้าย และเคลื่อนที่ได้ โดยส่วนใหญ่อุปกรณ์สำหรับการนอนจะมีเพียงแค่หมอนและผ้าห่มที่ไม่หนามาก

ภาพที่ 5.2 สภาพพื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ภายในหน่วยพักอาศัย

(2) พื้นที่ส่วนมิดชิด ในที่นี้ได้แก่พื้นที่ห้องน้ำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่มิดชิดที่สุดในหน่วยพักอาศัย

ภาพที่ 5.3 สภาพพื้นที่ส่วนมิดชิด (ห้องน้ำ) ภายในหน่วยพักอาศัย

3. ศาสนสถาน

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดตึกทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ศาสนสถานที่ครวัเรียนของแรงงานต่างด้าวไปบ่อยที่สุดคือ วัดศิริมงคล จำนวน 76 ครวัเรียน คิดเป็นร้อยละ 54.29 รองลงมาคือวัดตึก จำนวน 36 ครวัเรียน คิดเป็นร้อยละ 25.71 และวัดโคก จำนวน 28 ครวัเรียน คิดเป็นร้อยละ 20.00 (ตารางที่ 5.19)

ตารางที่ 5.19 แสดงศาสนสถานที่ไปบ่อยที่สุดของแรงงานต่างด้าว

ศาสนสถาน	จำนวนราย	ร้อยละ
วัดตึก	36	25.71
วัดโคก	28	20.00
วัดศิริมงคล	76	54.29
รวม	140	100.00

เหตุที่แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ เลือกไปทำบุญที่วัดศิริมงคล เนื่องจากเจ้าอาวาสเป็นคนมอญ ส่วนที่ไปทำบุญที่วัดตึก เนื่องจากใกล้กับชุมชนที่อยู่อาศัย

4. สถานที่ซื้อของใช้ส่วนตัวและอาหาร

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่า สถานที่ซื้อของใช้ส่วนตัวและอาหารของแต่ละครัวเรือน ส่วนใหญ่จะซื้อของที่ตลาดนัด จำนวน 109 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 77.86 รองลงมาเป็นร้านค้าในชุมชน จำนวน 22 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 15.71 และห้างสรรพสินค้า จำนวน 9 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.43 (ตารางที่ 5.20)

ตารางที่ 5.20 แสดงสถานที่ซื้อของใช้ส่วนตัวและอาหารของครัวเรือน

สถานที่ซื้อของ	จำนวนราย	ร้อยละ
ตลาดนัด	109	77.86
ร้านค้าในชุมชน	22	15.71
ห้างสรรพสินค้า	9	6.43
รวม	140	100.00

ภาพที่ 5.4 สถานที่ซื้อของใช้ส่วนตัวของครัวเรือน

5. สถานที่รับการรักษาพยาบาล

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่า แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่จะรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลศรีวิชัย 5 จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 61.57 โรงพยาบาลสมุทรสาคร จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 35.96 (ตารางที่ 5.21)

ตารางที่ 5.21 แสดงสถานที่รับการรักษาพยาบาลของผู้ที่อยู่อาศัยและผู้อยู่อาศัยร่วม

สถานที่รักษาพยาบาล	จำนวนราย	ร้อยละ
โรงพยาบาลศรีวิชัย 5	274	61.57
โรงพยาบาลสมุทรสาคร	160	35.96
อื่น ๆ	11	2.47
รวม	445	100.00

เหตุที่แรงงานต่างด้าวไปรับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลศรีวิชัย 5 เนื่องจาก นายจ้างทำบัตรและแจ้งรับการรักษาที่โรงพยาบาลศรีวิชัย 5 ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้กับโรงงาน คือตั้งอยู่บริเวณถนนเศรษฐกิจ 1

6. กิจกรรมที่ทำในวันหยุด

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่า กิจกรรมที่ทำในวันหยุดของแรงงานต่างด้าวในแต่ละครัวเรือนที่ทำมากที่สุดได้แก่ พักผ่อน จำนวน 89 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 63.57 สังสรรค์ จำนวน 31 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 22.14 เยี่ยมญาติ/เพื่อน จำนวน 20 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.29 (ตารางที่ 5.22)

ตารางที่ 5.22 แสดงกิจกรรมที่ทำในวันหยุดของแรงงานต่างด้าว

กิจกรรม	จำนวนราย	ร้อยละ
พักผ่อน	89	63.57
สังสรรค์	31	22.14
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	20	14.29
รวม	140	100

จากการสังเกตกิจกรรมของแรงงานต่างด้าวในวันหยุด พบว่า แรงงานเพศหญิง ส่วนใหญ่จะพักผ่อนอยู่ที่อยู่อาศัย หรือเยี่ยมญาติ/เพื่อน ในบริเวณใกล้เคียง ส่วนแรงงานเพศชายจะพักผ่อนอยู่ที่อยู่อาศัย หรือพบปะสังสรรค์กับเพื่อน ซึ่งผลจากการสังเกต สอดคล้องกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ที่ว่ากิจกรรมที่ทำมากที่สุดในวันหยุดคือ การพักผ่อน

ภาพที่ 5.5 กิจกรรมที่ทำในวันหยุด

5.2.2 ข้อมูลด้านความจำเป็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

1. เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่า เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยของแต่ละครัวเรือน เลือกเพราะมีพื้นที่ใช้สอยเหมาะสม จำนวน 140 ครัวเรือน เลือกเพราะราคาเหมาะสม จำนวน 140 ครัวเรือน เลือกเพราะการคมนาคมสะดวก จำนวน 140 ซึ่งเหตุผลข้างต้นทั้ง 3 ประการดังกล่าวมีคะแนนเท่ากัน รองลงมาคือ เลือกเพราะใกล้ที่อยู่อาศัยเดิม จำนวน 77 ครัวเรือน เลือกเพราะชุมชนน่าอยู่ จำนวน 48 ครัวเรือน (ตารางที่ 5.23)

ตารางที่ 5.23 แสดงเหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยของครัวเรือน

เหตุผล	ความถี่	ร้อยละ (คิดเทียบร้อยละจากกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด 140 ตัวอย่าง)
ที่ตั้ง		
การคมนาคมสะดวก	140	100.00
ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก	1	0.71
ใกล้ที่ทำงาน	26	18.57
ใกล้บ้านญาติ	15	10.71
ใกล้ที่อยู่อาศัยเดิม	77	55.00
ตัวบ้าน		
พื้นที่ใช้สอยเหมาะสม	140	100.00
ราคาเหมาะสม	140	100.00
สภาพแวดล้อม		
ไม่มีปัญหาน้ำท่วม	5	3.57
ไม่มีเสียงรบกวน	28	20.00
ไม่มีกลิ่นรบกวน	18	12.86
เพื่อนบ้านและชุมชน		
มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน	26	18.57
พึงพาอาศัยเพื่อนบ้านได้	18	12.86
ชุมชนน่าอยู่	48	34.29

ภาพที่ 5.6 แสดงเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อกับชุมชน

5.2.3 ข้อมูลด้านความต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

1. ความต้องการย้ายที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ไม่ต้องการย้ายที่อยู่อาศัย หากจะย้ายที่อยู่อาศัย ย้ายด้วยเหตุผลเรื่องการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว ได้แก่ จะมีลูก หรือจะแต่งงาน เป็นต้น

2. ความต้องการ การดูแลด้านที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ไม่ต้องการการดูแลด้านที่อยู่อาศัย จำนวน 104 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 74.29 ต้องการให้รัฐควบคุมดูแลเรื่องสาธารณูปโภค จำนวน 36 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 25.71 (ตารางที่ 5.24)

ตารางที่ 5.24 แสดงความต้องการการดูแลด้านที่อยู่อาศัยของครัวเรือน

ความต้องการการดูแล	จำนวนราย	ร้อยละ
ไม่ต้องการ	104	74.29
ต้องการ โดย		
- รัฐควบคุมดูแลเรื่องสาธารณูปโภค	36	25.71
รวม	140	100.00

5.3 ข้อมูลด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

1. รูปแบบของหน่วยที่อยู่อาศัย

รูปแบบของหน่วยที่พักอาศัยของแรงงานต่างด้าว จำแนกตามการสังเกตสามารถแบ่งสิ่งปลูกสร้างออกเป็น 6 ประเภท บ้านโดดไม้ บ้านโดดตึก และบ้านโดดครึ่งตึกครึ่งไม้ ห้องแถวไม้ ห้องแถวตึก ห้องแถวครึ่งตึกครึ่งไม้ ซึ่งรูปแบบของหน่วยที่พักอาศัยของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เป็นห้องแถวตึก จำนวน 102 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 72.86 รองลงมาเป็นห้องแถวครึ่งตึกครึ่งไม้ จำนวน 18 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 12.86 ห้องแถวไม้ จำนวน 11 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 7.86 ตามลำดับ (ตารางที่ 5.25)

ตารางที่ 5.25 แสดงรูปแบบของหน่วยที่อยู่อาศัย

รูปแบบของที่อยู่อาศัย	จำนวนหน่วยพักอาศัย	ร้อยละ
บ้านโดดตึก	4	2.86
บ้านโดดครึ่งตึกครึ่งไม้	3	2.14
บ้านโดดไม้	2	1.43
ห้องแถวตึก	102	72.86
ห้องแถวครึ่งตึกครึ่งไม้	18	12.86
ห้องแถวไม้	11	7.86
รวม	140	100.00

ภาพที่ 5.7 รูปแบบของหน่วยที่พักอาศัยปัจจุบันของแรงงานต่างด้าว ประเภทบ้านโดด

บ้านโดดตึก	บ้านโดดครึ่งตึกครึ่งไม้	บ้านโดดไม้
		
		
		

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5.8 รูปแบบของหน่วยที่พักอาศัยปัจจุบันของแรงงานต่างด้าว ประเภทห้องแถว

ห้องแถวตึก	ห้องแถวครึ่งตึกครึ่งไม้	ห้องแถวไม้
		
		
		
		
		

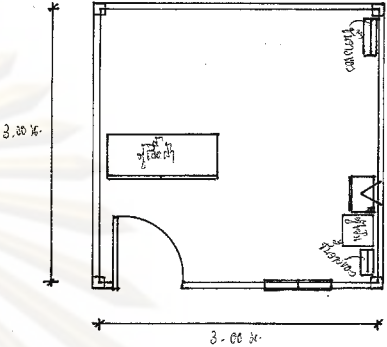

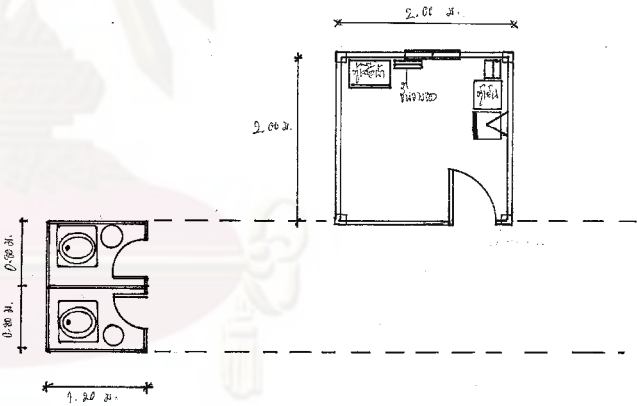
3. ขนาดพื้นที่ห้อง

จากหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวที่สำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์ พบว่า ขนาดของพื้นที่ห้อง ส่วนใหญ่จะมีขนาด 15 ตารางเมตรมากที่สุด จำนวน 95 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 67.86 รองลงมาจะมีขนาดน้อยกว่า 15 ตารางเมตร จำนวน 26 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 18.57 และขนาดมากกว่า 15 ตารางเมตร จำนวน 19 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 13.57 (ตารางที่ 5.26)

ตารางที่ 5.26 แสดงขนาดพื้นที่ห้อง

ขนาดพื้นที่ห้อง	จำนวนหน่วย	ร้อยละ
น้อยกว่า 15 ตารางเมตร	26	18.57
15 ตารางเมตร	95	67.86
มากกว่า 15 ตารางเมตร	19	13.57
รวม	140	100.00

ภาพที่ 5.9 แสดงขนาดพื้นที่หน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดตึก (ขนาดน้อยกว่า 15 ตร.ม.)

หน่วยพักอาศัยขนาดน้อยกว่า 15 ตร.ม.	
	
	

ภาพที่ 5.10 แสดงขนาดพื้นที่หน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดตึก (ขนาด 15 ตร.ม.)

หน่วยพักอาศัยขนาด 15 ตารางเมตร	
	
	
	

ภาพที่ 5.11 แสดงขนาดพื้นที่หน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดตึก (ขนาดมากกว่า 15 ตร.ม.)

หน่วยพักอาศัยขนาดมากกว่า 15 ตารางเมตร	
	
	
	

4. ขนาดพื้นที่ห้องน้ำ

จากหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวที่ได้สำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์ พบว่า ขนาดของพื้นที่ห้องน้ำส่วนใหญ่จะมีขนาด 1.5 ตารางเมตรมากที่สุด คือมีจำนวน 87 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 62.28 รองลงมาจะมีขนาดน้อยกว่า 1.5 ตารางเมตร จำนวน 27 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 19.30 และขนาดมากกว่า 1.5 ตารางเมตร จำนวน 26 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 18.42 (ตารางที่ 5.27)

ตารางที่ 5.27 แสดงขนาดพื้นที่ห้องน้ำ

ขนาดพื้นที่ห้องน้ำ	จำนวนหน่วย	ร้อยละ
น้อยกว่า 1.5 ตารางเมตร	27	19.30
1.5 ตารางเมตร	87	62.28
มากกว่า 1.5 ตารางเมตร	26	18.42
รวม	140	100.00

ภาพที่ 5.12 แสดงขนาดพื้นที่ห้องน้ำในหน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าว

ขนาดน้อยกว่า 15 ตร.ม.	ขนาด 1.5 ตร.ม.	ขนาดมากกว่า 1.5 ตร.ม.
		
		

5. เฟอร์นิเจอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยพักอาศัย

จากหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวที่ได้สำรวจ สังเกต และสัมภาษณ์ พบว่า จากหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง จำนวน 140 หน่วย มีพัดลม 128 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 91.43 มีโทรทัศน์ จำนวน 117 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 83.57 มีตู้เสื้อผ้า จำนวน 114 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 81.43 มีชั้นวางของ จำนวน 108 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 77.14 มีเตารีด จำนวน 107 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 76.43 (ตารางที่ 5.28)

ตารางที่ 5.28 แสดงเฟอร์นิเจอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยพักอาศัย

สิ่งอำนวยความสะดวก	จำนวนหน่วย	ร้อยละ (คิดเทียบร้อยละจากกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด 140 ตัวอย่าง)
พัดลม	128	91.43
โทรทัศน์	117	83.57
ตู้เสื้อผ้า	114	81.43
ชั้นวางของ	108	77.14
เตารีด	107	76.43
เตาแก๊ส	70	50.00
ตู้เย็น	68	48.57
โต๊ะเครื่องแป้ง	61	43.57
เครื่องเล่น ดี วี ดี	47	33.57
โต๊ะ	28	20.00
เครื่องเสียง	26	18.57
ตู้ลิ้นชักพลาสติก	14	10.00

สำหรับการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ในหน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าว สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือการจัดวางแบบชิดผนัง และการจัดวางตรงกลางห้องเพื่อเป็นการกันแบ่งแยกระหว่างพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่ส่วนสาธารณะ เฟอร์นิเจอร์หลายชนิดจึงมีประโยชน์ใช้สอยหลายอย่างเช่น ตู้เสื้อผ้า หรือชั้นวางของ

ภาพที่ 5.13 สภาพการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ภายในห้องพัก

6. การเข้าถึงสาธารณูปโภค

จากหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวที่ได้สำรวจ สังเกต และ สัมภาษณ์ สามารถสรุป ได้ดังนี้

- ทาง เข้าถึงครบทุกหน่วยตัวอย่าง แต่ด้วยเหตุที่ว่าชุมชนวัดตึกเป็น ชุมชนที่ตั้งอยู่บนที่ดินราชพัสดุที่ให้ประชาชนเช่าเพื่ออยู่อาศัย ดังนั้นจึงมีอัตราค่าเช่าที่ถูก และ ประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นผู้มีรายได้น้อย จึงทำให้อาศัยกันค่อนข้างแออัด ส่งผลให้ขนาดและสภาพของทางในพื้นที่ตอนในของชุมชนส่วนใหญ่จะมีขนาดเล็กและแคบ รถยนต์เข้าไม่ได้

- น้ำประปา ในพื้นที่หน่วยพักอาศัยทุกหน่วยมีน้ำประปาใช้ แต่พบมี ปัญหาเรื่องน้ำประปาไม่ไหล หรือไหลน้อย ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำของผู้ที่พักอาศัย เหตุที่น้ำประปาไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากในพื้นที่ชุมชนมีผู้อยู่อาศัยจำนวนมาก เป็นผลให้ปริมาณน้ำมีไม่เพียงพอ

- ไฟฟ้า เข้าถึงครบทุกหน่วยพักอาศัย

- การจัดเก็บขยะ จุดทิ้งขยะไม่ครอบคลุมพื้นที่ และรถเก็บขยะไม่ สามารถเข้าถึงพื้นที่ตอนในได้ เนื่องจากทางเล็กและแคบ

- การระบายน้ำ ไม่ครอบคลุมพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ตอนใน ส่งผลให้ พื้นที่บางส่วนมีน้ำเน่าขัง ประกอบกับท่อระบายน้ำบางส่วนอุดตัน ส่งผลให้การระบายน้ำใน พื้นที่ชุมชน ยังไม่ดีนัก

ตารางที่ 5.29 แสดงการเข้าถึงของสาธารณูปโภคของหน่วยพักอาศัย

การเข้าถึงสาธารณูปโภค	จำนวนหน่วย	ร้อยละ (คิดเทียบร้อยละจากกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด 140 ตัวอย่าง)
ทางสัญจร	140	100.00
น้ำประปา	140	100.00
ไฟฟ้า	140	100.00
โทรศัพท์	140	100.00
การจัดเก็บขยะ	25	17.86
การระบายน้ำ	58	41.43

ภาพที่ 5.14 สภาพทางภายในชุมชนวัดตึก

5.4 สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

5.4.1 สภาพปัจจุบันของที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

การวิเคราะห์สภาพการอยู่อาศัย ได้พิจารณาโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

- มาตรฐานที่อยู่อาศัยของการเคหะแห่งชาติ
- มาตรฐานที่อยู่อาศัยตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 55 พ.ศ.2553
- มาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง
- การใช้พื้นที่และองค์ประกอบของหน่วยที่อยู่อาศัย ในชุมชนแออัด เขตเมือง

ชั้นใน กรุงเทพมหานคร ซึ่งทำการวิจัยโดยเอกชัย ชูสังข์

- อ้างอิงเกณฑ์ในการจำแนกสภาพการอยู่อาศัยของผู้ขับขีรถสามล้อ บริเวณย่านชุมชนซอยวัดด่าน วิจัยโดย ธนัสถ์ จังมงคลกาล ได้แบ่งเกณฑ์ในการจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบหน่วยที่อยู่อาศัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยทั้ง 2 ลักษณะ โดยการสังเกต หน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 140 หน่วยตัวอย่าง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย

1. เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานที่อยู่อาศัยของการเคหะ ซึ่งกำหนดให้มาตรฐานเนื้อที่ห้องเล็กที่สุด สำหรับห้องนอนแรกมีเนื้อที่ 8.64 ตารางเมตร และมาตรฐานเนื้อที่ห้องเล็กที่สุดสำหรับห้องส่วนเอนกประสงค์ (รับแขก, พักผ่อน, รับประทานอาหาร, เตรียมอาหาร) มีเนื้อที่ 22.32 ตารางเมตร

พบว่าขนาดพื้นที่หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีขนาด 15 ตารางเมตร จำนวน 95 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 67.88 ซึ่งเป็นขนาดที่ต่ำกว่ามาตรฐานกำหนด ดังนั้น สภาพการอยู่อาศัยส่วนใหญ่ของแรงงานต่างด้าว จึงมีระดับต่ำกว่ามาตรฐานของการเคหะ

2. เมื่อพิจารณาตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 55 พ.ศ.2543 ซึ่งกำหนดให้อาคารอยู่อาศัยรวมต้องมีพื้นที่ภายในแต่ละหน่วยที่ใช้เพื่อการอยู่อาศัยไม่น้อยกว่า 20 ตารางเมตร

พบว่าขนาดพื้นที่หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีขนาด 15 ตารางเมตร จำนวน 95 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 67.88 ซึ่งเป็นขนาดที่ต่ำกว่ามาตรฐานกำหนด ดังนั้น สภาพการอยู่อาศัยส่วนใหญ่ของแรงงานต่างด้าว จึงมีระดับต่ำกว่ามาตรฐานของการเคหะ

3. เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมืองที่กำหนดให้ ที่อยู่อาศัยชั่วคราว (เป็นการเช่าน้อยกว่า 5 ปี) ที่อยู่แนวราบ มีพื้นที่ 15 ตารางเมตร จำนวนคนอยู่อาศัย 2 คน พื้นที่ต่อคน 7.5 ตารางเมตร ที่อยู่อาศัยถาวร (เป็นการเช่าระยะยาว อยู่มากกว่า 5 ปี) แบ่งเป็น ที่อยู่แนวราบ มีพื้นที่ 21 ตารางเมตร จำนวนคนที่อยู่อาศัย 3-4 คน พื้นที่ต่อคน 5.25 ตารางเมตร

พบว่า หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ มีเนื้อที่เท่ากับมาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง แต่จำนวนคนอยู่อาศัยมีจำนวนมากกว่าที่กำหนดไว้ ดังนั้นหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่จึงมีระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยหน่วยที่อยู่อาศัยอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน จำนวน 101 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 72.14 ซึ่ง (ตารางที่ 5.30 และตารางที่ 31)

ตารางที่ 5.30 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหน่วยที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิก และขนาด

ระยะเวลาการอยู่อาศัย	จำนวนสมาชิก	ขนาดห้อง	จำนวนหน่วย	ร้อยละ
1-5 ปี	1-2 คน	น้อยกว่า 15 ตร.ม.	9	6.43
		15 ตร.ม.	32	22.86
		มากกว่า 15 ตร.ม.	5	3.57
	3-4 คน	น้อยกว่า 15 ตร.ม.	15	10.71
		15 ตร.ม.	32	22.86
		มากกว่า 15 ตร.ม.	9	6.43
	มากกว่า 4 คน	น้อยกว่า 15 ตร.ม.	1	0.71
		15 ตร.ม.	6	4.29
		มากกว่า 15 ตร.ม.	4	2.86
มากกว่า 5 ปี	1-2 คน	น้อยกว่า 15 ตร.ม.	4	2.86
		15 ตร.ม.	1	0.71
		มากกว่า 15 ตร.ม.	2	1.43
	3-4 คน	น้อยกว่า 15 ตร.ม.	4	2.86
		15 ตร.ม.	6	4.29
		มากกว่า 15 ตร.ม.	0	0.00
	มากกว่า 4 คน	น้อยกว่า 15 ตร.ม.	0	0.00
		15 ตร.ม.	5	3.57
		มากกว่า 15 ตร.ม.	5	3.57

ตารางที่ 5.31 แสดงสภาพการอยู่อาศัยพิจารณาตามเกณฑ์มาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง

สภาพการอยู่อาศัย	จำนวนหน่วย	ร้อยละ
ต่ำกว่ามาตรฐาน	101	72.14
ดีกว่าและเท่ากับมาตรฐาน	39	27.86
รวม	140	100.00

4. เมื่อพิจารณาตามผลการวิจัยของเอกชัย ชูสังข์ เรื่อง การใช้พื้นที่และองค์ประกอบของหน่วยที่อยู่อาศัย ในชุมชนแออัด เขตเมืองชั้นใน กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีผลการวิจัยระบุไว้ว่า พื้นที่ใช้สอยในอาคารประเภทห้องแถวมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 36.0 ตารางเมตรต่อหน่วย รองลงมาเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียวพื้นที่ใช้สอย 43.0 ตารางเมตรต่อหน่วย และบ้านเดี่ยวสองชั้นพื้นที่ใช้สอยเฉลี่ย 71.0 ตารางเมตรต่อหน่วย

พบว่าขนาดพื้นที่หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีขนาด 15 ตารางเมตร จำนวน 95 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 67.88 ซึ่งเป็นขนาดที่ต่ำกว่าผลการวิจัยของเอกชัย ชูสังข์ เรื่อง การใช้พื้นที่และองค์ประกอบของหน่วยที่อยู่อาศัย ในชุมชนแออัด เขตเมืองชั้นใน กรุงเทพมหานคร

5. เมื่อพิจารณาโดยใช้เกณฑ์การจำแนกสภาพการอยู่อาศัยของธนส์ถิ์ จังมงคลกาล พบว่า สภาพการอยู่อาศัยภายในตัวบ้าน ส่วนใหญ่มีสภาพปานกลาง จำนวน 93 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 66.43 ของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาจะอยู่ในสภาพไม่ดี จำนวน 36 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 25.71 ของกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 5.32)

เมื่อพิจารณาสภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย โดยแยกตามรูปแบบของหน่วยที่อยู่อาศัย พบว่า มีบ้านโดดไม้สภาพการอยู่อาศัยไม่ดี จำนวน 3 หน่วย บ้านโดดตึกสภาพการอยู่อาศัยค่อนข้างดี จำนวน 1 หน่วย บ้านโดดตึกสภาพการอยู่อาศัยปานกลาง จำนวน 3 หน่วย บ้านโดดครึ่งตึกครึ่งไม้สภาพการอยู่อาศัยปานกลาง จำนวน 1 หน่วย บ้านโดดครึ่งตึกครึ่งไม้สภาพการอยู่อาศัยไม่ดี จำนวน 1 หน่วย ห้องแถวไม้สภาพการอยู่อาศัยปานกลาง จำนวน 3 หน่วย ห้องแถวไม้สภาพการอยู่อาศัยไม่ดี จำนวน 8 หน่วย ห้องแถวตึกสภาพการอยู่อาศัยค่อนข้างดี จำนวน 10 หน่วย ห้องแถวตึกสภาพการอยู่อาศัยปานกลาง จำนวน 80 หน่วย ห้องแถวตึกสภาพการอยู่อาศัยไม่ดี จำนวน 17 หน่วย ห้องแถวครึ่งตึกครึ่งไม้สภาพการอยู่อาศัยปานกลาง จำนวน 6 หน่วย ห้องแถวครึ่งตึกครึ่งไม้สภาพการอยู่อาศัยไม่ดี จำนวน 9 หน่วย (ตารางที่ 5.33)

ตารางที่ 5.32 แสดงสภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย

สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย	จำนวนหน่วย	ร้อยละ
สภาพค่อนข้างดี	11	7.86
สภาพปานกลาง	93	66.43
สภาพไม่ดี	36	25.71
รวม	140	100.00

ตารางที่ 5.33 แสดงสภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย แยกตามรูปแบบของหน่วยที่อยู่อาศัย

รูปแบบของหน่วยที่อยู่อาศัย	สภาพค่อนข้างดี	สภาพปานกลาง	สภาพไม่ดี
บ้านโดดตึก	1	3	0
บ้านโดดครึ่งตึกครึ่งไม้	0	1	1
บ้านโดดไม้	0	0	3
ห้องแถวตึก	10	80	15
ห้องแถวครึ่งตึกครึ่งไม้	0	6	9
ห้องแถวไม้	0	3	8
รวม	11	93	36

หากพิจารณาแยกรายละเอียดตามเกณฑ์การจำแนกสภาพการอยู่อาศัยภายในตัวบ้าน ปรากฏผลดังนี้

(1) เกณฑ์ความถูกสุขลักษณะ

- การค้ำแดดค้ำฝน หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี คือมีวัสดุปกคลุมครบ
- ความแออัดของพื้นที่ส่วนนอน หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือมีพื้นที่นอน 2 คนต่อ 2 ตร.ม.
- พื้นที่ส่วนห้องน้ำ หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือใช้ห้องน้ำ 4 คนต่อห้อง
- การมีจุดน้ำใช้ หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือมีจุดน้ำใช้ 3 คนต่อจุด
- การทำความสะอาด หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง คือทำความสะอาดสัปดาห์ละครั้ง

- การระบายอากาศ หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว
ในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ไม่ดี คือมีพื้นที่ระบายอากาศน้อยกว่า ร้อยละ 25 ของพื้นที่ห้อง

(2) เกณฑ์ความปลอดภัย เมื่อพิจารณาจากหน่วยที่อยู่อาศัย
ของแรงงานต่างด้าวโดยภาพรวมแล้ว แบ่งได้ 2 กรณี คือ

- ความแข็งแรงของหน่วยที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี
คือมีโครงสร้างอาคารค่อนข้างแข็งแรง และวัสดุที่ใช้สร้างค่อนข้างคงทน

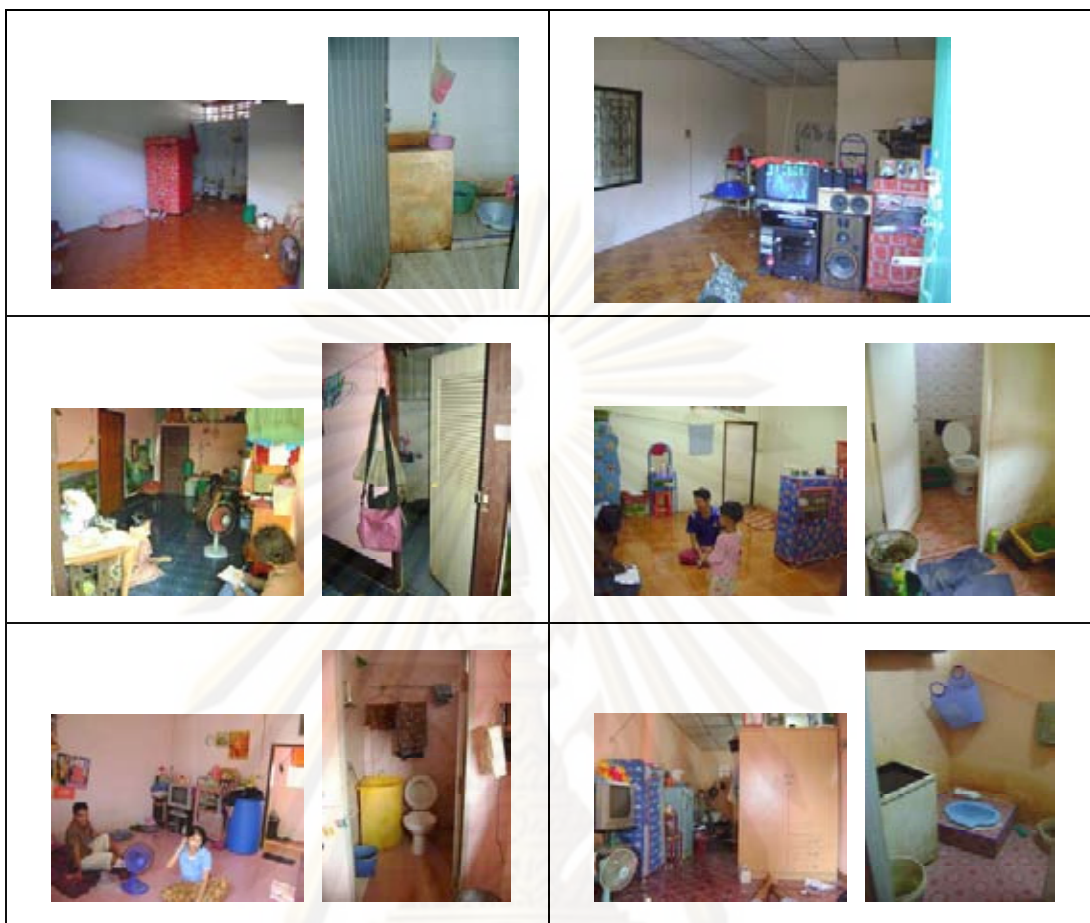
- การป้องกันอัคคีภัย หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชน
ทั้งหมด ไม่มีอุปกรณ์ดับเพลิง ไม่มีจุดน้ำดับเพลิง และพื้นที่ครัวไฟน้อยกว่าร้อยละ 15 ของพื้นที่รวม

ภาพที่ 5.15 สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพค่อนข้างดี (บ้านโดด)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5.16 สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพค่อนข้างดี (ห้องแถว)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5.17 สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพปานกลาง (บ้านโตด)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 5.18 สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพปานกลาง (ห้องแถว)

ภาพที่ 5.19 สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพไม่ดี (บ้านโดด)

ภาพที่ 5.20 สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว สภาพไม่ดี (ห้องแถว)

สภาพแวดล้อมโดยรอบหน่วยพักอาศัย

จากหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวที่ได้สำรวจ สังเกต และ สัมภาษณ์ เมื่อนำมาจำแนกสภาพแวดล้อมโดยรอบหน่วยพักอาศัย พบว่า สภาพแวดล้อมโดยรอบหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดตึก ในภาพรวมมีสภาพไม่ดี เนื่องจากความหนาแน่นของอาคารมีมากกว่า 15-30 หลัง/ไร่ สภาพอาคารภายในชุมชนส่วนใหญ่มีสภาพเก่า และโทรม สภาพแวดล้อมของชุมชนไม่สะอาด ไม่เรียบร้อย มีจุดทิ้งขยะไม่เพียงพอ ระบบสาธารณูปโภคของชุมชน อันได้แก่น้ำประปา มีไม่เพียงพอต่อความต้องการ แต่ในส่วนของความสัมพันธ์ของชุมชนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี

ภาพที่ 5.21 สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยพักอาศัย

5.4.2 ข้อมูลด้านปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

5.4.2.1 จากการสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่า แรงงานต่างด้าวที่อาศัยในแต่ละหน่วยที่อยู่อาศัย มีความเห็นว่า สภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน ไม่มีปัญหา จำนวน 104 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 74.29 เห็นว่าสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน มีปัญหา จำนวน 36 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 25.71 (ตารางที่ 5.34)

ตารางที่ 5.34 แสดงปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของครัวเรือน (จากการสัมภาษณ์)

ปัญหา	จำนวนราย	ร้อยละ
ไม่มี	104	74.29
มี	36	25.71
รวม	140	100.00

จากการสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวกลุ่มที่เห็นว่าสภาพการอยู่อาศัยปัจจุบัน มีปัญหา พบว่า มีปัญหาเรื่องน้ำประปา เนื่องจากที่พักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในบางจุด น้ำประปาไม่ค่อยไหล จำนวน 36 หน่วย คิดเทียบสัดส่วนจากกลุ่มตัวอย่าง 140 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 25.71 และมีปัญหาด้านสภาพแวดล้อมได้แก่ ชยะตกค้าง จำนวน 29 หน่วย คิดเทียบสัดส่วนจากกลุ่มตัวอย่าง 140 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 20.71 น้ำท่วม จำนวน 26 หน่วย คิดเทียบสัดส่วนจากกลุ่มตัวอย่าง 140 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 18.57 และน้ำเน่า จำนวน 26 หน่วย คิดเทียบสัดส่วนจากกลุ่มตัวอย่าง 140 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 18.57 (ตารางที่ 5.35)

ตารางที่ 5.35 แสดงปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของครัวเรือน (จากการสัมภาษณ์)

ปัญหา	จำนวนราย	ร้อยละ (คิดเทียบสัดส่วนจากกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด 140 ตัวอย่าง)
ด้านสาธารณูปโภค		
ประปา	36	25.71
ด้านสภาพแวดล้อม		
น้ำท่วม	26	18.57
ชยะตกค้าง	29	20.71
น้ำเน่า	26	18.57

5.4.2.2 จากการสังเกต

จากการสังเกตสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบัน ของหน่วยที่อยู่อาศัยตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่มีปัญหาแทบทั้งหมด ซึ่งสามารถแบ่งปัญหาออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ ปัญหาสภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย และปัญหาสภาพแวดล้อมโดยรอบหน่วยพักอาศัย ปรากฏผล ดังนี้ (ตารางที่ 5.36)

1. ปัญหาด้านสภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

(1) ปัญหาด้านตัวบ้าน แบ่งเป็น

- ปัญหาเรื่องพื้นที่ในการระบายอากาศ หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวมีสัดส่วนของช่องระบายอากาศเมื่อเทียบกับพื้นที่ใช้สอยมีสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่รวม ซึ่งมีพื้นที่ค่อนข้างน้อย

- ปัญหาพื้นที่ใช้สอยไม่เหมาะสม พื้นที่ใช้สอยในหน่วยที่อยู่อาศัย ไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้พักอาศัย เนื่องจากในหนึ่งหน่วยที่อยู่อาศัยจะมีพื้นที่ใช้สอยค่อนข้างน้อย แต่มีผู้อยู่อาศัยจำนวนมาก คือมีผู้อยู่อาศัย 2-4 คน

- ปัญหาเรื่องการเข้าถึงของแสงสว่าง หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวมีพื้นที่ระบายอากาศน้อย เป็นผลให้แสงสว่างจากภายนอกเข้าถึงที่พักอาศัยได้น้อยเช่นกัน

- ปัญหาตัวบ้านไม่แข็งแรง หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวบางหน่วยมีโครงสร้างไม่แข็งแรง ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มของบ้านโดดไม้ หรือห้องแถวไม้ เนื่องจากเป็นสิ่งปลูกสร้างเก่าที่มีอายุการใช้งานมานานแล้ว

(2) ปัญหาสาธารณูปโภค

ปัญหาที่พบจะเป็นเรื่องน้ำประปา เนื่องจากน้ำประปาไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน ซึ่งปัญหาเรื่องน้ำประปา เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งคนไทยในชุมชนวัดตึกและคนต่างด้าว

2. ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมโดยรอบหน่วยพักอาศัย

- ปัญหาขยะตกค้าง

เนื่องด้วยพื้นที่ชุมชนวัดตึก เป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยที่อยู่อาศัยกันค่อนข้างแออัด ทางภายในชุมชนเป็นทางที่แคบ เป็นผลให้หน่วยงานท้องถิ่นที่ดูแลเรื่องการจัดเก็บขยะไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่บางจุดได้ ส่งผลให้เกิดขยะตกค้างในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับการที่ในชุมชนมีพื้นที่หรือมีจุดทิ้งขยะจำนวนน้อย ส่งผลให้ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทางด้วย

- ปัญหาน้ำท่วม

เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดชายทะเล ในช่วงฤดูที่มีน้ำทะเลหนุนสูงจะส่งผลให้มีน้ำท่วมในพื้นที่ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีกวางทางป้องกันและแก้ไขปัญหานี้

- ปัญหาน้ำเน่าขัง

สาเหตุของการเกิดน้ำเน่าขัง ส่วนหนึ่งเกิดจากการมีขยะอุดตันท่อระบายน้ำ เป็นผลให้ไม่สามารถระบายน้ำได้ และกลายเป็นน้ำเน่าไปในที่สุด

ตารางที่ 5.36 แสดงปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของครัวเรือน (จากการสังเกต)

ปัญหา	จำนวนราย	ร้อยละ (คิดเทียบสัดส่วนจากกลุ่ม ตัวอย่างทั้งหมด 140 ตัวอย่าง)
ด้านตัวบ้าน		
ตัวบ้านไม่แข็งแรง	38	27.14
แสงสว่างจากภายนอกไม่เพียงพอ	85	60.71
ช่องระบายอากาศไม่เพียงพอ	85	61.71
ด้านสาธารณูปโภค		
ประปา	36	25.71
ด้านสภาพแวดล้อม		
น้ำท่วม	33	23.57
ขยะตกค้าง	43	30.71
น้ำเน่า	33	23.57

ภาพที่ 5.22 แสดงพื้นที่ที่ประสบปัญหาสภาพแวดล้อม

5.5 ทศนคติของคนไทยต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

ในการศึกษาทัศนคติของคนไทยต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณข้างเคียงที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว จำนวน 50 ราย ผลศึกษาพบว่า คนไทยทั้งหมดไม่รู้สึกรังเกียจที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาอาศัยในชุมชน (ตารางที่ 5.37)

ตารางที่ 5.37 แสดงทัศนคติของคนไทยต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

ทัศนคติของคนไทย	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ต้องการให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน	0	0.00
ไม่รู้สึกรังเกียจที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน	50	100.00
รวม	50	100.00

ภาพที่ 5.23 การสัมภาษณ์คนไทยในพื้นที่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.6 แนวทางเบื้องต้นในการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว

ในการศึกษาในหัวข้อแนวทางเบื้องต้นในการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครองท้องที่ นักวิชาการ ตัวแทนของคนไทยในพื้นที่ และตัวแทนของแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา เพื่อหาแนวทางเบื้องต้นในการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ผลศึกษาสรุปได้ดังนี้

(1) รองผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสาคร

ให้ความเห็นว่า ควรจัดให้แรงงานต่างด้าวอยู่รวมกันโดยการทำเป็นนิคมที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ซึ่งจะทำให้สามารถควบคุมดูแลแรงงานต่างด้าวเหล่านั้นได้ และยังทำให้ทราบจำนวนของแรงงานต่างด้าวที่แท้จริง และสามารถควบคุมปริมาณ รวมถึงปัญหาที่เกิดจากแรงงานต่างด้าวได้ นอกจากนี้การให้แรงงานต่างด้าวอยู่รวมกันเป็นนิคม ยังสามารถทำให้การลงทะเบียนต่างด้าวทำได้ง่าย ซึ่งจะทำให้มีฐานข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวที่แท้จริง การมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวจะทำให้สามารถตรวจสอบแรงงานต่างด้าวที่จะเข้ามาในพื้นที่ได้ และสามารถคัดแยกแรงงานต่างด้าวที่มีประวัติที่ไม่ดีไม่ให้เข้ามาในพื้นที่ได้ หรือหากแรงงานต่างด้าวคนใดทำผิด ก็จะสามารถส่งกลับประเทศได้ และหากจะกลับเข้ามาทำงานในพื้นที่อีก ก็จะไม่ผ่านการตรวจสอบประวัติที่ได้จัดทำฐานข้อมูลไว้ และทำให้ไม่สามารถกลับเข้ามาทำงานในพื้นที่อีก

(2) ผู้อำนวยการกองสวัสดิการและสังคม เทศบาลนครสมุทรสาคร

ให้ความเห็นว่า การจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ควรแบ่งเป็น 2 ระยะ คือการจัดการในระยะสั้นและการจัดการในระยะยาว ดังนี้

ระยะสั้น ควรจัดการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนที่มีต่างด้าวอาศัยอยู่ก่อน โดย

1. แก้ปัญหาเรื่องขยะ โดยการให้ชุมชนบริหารจัดการ ในส่วนของการจัดเก็บขยะเอง เนื่องจากในบางชุมชนการเข้าถึงพื้นที่ของรถจัดเก็บขยะทำได้ยาก เนื่องจากทางเข้าเป็นทางที่รถไม่สามารถเข้าถึงได้

2. ออกเทศบัญญัติ ซึ่งเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้ เพื่อบังคับผู้ประกอบการที่ให้แรงงานต่างด้าวเช่าที่พักอาศัย โดยให้มีการจัดเก็บภาษีในส่วนของภาษีเงินได้ เพื่อนำรายได้จากการจัดเก็บไปดูแลด้านสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ ให้มีคุณภาพและเพียงพอกับความต้องการ

3. ออกเทศบัญญัติให้มีการกำหนดโทษสำหรับผู้ประกอบการที่ไม่ดูแลเรื่องสภาพแวดล้อม เช่น เรื่องการทิ้งขยะ หากผู้อยู่อาศัยทิ้งขยะไม่เป็นที่ จะมีโทษปรับ ในส่วนของผู้ประกอบการที่ไม่ดูแลเรื่องสภาพแวดล้อม ก็จะมีโทษปรับเช่นเดียวกัน ซึ่งผู้ประกอบการจะได้มีการไปบังคับกับผู้เช่าต่อไป

ระยะยาว เป็นการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ในภาพรวมทั้งพื้นที่ โดย

1. จัดให้แรงงานต่างด้าวเข้าอยู่ในอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรที่คงเหลือ โดยเก็บค่าเช่าจากนายจ้าง ซึ่งจะทำให้สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวดีขึ้น และการให้แรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่รวมกันจะทำให้ควบคุมดูแลได้ง่าย

2. ทำ zoning ที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว และในพื้นที่ zoning ควรจัดให้มีบริการสาธารณูปการ เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน สำหรับแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะ ซึ่งการจัดทำ zoning จะทำให้สามารถบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวได้ครอบคลุมมากที่สุด ทั้งยังสามารถควบคุมปัญหาต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับแรงงานต่างด้าวได้ เช่นปัญหาที่เกี่ยวกับสาธารณสุข ปัญหาด้านอาชญากรรม เป็นต้น

(3) ธนารักษ์พื้นที่สมุทรสาคร

ให้ความเห็นว่า กรมธนารักษ์ไม่ใช่หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแล หรือจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย แต่เป็นหน่วยงานที่สามารถให้การสนับสนุนได้ โดยการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาล ใช้ที่ราชพัสดุสำหรับจัดสร้างเป็นลานกีฬา สวนสาธารณะ ห้องสมุด เพื่อให้ชุมชนได้มีพื้นที่ทำกิจกรรม ซึ่งเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับผู้อยู่อาศัยในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกรมธนารักษ์ในเรื่องของ โครงการจัดสร้างสวนสาธารณะ ลานกีฬา ห้องสมุด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน

(4) นักผังเมือง

ได้ให้ความเห็นว่า ควรมีการจัดทำ zoning ที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ซึ่งจะทำให้ทราบจำนวนแรงงานต่างด้าวที่แท้จริง และสามารถบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวได้ครอบคลุมมากที่สุด ทั้งยังเป็นการควบคุมปัญหาที่เกิดจากแรงงานต่างด้าวได้ดีอีกด้วย

(5) นักวิชาการ

ได้ให้ความเห็นว่า การบริหารจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ไม่ควรแก้ปัญหาโดยใช้วิธีเหมารวม ควรแยกพิจารณาเป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ไม่มีปัญหาและสามารถอยู่ร่วมกับคนไทยในชุมชนได้ดี ควรให้อยู่ในพื้นที่ชุมชนเดิม และให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน ให้มีการอยู่อาศัยแบบพึ่งพาและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจทำให้แรงงานต่างด้าวเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และเกิดความรู้สึกรักและอยากดูแลชุมชนและที่อยู่อาศัยของตนมากขึ้น อันจะเป็นผลทำให้แรงงานต่างด้าวกลายเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยดูแลที่อยู่อาศัยและชุมชนได้ดี

กลุ่มที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกับคนไทยในชุมชนได้ อาจแก้ปัญหาโดยการจัดที่อยู่อาศัยให้อยู่รวมกัน โดยให้แรงงานต่างด้าวมีส่วนร่วมในการดูแลและบริหารชุมชนเอง และให้มีหน่วยงานของรัฐคอยกำกับอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งการบริหารชุมชนโดยแรงงานต่างด้าวเอง เชื่อว่าน่าจะเข้าใจความต้องการของแรงงานต่างด้าว ที่ส่วนใหญ่มาจากภูมิลำเนาเดียวกันได้มากกว่า นอกจากนั้นการให้แรงงานต่างด้าวมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน จะทำให้แรงงานต่างด้าวเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และทำให้เกิดความรักและอยากดูแลชุมชนและที่อยู่อาศัยของตน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(6) ตัวแทนคนไทยในพื้นที่

ให้ความเห็นว่า ในชุมชนวัดตึกมีแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ปะปนกับคนไทยจำนวนมาก และแรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้ไม่ได้ก่อปัญหาหรือสร้างความเดือดร้อนให้กับคนไทยที่อยู่ในพื้นที่ แรงงานต่างด้าวบางรายก็อยู่ในชุมชนมาเป็นเวลานานแล้ว นอกจากนั้นการที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชน ทำให้คนไทยในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการให้เช่าที่อยู่อาศัย และจากการขายของกินของใช้ในชุมชน อีกทั้งแรงงานต่างด้าวกลุ่มที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนเป็นกลุ่มที่ไม่มีปัญหาเรื่องการจ่ายชำระค่าเช่า ดังนั้น จึงเห็นว่าควรให้แรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ในชุมชนต่อไป โดยขอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแล 3 เรื่อง ดังนี้

1. ดูแลเรื่องสาธารณูปโภค ได้แก่ เรื่องน้ำประปา และถนน ให้เพียงพอและอยู่ในสภาพเหมาะสมกับความต้องการใช้ของคนในชุมชน
2. ดูแลเรื่องการจัดเก็บขยะ โดยให้มีจุดทิ้งขยะที่เพียงพอกับปริมาณขยะ และให้มีการดูแลเรื่องการจัดเก็บขยะให้ทั่วถึงทั้งพื้นที่
3. ดูแลเรื่องการระบายน้ำ โดยให้มีท่อระบายน้ำที่สามารถใช้งานได้ครอบคลุมทั้งพื้นที่ชุมชน เนื่องจากจะมีปัญหาเรื่องน้ำท่วม เวลามีน้ำทะเลหนุน หรือเวลาฝนตกหนัก และในพื้นที่ที่ไม่มีท่อระบายน้ำ หรือมีแต่ท่อระบายน้ำอุดตัน หรือในพื้นที่ที่เป็นที่ลุ่ม จะเกิดน้ำขังจนกลายเป็นน้ำเน่า ทำให้สภาพทั่วไปของชุมชนไม่น่าอยู่

(7) ตัวแทนแรงงานต่างด้าว

ให้ความเห็นว่า การอยู่อาศัยในชุมชนวัดตึกสามารถอยู่ร่วมกับคนไทยได้โดยไม่มีปัญหา โดยสิ่งที่ต้องการให้จัดการเพื่อให้สภาพการอยู่อาศัยดีขึ้น ได้แก่

1. ดูแลเรื่องสาธารณูปโภค ได้แก่ เรื่องน้ำประปา ให้เพียงพอกับความต้องการ
2. ดูแลเรื่องความปลอดภัยในการอยู่อาศัย เนื่องจากว่าถูกโจรเข้าไปล้นทรัพย์สินในที่พักอาศัยอยู่บ่อยครั้ง หรือถูกนักเลงคนไทยขู่กรรโชกเอาทรัพย์สินอยู่บ่อย ๆ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษาชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลและครอบครัว ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งงาน ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลด้านพฤติกรรมการอยู่อาศัย ข้อมูลด้านความจำเป็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ข้อมูลด้านความต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ข้อมูลด้านปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และข้อมูลด้านกายภาพของที่อยู่อาศัย และการหาแนวทางเบื้องต้นในการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว

การวิจัยเริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ คือ หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว ที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดตึก ด้วยขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 140 หน่วยตัวอย่าง เพื่อทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้แทน พร้อมทั้งสังเกต บันทึกภาพถ่ายสภาพที่อยู่อาศัยของแต่ละหน่วยที่อยู่อาศัย เพื่อประกอบการสัมภาษณ์

ก่อนดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ อีกทั้งระหว่างการสัมภาษณ์ได้สังเกต บันทึกภาพถ่ายสภาพที่อยู่อาศัย และสอบถามถึงข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการหาอัตราส่วนร้อยละ และเขียนตารางสรุปสรุปเนื้อหาและผลการวิจัยที่ได้ทำการศึกษา โดยแบ่งเป็น

1. ข้อมูลลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของแรงงานต่างด้าว
2. ข้อมูลด้านพฤติกรรมการอยู่อาศัย ความต้องการ และความจำเป็น เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว
3. ข้อมูลด้านกายภาพของหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว
4. ข้อมูลสภาพปัจจุบันของหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว
5. ข้อมูลด้านปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว
6. ข้อมูลทัศนคติของคนไทยต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว
7. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แนวทางเบื้องต้นในการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 ข้อมูลลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของแรงงานต่างด้าว

1. สภาพทางสังคม

จากการศึกษา พบว่า แรงงานต่างด้าวมียึดส่วนของเพศหญิงและชายใกล้เคียงกัน โดยเป็นเพศหญิงจำนวน 242 ราย และเพศชาย จำนวน 203 ราย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 163 ราย รองลงมาคืออายุอยู่ระหว่าง 10-20 ปี จำนวน 119 ราย และอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 91 ราย เมื่อพิจารณาจากระดับอายุของแรงงานต่างด้าว จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงของผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ด้านสถานภาพ มีสถานภาพสมรสและโสดใกล้เคียงกัน คือมีสถานภาพสมรส จำนวน 232 ราย และมีสถานภาพโสด จำนวน 213 ราย ภูมิลำเนาเดิมของแรงงานต่างด้าว ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศพม่า โดยมีภูมิลำเนาเดิมอยู่เมืองมะละแหม่ง จำนวน 307 ราย รองลงมา มีภูมิลำเนาเดิมอยู่เมืองย่างกุ้ง จำนวน 56 และมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในประเทศไทย จำนวน 50 ราย โดยกลุ่มของผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในประเทศไทย เป็นกลุ่มของเด็กและผู้ที่เกิดในประเทศไทย ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย มีระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ 1-5 ปี มากที่สุด คือ จำนวน 273 ราย รองลงมา มีระยะเวลาตั้งแต่ 6-10 ปี จำนวน 89 ราย และระยะเวลาตั้งแต่ 11-15 ปี จำนวน 39 ราย จำนวนสมาชิกในหน่วยที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่มีผู้อยู่อาศัยรวมกัน จำนวน 3-4 คน เป็นจำนวน 66 หน่วยที่อยู่อาศัย รองลงมาคือผู้อยู่อาศัยรวมกัน จำนวน 1-2 คน เป็นจำนวน 52 หน่วยที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ของผู้ที่อยู่อาศัยร่วมกันในหน่วยที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะอยู่เป็นครอบครัว ได้แก่ อาศัยอยู่กับสามี/ภรรยา อาศัยอยู่กับพ่อแม่ลูก อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ อาศัยอยู่กับพี่น้อง อาศัยอยู่กับญาติ

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษา พบว่า แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 383 ราย โดยแบ่งเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ จำนวน 360 ราย รองลงมา รับจ้างทำงานในคู่ออเรือ จำนวน 14 ราย เป็นผู้ที่ไม่ได้ทำงานจำนวน 61 ราย โดยกลุ่มที่ไม่ได้ทำงานแบ่งเป็น เด็ก จำนวน 39 ราย เป็นหญิงที่กำลังตั้งครรภ์และเลี้ยงลูกที่ยังเล็ก จำนวน 20 ราย และเป็นมารดาของแรงงานต่างด้าวที่มาอยู่เลี้ยงหลาน จำนวน 2 ราย ระดับรายได้ของแต่ละครัวเรือน ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,000-15,000 บาทต่อเดือน รองลงมาคือมีรายได้ 15,001-20,000 บาทต่อเดือน โดยรายได้รวมของแต่ละครัวเรือนต่ำสุดประมาณ 6,000 บาทต่อเดือน และรายได้สูงสุดประมาณ 56,000 บาทต่อเดือน รายจ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารร้อยละ 62.36 เป็น

รายจ่ายสูงสุดจำนวน 10,000 บาท เป็นค่าที่อยู่อาศัย ร้อยละ 18.05 เป็นรายจ่ายสูงสุด จำนวน 3,000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุด คือ ค่าโทรศัพท์ มีสัดส่วนร้อยละ 2.00 และค่าน้ำประปามีสัดส่วนร้อยละ 2.28

กรณีของหน่วยที่พักอาศัยตัวอย่างที่ไม่มีค่าใช้จ่าย แยกเป็น กรณีที่ไม่มีค่าใช้จ่าย ด้านที่อยู่อาศัย ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า เนื่องจากเป็นกลุ่มที่พักอาศัยอยู่กับนายจ้าง ซึ่งไม่ต้องจ่ายค่าใช้จ่ายดังกล่าว กรณีที่ไม่มีค่าใช้จ่ายค่าอาหาร เนื่องจากเป็นกลุ่มที่พักอาศัยกับนายจ้าง และนายจ้างจัดเตรียมอาหารให้ครบทุกมื้อ และกรณีที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง คือ กลุ่มที่พักอาศัยใกล้กับสถานที่ทำงานและกลุ่มที่นายจ้างจัดที่พักให้ ซึ่งไม่ต้องเดินทางไปทำงานหรือไปทำงานได้โดยการเดิน และกลุ่มที่เดินทางโดยรถรับส่งของโรงงานและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ระดับรายได้กับรายจ่ายของครัวเรือน พบว่าระดับของรายได้เพียงพอ แต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ จำนวน 52 ราย มีรายได้เพียงพอและมีเงินเหลือเก็บ จำนวน 82 ราย และมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จำนวน 6 ราย ครัวเรือนของแรงงานต่างด้าวที่มีรายได้เพียงพอและมีเงินเหลือเก็บ ส่วนใหญ่ในแต่ละเดือนจะมีเงินเหลือเก็บเดือนละประมาณ 3,000–5,000 บาท กรณีที่รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ครัวเรือนของแรงงานต่างด้าวมีวิธีการแก้ไขปัญหา โดยการกู้ยืม ซึ่งแหล่งเงินกู้ของแรงงานต่างด้าวคือ การกู้ยืมจากเพื่อนซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าวเหมือนกัน ซึ่งบางคนต้องจ่ายดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมในอัตราร้อยละ 20 แรงงานต่างด้าวกลุ่มที่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายนั้นมีจำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนน้อย และสมาชิกในครัวเรือนบางคนไม่ได้ทำงาน เนื่องจากตั้งครรภ์ หรือต้องเลี้ยงลูกที่ยังเล็ก

3. ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งงาน

จากการศึกษา พบว่า ที่ตั้งสถานที่ทำงานของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณถนนเศรษฐกิจ ซึ่งมีระยะทางห่างจากชุมชนวัดตึก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นระยะทาง 4-6 กิโลเมตร และใช้เวลาในการเดินทางค่อนข้างนาน คือใช้เวลาในการเดินทาง 31-60 นาที แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่จึงต้องเดินทางไปทำงานโดยใช้บริการรถรับส่ง ซึ่งบางโรงงานต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้บริการรถรับส่ง และบางโรงงานไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ โดยมีค่าใช้จ่ายต่ำสุด 150 บาทต่อเดือน และสูงสุด 1,000 บาท ต่อเดือน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.1.2 ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรออยู่อาศัย ความจำเป็นและความต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

1. ข้อมูลพฤติกรรมกรออยู่อาศัย

จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระยะเวลาอยู่อาศัย 1-3 ปี รองลงมา มีระยะเวลาในการอยู่อาศัย 4-5 ปี ใช้พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยเพียงอย่างเดียว จำนวน 139 หน่วย ตัวอย่าง และใช้พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยและประกอบอาชีพ จำนวน 1 หน่วยตัวอย่าง การใช้พื้นที่ในหน่วยพักอาศัยจะแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) พื้นที่เอนกประสงค์ ซึ่งจะใช้เป็นที่พักกิจกรรมทุกประเภท ได้แก่ การนอน รับแขก รับประทานอาหาร ซึ่งจะสลับสับเปลี่ยนกันไปขึ้นอยู่กับช่วงเวลา พื้นที่ส่วนเอนกประสงค์เป็นพื้นที่ที่มีการใช้บ่อยมากที่สุด อุปกรณ์ที่ใช้จึงเป็นอุปกรณ์ที่สามารถจัดเก็บได้ง่าย เปลี่ยนย้ายและเคลื่อนที่ได้ โดยส่วนใหญ่อุปกรณ์สำหรับการนอนจะมีเพียงแค่หมอนและผ้าห่มที่ไม่หนามาก (2) พื้นที่ส่วนมิดชิด ในที่นี้ได้แก่พื้นที่ห้องน้ำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่มิดชิดที่สุดในหน่วยพักอาศัย

แรงงานต่างด้าวที่อาศัยในชุมชนวัดตึกนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งศาสนสถานที่ไม่ไปบ่อยที่สุดคือ วัดศิริมงคล เนื่องจากเจ้าอาวาสเป็นคนมอญ

สถานที่ซื้อของใช้ส่วนตัวของแต่ละครัวเรือน ส่วนใหญ่จะซื้อของที่ตลาดนัด รองลงมาซื้อจากร้านค้าในชุมชน จำนวน 22 ครัวเรือน เหตุที่ส่วนใหญ่ซื้อของที่ตลาดนัด เนื่องจากราคาค่อนข้างถูกและมีของให้เลือกเยอะ

สถานที่รับการรักษาพยาบาลของแรงงานต่างด้าว ส่วนใหญ่จะรักษาพยาบาลที่โรงพยาบาลศรีวิชัย 5 รองลงมาเป็นโรงพยาบาลสมุทรสาคร เหตุที่ไปรับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลศรีวิชัย 5 เนื่องจาก นายจ้างทำบัตรและแจ้งรับการรักษาที่โรงพยาบาลศรีวิชัย 5 ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้กับโรงงาน คือตั้งอยู่บริเวณถนนเศรษฐกิจ 1

กิจกรรมที่ทำในวันหยุดของแรงงานต่างด้าวในแต่ละครัวเรือน พบว่า กิจกรรมที่ทำมากที่สุดได้แก่ พักผ่อน รองลงมาเป็น สังสรรค์ และเยี่ยมญาติ ตามลำดับ โดยแรงงานเพศหญิงส่วนใหญ่จะพักผ่อนอยู่ในหน่วยพักอาศัย หรือเยี่ยมญาติ/เพื่อน ในบริเวณใกล้เคียง ส่วนแรงงานเพศชายจะพักผ่อนอยู่ในหน่วยพักอาศัย หรือพบปะสังสรรค์กับเพื่อน เนื่องจากแรงงานต่างด้าว ต้องทำงานหนักในช่วงวันทำงาน ดังนั้นในวันหยุดจึงต้องการการพักผ่อน หรือสังสรรค์ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียด และความเหนื่อยล้าจากการทำงาน

2. ข้อมูลด้านความจำเป็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัยเลือกเพราะมีพื้นที่ใช้สอยเหมาะสม ราคาเหมาะสม และการคมนาคมสะดวก รองลงมาคือ เลือกเพราะใกล้ที่อยู่อาศัยเดิม และเลือกเพราะชุมชนน่าอยู่ ตามลำดับ ส่วนเหตุผลในการเลือกเหตุผลอื่น ๆ มีคะแนนอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก

3. ข้อมูลด้านความต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

จากการสัมภาษณ์ความต้องการย้ายที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว พบว่า แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ไม่ต้องการย้ายที่อยู่อาศัย แต่หากจะย้ายที่อยู่อาศัยจะย้ายด้วยเหตุผลในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงในครอบครัว ได้แก่ จะมีลูก หรือจะแต่งงาน เป็นต้น

ความต้องการการดูแลด้านที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ไม่ต้องการ การดูแลด้านที่อยู่อาศัย มีเพียงบางส่วนที่ต้องการให้รัฐควบคุมดูแลเรื่องสาธารณูปโภคอันได้แก่น้ำประปา ให้มีเพียงพอต่อการบริโภค

6.1.3 ข้อมูลด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

1. รูปแบบของหน่วยที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งสิ่งปลูกสร้างออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ บ้านโดดไม้ บ้านโดดตึก บ้านโดดครึ่งตึกครึ่งไม้ ห้องแถวไม้ ห้องแถวตึก ห้องแถวครึ่งตึกครึ่งไม้ ซึ่งรูปแบบของหน่วยที่พักอาศัยของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เป็นห้องแถวตึก รองลงมาเป็นห้องแถวครึ่งตึกครึ่งไม้ ขนาดของพื้นที่ห้องส่วนใหญ่จะมีขนาด 15 ตารางเมตร ขนาดของพื้นที่ห้องน้ำส่วนใหญ่จะมีขนาด 1.5 ตารางเมตร

2. เฟอร์นิเจอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยพักอาศัย

จากการศึกษา พบว่า เฟอร์นิเจอร์และสิ่งอำนวยความสะดวกในหน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย พัดลม โทรทัศน์ ตู้เสื้อผ้า ชั้นวางของ เตาหุงต้ม เตาแก๊ส เป็นต้น สำหรับการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ในหน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าว สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือการจัดวางแบบชิดผนัง และการจัดวางตรงกลางห้องเพื่อเป็นการกันแบ่งแยกระหว่างพื้นที่ส่วนตัวและพื้นที่ส่วนสาธารณะ เฟอร์นิเจอร์หลายชนิดจึงมีประโยชน์ใช้สอยหลายอย่างเช่น ตู้เสื้อผ้า หรือชั้นวางของ

3. การเข้าถึงสาธารณูปโภค

จากการศึกษา พบว่า หน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนมีทาง ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์ เข้าถึงทุกหน่วย แต่ด้วยเหตุที่ว่าชุมชนวัดตึกเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บนที่ดินราชพัสดุที่ให้ประชาชนเช่าเพื่ออยู่อาศัย มีอัตราค่าเช่าที่ถูก และประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเป็นผู้มีรายได้น้อย จึงทำให้อยู่อาศัยกันค่อนข้างแออัด ส่งผลให้ขนาดและสภาพของทางในพื้นที่ตอนในของชุมชนส่วนใหญ่จะมีขนาดเล็กและแคบ รถยนต์เข้าไม่ได้ ในส่วนของน้ำประปา ในพื้นที่หน่วยพักอาศัยทุกหน่วยมีน้ำประปาใช้ แต่พบปัญหาเรื่องบางครั้งน้ำประปาไม่ไหล หรือไหลน้อย ซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการใช้น้ำของผู้ที่พักอาศัย เหตุที่น้ำประปาไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากในพื้นที่ชุมชนมีผู้อยู่อาศัยจำนวนมาก เป็นผลให้ปริมาณน้ำมีไม่เพียงพอ ส่วนเรื่องของการจัดเก็บขยะ และการระบายน้ำ ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่ตอนในของชุมชน

6.1.4 สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

6.1.4.1 สภาพปัจจุบันของที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

1. สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยพักอาศัย

จากการศึกษา พบว่า สภาพการอยู่อาศัยโดยรวมของหน่วยที่อยู่อาศัย เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์มาตรฐานที่อยู่อาศัยของการเคหะแห่งชาติ มาตรฐานที่อยู่อาศัยตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 55 พ.ศ.2553 มาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยในเมือง และผลการวิจัย เรื่องการใช้พื้นที่และองค์ประกอบของหน่วยที่อยู่อาศัย ในชุมชนแออัด เขตเมืองชั้นในกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำการวิจัยโดยเอกชัย ชูสังข์ พบว่า หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวมีขนาดต่ำกว่าเกณฑ์

สภาพการอยู่อาศัยโดยรวมของหน่วยที่อยู่อาศัย เมื่อพิจารณาโดยอ้างอิงเกณฑ์ในการจำแนกสภาพการอยู่อาศัยของผู้ขับขี่รถสามล้อ บริเวณย่านชุมชนชอยวัดदान วิจัยโดยธนัสต์ จังมงคลกาล พบว่า มีหน่วยที่อยู่อาศัย มีสภาพปานกลาง ยกเว้นเรื่องของการระบายอากาศที่ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ไม่ดี คือมีพื้นที่สำหรับการระบายอากาศน้อยกว่า ร้อยละ 25 ของพื้นที่ห้อง และเรื่องของการป้องกันอัคคีภัย เนื่องจากหน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนทั้งหมด ไม่มีอุปกรณ์ดับเพลิง ไม่มีจุดน้ำดับเพลิง และมีพื้นที่ครัวไฟน้อยกว่า ร้อยละ 15 ของพื้นที่

2. สภาพแวดล้อมโดยรอบหน่วยพักอาศัย

จากการศึกษา พบว่า สภาพแวดล้อมโดยรอบหน่วยพักอาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดตึก โดยภาพรวมแล้วมีสภาพไม่ดี เนื่องจากความหนาแน่นของอาคารมีมากกว่า 15-30 หลัง/ไร่ สภาพอาคารภายในชุมชนส่วนใหญ่มีสภาพเก่า และโคมสภาพแวดล้อมของชุมชนไม่สะอาด ไม่เรียบร้อย และมีจุดทิ้งขยะไม่เพียงพอ สาธารณูปโภคของชุมชน อันได้แก่น้ำประปา มีไม่เพียงพอ แต่ในส่วนของความสัมพันธ์ของชุมชนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี คือความสัมพันธ์ในชุมชนค่อนข้างดี

6.1.4.2 ข้อมูลด้านปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

1. ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (จากการสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัย)

จากการศึกษา พบว่า แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่เห็นว่า สภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบันไม่มีปัญหา มีเพียง 36 หน่วย ที่เห็นว่าสภาพการอยู่อาศัยในปัจจุบันมีปัญหา โดยปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ น้ำประปามีไม่เพียงพอต่อการบริโภค รองลงมาเป็นปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาเรื่องขยะตกค้าง ปัญหาเรื่องน้ำท่วม และปัญหาเรื่องน้ำเน่า ตามลำดับ

2. ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (จากการสังเกต)

จากการศึกษา พบว่า หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีปัญหาแทบทั้งหมด ซึ่งสามารถแบ่งปัญหาออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

ปัญหาสภาพการอยู่อาศัยในหน่วยพักอาศัย ได้แก่ พื้นที่ในการระบายอากาศของหน่วยที่อยู่อาศัยมีสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่รวม พื้นที่ใช้สอยในหน่วยที่อยู่อาศัยไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้พักอาศัย แสงสว่างเข้าถึงพื้นที่ในหน่วยที่อยู่อาศัยน้อย หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวบางหน่วยมีโครงสร้างไม่แข็งแรง ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มของบ้านโดดไม้ หรือห้องแถวไม้ เนื่องจากเป็นสิ่งปลูกสร้างเก่าที่มีอายุการใช้งานมานานแล้ว ส่วนปัญหาด้านสาธารณูปโภค ที่พบเป็นปัญหาเรื่องน้ำประปาไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชน

ปัญหาสภาพแวดล้อมโดยรอบหน่วยพักอาศัย ได้แก่ การจัดเก็บขยะไม่ทั่วถึง เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่บางจุดได้ ส่งผลให้เกิดขยะตกค้างในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ในเวลาน้ำทะเลหนุน หรือฝนตกหนัก บางพื้นที่ของชุมชนวัดตึกจะมีน้ำท่วม ท่อระบายน้ำไม่ครอบคลุมพื้นที่ และบางส่วนมีการอุดตัน เป็นผลให้ไม่สามารถระบายน้ำได้ และกลายเป็นน้ำเน่าไปในที่สุด

6.1.5 ทศนคติของคนไทยต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว

จากการศึกษาทัศนคติของคนไทยต่อการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว พบว่าคนไทยทั้งหมดไม่รู้สึกรังเกียจที่มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาอาศัยในชุมชน

6.1.6 แนวทางเบื้องต้นในการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว

ในการศึกษาในหัวข้อแนวทางเบื้องต้นในการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ปกครองท้องที่ นักวิชาการ ตัวแทนของคนไทยในพื้นที่ และตัวแทนของแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา เพื่อหาแนวทางเบื้องต้นในการจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ผลการศึกษาสามารถสรุปแนวทางได้ดังนี้

1. ควรจัดให้แรงงานต่างด้าวอยู่รวมกันโดยการทำเป็นนิคมที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว หรือทำ zoning ที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว และในพื้นที่ zoning ควรจัดให้มีบริการสาธารณูปการ เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน สำหรับแรงงานต่างด้าวโดยเฉพาะ ซึ่งการจัดทำ zoning จะทำให้สามารถบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวได้ครอบคลุมมากที่สุด

2. ดูแลเรื่องสาธารณูปโภค ได้แก่ เรื่องน้ำประปา และถนน ให้เพียงพอและอยู่ในสภาพเหมาะสมกับความต้องการใช้ของคนในชุมชน

3. ดูแลเรื่องการจัดเก็บขยะ โดยให้มีจุดทิ้งขยะที่เพียงพอกับปริมาณขยะ และให้มีการดูแลเรื่องการจัดเก็บขยะให้ทั่วถึงทั้งพื้นที่

4. ดูแลเรื่องการระบายน้ำ โดยให้มีท่อระบายน้ำที่สามารถใช้งานได้ดีครอบคลุมทั้งพื้นที่ชุมชน เนื่องจากจะมีปัญหาเรื่องน้ำท่วม เวลามีน้ำทะเลหนุน หรือเวลาฝนตกหนัก และในพื้นที่ที่ไม่มีท่อระบายน้ำ หรือมีแต่ท่อระบายน้ำอุดตัน หรือในพื้นที่ที่เป็นที่ลุ่ม จะเกิดน้ำขังจนกลายเป็นน้ำเน่า ทำให้สภาพทั่วไปของชุมชนไม่น่าอยู่

5. ออกเทศบัญญัติ เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเงินได้ เพื่อใช้บังคับผู้ประกอบการที่ให้แรงงานต่างด้าวเช่าที่พักอาศัย โดยให้มีการจัดเก็บภาษีในส่วนของภาษีเงินได้ เพื่อนำรายได้จากการจัดเก็บไปดูแลด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ให้มีคุณภาพและเพียงพอกับความต้องการ โดยให้มีบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการที่ไม่ดูแลเรื่องสภาพแวดล้อม

6. จัดให้แรงงานต่างด้าวเช่าอยู่ในอาคารชุดบ้านเอื้ออาทรที่คงเหลือ โดยเก็บค่าเช่าจากนายจ้าง ซึ่งจะทำให้สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวดีขึ้น และทำให้แรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่รวมกันจะทำให้ควบคุมดูแลได้ง่าย

7. การบริหารจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ไม่ควรแก้ปัญหาโดยใช้วิธีเหมารวม ควรแยกพิจารณาเป็นกลุ่ม ๆ โดยกลุ่มที่ไม่มีปัญหาและสามารถอยู่ร่วมกับคนไทยในชุมชนได้ดี ควรให้อยู่ในพื้นที่ชุมชนเดิม และให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน ให้มีการอยู่อาศัยแบบพึ่งพาและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนกลุ่มที่ไม่สามารถอยู่ร่วมกับคนไทยในชุมชนได้ อาจแก้ปัญหาโดยการจัดที่อยู่อาศัยให้อยู่รวมกัน โดยให้แรงงานต่างด้าวมีส่วนร่วมในการดูแลและบริหารชุมชนเอง และให้มีหน่วยงานของรัฐคอยกำกับอีกชั้นหนึ่ง

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลสรุปที่ได้สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาเรื่องค่าใช้จ่ายของครัวเรือนของแรงงานต่างด้าว พบว่า รายจ่ายค่าอาหารเป็นรายจ่ายที่มีสัดส่วนของรายจ่ายมากที่สุดของครัวเรือน โดยมีสัดส่วนร้อยละ 62.36 ส่วนรายจ่ายค่าที่อยู่อาศัย มีสัดส่วนร้อยละ 18.05 ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของศูนย์วิชาการที่อยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐานมนุษยการเคหะแห่งชาติเมื่อปี พ.ศ.2534 ที่ได้จัดสัมมนา กลุ่ม พบว่าค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปโภคบริโภคส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารร้อยละ 65.4 รองลงมาเป็นค่าที่อยู่อาศัยร้อยละ 5.1 และงานวิจัยของรวงทอง ฉายะพงศ์, ศรีวงศ์ สุมิตร และสาลินี วรรณพชร (2538) ได้ทำการศึกษาค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารและบริโภคนิสัยของประชากรในกรุงเทพมหานคร เฉพาะเขตชั้นใน จากครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 2,000 ครัวเรือน พบว่าค่าใช้จ่ายด้านอาหารมีสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 59.9 รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัยร้อยละ 12.5 รายจ่ายของครัวเรือน

2. จากผลการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งงาน พบว่า แรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดตึก ส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่ใกล้กับแหล่งงานมากนัก โดยที่ตั้งของชุมชนจะมีระยะทางห่างจากแหล่งงานประมาณ 4-6 กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 31-60 นาที โดยมีวิธีการเดินทางคือ เดินทางโดยรถรับส่งของโรงงาน และมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉลี่ยเดือนละ 201-400 บาท ซึ่งแรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้ยอมจ่ายค่าใช้จ่ายส่วนนี้ มากกว่าการเลือกไปอยู่อาศัยใกล้กับที่ทำงาน เมื่อนำผลการศึกษามาพิจารณาร่วมกับเหตุผลในการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัย พบว่า เหตุผลที่เลือกพักอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนวัดตึก มีเหตุผลหลัก คือ เป็นทำเลที่อยู่ศูนย์กลางเมือง การคมนาคมที่สะดวก ขนาดพื้นที่ใช้สอยเหมาะสมตามความต้องการ มีอัตราค่าเช่าถูก และมีความเป็นชุมชนมากกว่าบริเวณอื่น การเลือกที่อยู่อาศัยของแรงงานกลุ่มนี้สอดคล้องกับหลายแนวคิด อาทิเช่น แนวคิดของ Park, Burgess และ Mc Kenzie ที่ว่า ระดับรายได้จะมีความสัมพันธ์กับการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัย คือ ผู้มีรายได้น้อยจะอยู่ใกล้ศูนย์กลาง

เมือง สอดคล้องกับแนวคิดของ Aamos H. Hawlay ที่ว่าบริเวณที่เป็นชุมชนหนาแน่นใจกลางเมืองใกล้ย่านธุรกิจและย่านอุตสาหกรรม จะเป็นบริเวณที่ดินที่มีราคาแพงแต่จะมีที่อยู่อาศัยราคาถูกลง และบริเวณชุมชนใจกลางเมืองนี้จะเป็นที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ต่ำ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Brain Goodall (1979) ที่ว่า การเลือกที่อยู่อาศัย ผู้อยู่อาศัยจะพิจารณาสมบัติของที่อยู่อาศัย 3 ประการ คือ 1) ลักษณะของบ้าน ได้แก่ ความเก่าใหม่ของบ้าน ขนาดของบ้านที่เหมาะสมกับขนาดของครอบครัว และคุณสมบัติส่วนประกอบภายในบ้าน 2) ลักษณะของชุมชน ผู้อยู่อาศัยจะเลือกบริเวณที่อยู่อาศัยที่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เหมือนชุมชนของตัวเอง 3) ความสัมพันธ์ของที่ตั้งนั้นๆ กับพื้นที่โดยรอบ ได้แก่ ความสะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งงาน ย่านการค้า อุตสาหกรรม และการติดต่อสัมพันธ์กับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

3. จากการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า เหตุผลหลักในการเลือกที่อยู่อาศัยที่สำคัญคือ มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีการคมนาคมสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Barrie Needham (1977) ซึ่งได้อธิบายถึงเหตุผลที่ที่อยู่อาศัยตั้งอยู่รวมกันบริเวณใกล้เคียง เนื่องจากความสะดวกในการเข้าถึง ความต้องการในด้านความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทางไปประกอบกิจกรรมต่างๆ ทำให้ผู้อยู่อาศัยเลือกอยู่ในบริเวณสองข้างเส้นทางคมนาคม และกระจายอยู่รอบๆ ศูนย์กลางธุรกิจการค้า ศูนย์กลางการทำงาน และศูนย์กลางการศึกษา

นอกจากนั้นเหตุผลอีกประการที่เป็นเหตุผลหลักในการเลือกที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวคือ มีราคาเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ B. M. Mariatry ซึ่งได้อธิบายถึงปัจจัยในการเลือกที่อยู่อาศัย คือ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยได้ให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถในการใช้จ่ายว่า เป็นปัจจัยพื้นฐานอันดับแรกในการเลือกแหล่งที่อยู่อาศัย ส่วนระยะทางไปยังแหล่งงาน และราคาที่ดิน จะเป็นปัจจัยที่ตามมาภายหลังการตัดสินใจเลือกแหล่งที่แตกต่างกัน ย่อมขึ้นอยู่กับงบประมาณและระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัย และสิ่งนี้เป็นตัวกำหนดการกระจายตัวของบริเวณที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้ต่างกันภายในเมือง

4. จากการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยปัจจุบันของแรงงานต่างด้าวในชุมชน พบว่าหน่วยที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่จะเป็นห้องแถวตึก มีขนาดพื้นที่ใช้สอย 15 ตารางเมตร โดยในพื้นที่ใช้สอยนี้รวมพื้นที่ในส่วนห้องน้ำด้วย ซึ่งห้องน้ำส่วนใหญ่มีขนาด 1.5 ตารางเมตร เมื่อพิจารณาจากมาตรฐานที่อยู่อาศัยตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 55 พ.ศ.2543 และมาตรฐานที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมของการเคหะแห่งชาติ (2529) พบว่าหน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวมีพื้นที่ใช้สอยต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ คือมีพื้นที่ที่ใช้เพื่อการอยู่อาศัยน้อยกว่า 20 ตารางเมตร

เมื่อพิจารณาโดยใช้มาตรฐานที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมของการเคหะแห่งชาติ (2529) พบว่า หน่วยที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้อีกเช่นกัน เนื่องจากสภาพภายในตัวบ้านขาดความถูกสุขลักษณะและขาดความปลอดภัย นั่นคือมีความแออัด เนื่องจากส่วนใหญ่มีผู้อยู่อาศัย 3-4 และไม่ได้แยกส่วนมิดชิด ที่ใช้สำหรับนอนออกจากส่วนเอนกประสงค์ แยกเฉพาะส่วนมิดชิดที่ใช้สำหรับทำความสะอาดร่างกายเท่านั้น ดังจะเห็นได้ว่าแรงงานต่างด้าวใช้พื้นที่ในส่วนเอนกประสงค์ในการนอนด้วย นอกจากนี้สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shiomo Angel , Stan Benjamin and Koos H, De Goede (1976) ซึ่งได้ทำการศึกษาระบบที่อยู่อาศัยของคนงานที่มีรายได้เล็กน้อยในกรุงเทพมหานคร ที่ว่าที่อยู่อาศัยสำหรับคนงาน ซึ่งนายจ้างมีสวัสดิการทางด้านที่อยู่อาศัยให้ลูกจ้างแรงงานที่มีรายได้เล็กน้อย ในประเภทที่อยู่อาศัยที่สร้างขึ้นบริเวณที่ทำงาน หรือหอพักคนงานในโรงงาน ส่วนใหญ่ลักษณะของที่อยู่อาศัยจะอยู่กันอย่างแออัด นอนรวมกัน ห้องหนึ่งมีคนงานพักอาศัยกันหลายคน มีพื้นที่ส่วนตัวเพียงเล็กน้อย

5. จากปัญหาปัจจุบันเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในชุมชนวัดตึก ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาด้านสาธารณูปโภค อันได้แก่การมีน้ำประปาไม่เพียงพอสำหรับการบริโภค หรือว่าเป็นปัญหาด้านสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยพักอาศัย อันได้แก่ปัญหาเรื่องขยะ ปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของสมพร เฟื่องกฤษฎา (2550) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องภาวะ ภาษีที่อยู่อาศัยที่มีผลต่อผู้มีรายได้เล็กน้อย เมื่อมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและ สิ่งปลูกสร้างใหม่ กรณีศึกษาผู้มีรายได้เล็กน้อยในชุมชนวัดตึก จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งได้ ทำการศึกษาในพื้นที่เดียวกับผู้วิจัย โดยผลการศึกษาเรื่องปัญหาหลักของชุมชนมีข้อสรุปดังนี้ ด้านโครงการสร้างพื้นฐาน คือ น้ำประปาที่ไม่สะอาด และด้านสิ่งแวดล้อม คือ สภาพที่อยู่อาศัย ที่ทรุดโทรม ผลการศึกษาด้านความต้องการของคนในชุมชน มีข้อสรุปดังนี้ ด้านโครงสร้าง พื้นฐาน คือ ให้การปรับปรุงระบบน้ำประปา และด้านสิ่งแวดล้อม คือ ต้องการให้ดูแลด้านความ สะอาดในชุมชน จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับแรงงานต่างด้าว เป็นปัญหาที่คนไทยที่อาศัยอยู่ ในพื้นที่ประสบด้วยเช่นกัน

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร กรณีศึกษา ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร ทำให้ทราบ สภาพสังคม และเศรษฐกิจของแรงงานต่างด้าว สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว ปัญหาที่เกิดขึ้นจาก การอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานเจ้าของที่ดิน ควรมีการดำเนินการแก้ปัญหาการบุกรุกที่ดินเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย และปัญหาการปลูกสร้างและต่อเติมอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยการบังคับใช้ระเบียบที่มีอยู่อย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดที่เกิดขึ้น และอาจจะเกิดขึ้นในอนาคต หากปล่อยให้ปัญหาลุกลามหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง

2. ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในชุมชน โดยเริ่มจากการช่วยกันทำความสะอาดที่อยู่อาศัยของตนเอง และทำความสะอาดชุมชน

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่หน่วยงานเจ้าของที่ดิน หน่วยงานท้องถิ่น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ควรวางแผนร่วมกันในการจัดการระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เช่น น้ำประปา ถนน การจัดเก็บขยะ จุดทิ้งขยะ การระบายน้ำ ให้เพียงพอและอยู่ในสภาพเหมาะสมกับการใช้งาน

4. ผู้ประกอบการที่มีส่วนทำให้เกิดแรงงานต่างด้าว ควรมีส่วนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสภาพแวดล้อม ให้เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของคนในพื้นที่ ซึ่งอาจทำได้โดยใช้ระบบภาษี

5. ให้ความรู้สำหรับคนไทยและแรงงานต่างด้าว เรื่องสุขลักษณะที่ดีในการอยู่อาศัย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องสภาพการอยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ ซึ่งสามารถนำไปเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่อาศัยได้ และเป็นการป้องกันปัญหาสภาพการอยู่อาศัยไม่ถูกสุขลักษณะที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

6. เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างงานกับที่อยู่อาศัย รัฐควรทำการวางแผนบริหารจัดการด้านที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวิถีชีวิต เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากการมีสภาพการอยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสม อันจะเป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามาก อาทิเช่น ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาด้านอาชญากรรม เป็นต้น

7. การบริหารจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ควรจัดให้เป็นนโยบายจำเป็นเร่งด่วนของจังหวัด และในการทำงานจำเป็นต้องทำงานแบบบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนในพื้นที่ ไม่ควรแยกส่วนในการบริหารจัดการ ซึ่งอาจจะทำให้การทำงานเกิดความซ้ำซ้อนและไม่ครอบคลุม นอกจากนั้นควรวางแผนให้ครอบคลุมทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการอยู่อาศัยและการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สภาพแวดล้อม ความมั่นคง ความปลอดภัย ซึ่งการวางแผนบริหารจัดการที่เป็นระบบจะเป็นการแก้ปัญหาและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อีกด้วย

6.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในพื้นที่อื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถแยกแยะปัญหา และหาทางแก้ไขให้เหมาะสมสำหรับแต่ละพื้นที่

2. ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางในการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าวในแต่ละแนวทาง เพื่อจะได้มีแนวทางในการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยสำหรับแรงงานต่างด้าว ที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์สูงสุดต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองวิจัยการก่อสร้าง, ฝ่ายวิจัยการก่อสร้าง, มาตรฐานที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมของอาคารเคหะแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร, 2529.
- จารุวรรณ จินดานิล, สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในอาคารสูง กรณีศึกษา อาคารสวางคนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- จิรภา ศรีคำ, สภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุในที่อยู่อาศัยแบบแฟลต เคหะชุมชนดินแดง 1 และ 2 กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ชมนาท รัตนมณี และ คณะ, แรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายกับปัญหาความมั่นคงแห่งชาติ สาธารณสุข สังคมและเศรษฐกิจ, รายงานการวิจัยคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาของวุฒิสภา : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, พ.ศ. 2547.
- ณคร วัฒนชีวินปกรณ์, การศึกษาสภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบันของผู้ขับขีรถยนต์รับจ้างและสามล้อรับจ้างในเขตกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ณัฐชา พชรชลกร, ลักษณะการอยู่อาศัยภายในห้องพักขนาดเล็ก ในย่านศูนย์กลางธุรกิจ กรณีศึกษา โครงการออกคิด อพาร์ทเมนท์ ซอยสวนพลู กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ณัฐชา พชรชลกร, ลักษณะการอยู่อาศัยภายในห้องพักขนาดเล็ก ในย่านศูนย์กลางธุรกิจ กรณีศึกษา โครงการออกคิด อพาร์ทเมนท์ ซอยสวนพลู กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ธนัสต์ จังมงคลกาล, สภาพการอยู่อาศัยของผู้ขับขีรถสามล้อถีบ กรณีศึกษาชุมชนซอยวัดด่าน ต.สำโรงเหนือ จ.สมุทรปราการ, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาเคหกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.
- บรรณโคภิชร์ เมฆวิชัย, มาตรฐานที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย (ในเมือง) โครงการต่อเนื่อง ปีงบประมาณ 2548, รายงานการวิจัย การเคหะแห่งชาติ, 2549.

พร้อมบุญ พานิชภักดิ์ และคณะ, สรุปบทเรียนการทำงาน โครงการฟ้ามิตร (กรุงเทพฯ: เลค แอนด์ ฟาวเท่น พรินติ้ง, 2552), หน้า 13.

สมพร เพ็ญภักดิ์, ภาวะภาวะที่อยู่อาศัยที่มีต่อผู้มีรายได้น้อย เมื่อมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างใหม่ กรณีศึกษา ชุมชนวัดตึก จ.สมุทรสาคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สถาสถาปนิก, พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ.2543. กรุงเทพมหานคร, 2545.

สรรเสริญ พรขุนทด, สภาพการอยู่อาศัยในอาคารพาณิชย์พักอาศัยในย่านสำเพ็ง, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

สุภาวดี อนันต์ฤทธิ์, สภาพที่พักอาศัย และการพักอาศัยของลูกจ้างแรงงานในกลุ่มโรงงานขนาดใหญ่ ในเขตอุตสาหกรรมสุนารี จังหวัดนครราชสีมา, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ข้อมูลรายงานผลิตภัณฑ์ภาค และจังหวัด, ปี 2549.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, รายงานสถิติจังหวัด พ.ศ.2551, (สมุทรสาคร: สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร, 2551).

เอกชัย ชูสังข์, การใช้พื้นที่และองค์ประกอบของหน่วยที่อยู่อาศัย ในชุมชนแออัดเขตเมืองชั้นใน กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

อำนาจ สังข์ศรีแก้ว, สภาพการอยู่อาศัยและสภาพสังคมของนักศึกษาในเขตเมืองนครปฐม, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาเคหการ ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ภาษาอังกฤษ

Brain Goodall and Andrew Kirley, Resources and planning, Oxford : Pergamon Press, 1979.

ภาคผนวก

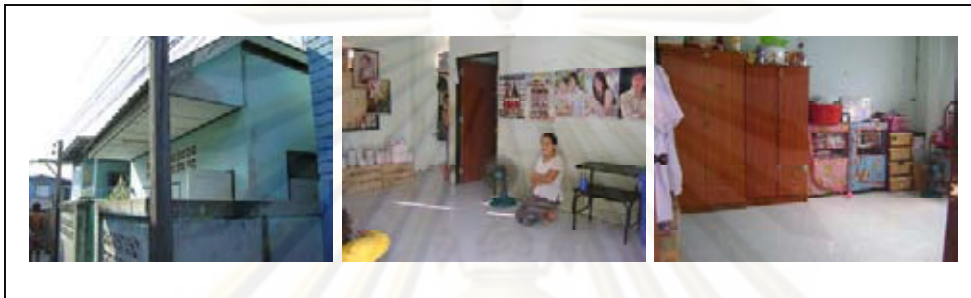
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สภาพการอยู่อาศัยในหน่วยที่อยู่อาศัย (จากการสังเกต)

1. สภาพค่อนข้างดี

บ้านโดด

ห้องแถว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. สภาพปานกลาง

บ้านโตด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องแถว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. สภาพไม่ดี

บ้านโตด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องแถว

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

วิทยานิพนธ์ เรื่อง สภาพการอยู่อาศัยของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดสมุทรสาคร

กรณีศึกษา ชุมชนวัดตึก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

โดย นางสาววิภาดา โนตา นิสิตปริญญาโท

ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

วันที่สัมภาษณ์.....เวลาที่สัมภาษณ์.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลและครอบครัว

ลำดับ	เพศ	อายุ	สถานภาพ	จำนวนบุตร	ภูมิลำเนาเดิม	ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย (ปี)	ข้อมูลเกี่ยวกับบัตรต่างด้าว (มี/ไม่มี)	สถานที่ทำงาน	รายได้ (บาท)
ตัวท่าน									
1									
2									
3									
4									
5									

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

1. รายจ่ายของท่านหมดไปในแต่ละเดือนกับเรื่องใดบ้าง

ลำดับ	ประเภทของค่าใช้จ่าย	จำนวน (บาท/เดือน)
1	ค่าที่อยู่อาศัย	
2	ค่าน้ำ	
3	ค่าไฟฟ้า	
4	ค่าโทรศัพท์	
5	ค่าอาหาร	
6	ค่าเดินทาง	
7	ค่าเครื่องแต่งกาย	
8	ค่ารักษาพยาบาล	
9	ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบันเทิง	
10	ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	

2. ครัวเรือนของท่านมีรายได้เพียงพอกับรายจ่ายหรือไม่

() ไม่เพียงพอ ขาดประมาณ.....บาท/เดือน (ตอบข้อนี้ให้ทำข้อ 3 และ 4)

() เพียงพอ แต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ

() เพียงพอ มีเงินเหลือเก็บเดือนละ..... บาท

3. เมื่อท่านมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายท่านแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

() กู้ยืม () ลดรายจ่ายลง () อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. หากท่านกู้ยืมเงิน ท่านกู้ยืมเงินจากแหล่งใด

() นายจ้าง () เพื่อน () เงินกู้ธนาคาร () อื่น ๆ ระบุ.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านพฤติกรรมกรอยู่อาศัย

1. ท่านใช้พื้นที่ในที่อยู่อาศัยของท่านทำกิจกรรมใดบ้าง (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ นอน	☐ รับประทานอาหาร	☐ ปรุงอาหาร	☐ ประกอบอาชีพ
☐ สังสรรค์	☐ พักผ่อน	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....	
2. ท่านไปศาสนสถานที่ไหนบ่อยที่สุด

☐ วัดตึก	☐ วัดโกรกกรากใน	☐ วัดโกรกกรากนอก
☐ วัดบ้านขอม	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....	
3. ท่านไปซื้อของใช้ส่วนตัวที่ไหน

☐ ตลาดนัด	☐ ห้างสรรพสินค้า	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....
----------------------------------	---	---
4. ท่านไปรับการรักษาพยาบาลที่ไหน

☐ โรงพยาบาลสมุทรสาคร	☐ คลินิก	☐ ซื้อมาทานเอง	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....
---	---------------------------------	---------------------------------------	---
5. ลูกของท่านไปโรงเรียนที่ไหน

☐ โรงเรียนวัดตึก	☐ โรงเรียนวัดโกรกกรากใน	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....
---	--	---
6. กิจกรรมใดที่ท่านชอบทำในวันหยุด

☐ พักผ่อน	☐ ทำงานบ้าน	☐ สังสรรค์	☐ เยี่ยมญาติ
☐ ทำบุญ	☐ เที่ยว	☐ อื่น ๆ (ระบุ)	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 5 ข้อมูลด้านความจำเป็นเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

1. เหตุผลในการเลือกที่อยู่อาศัย (จัดเรียงลำดับตามความสำคัญจากมากไปน้อย) ดังนี้
 - () 1.1 ที่ตั้ง

() การคมนาคมสะดวก	() ใกล้สิ่งอำนวยความสะดวก	() ใกล้ที่ทำงาน
() ใกล้โรงเรียนลูก	() ใกล้บ้านญาติ	() ใกล้ที่อยู่อาศัยเดิม
() ใกล้ศาสนสถาน		
 - () 1.2 ตัวบ้าน

() เหมาะต่อการทำงาน	() พื้นที่ใช้สอยเหมาะสม	() ราคาเหมาะสม
----------------------	--------------------------	-----------------
 - () 1.3 มีสภาพแวดล้อมดี

() ไม่มีปัญหาน้ำท่วม	() ไม่มีเสียงรบกวน	() ไม่มีกลิ่นรบกวน
() มีสาธารณูปโภค/สาธารณูปการครบถ้วน		
 - () 1.4 เพื่อนบ้านและชุมชน

() มีเพื่อนบ้านรู้จักกัน	() พึ่งพาอาศัยเพื่อนบ้านได้	() ชุมชนโดยรอบน่าอยู่
---------------------------	------------------------------	------------------------
 - () 1.5 อื่น ๆ (ระบุ).....
2. จำนวนบ้านหรือญาติในชุมชน () 1 () 2 () 3 () 4 () 5 () มากกว่า 5
3. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน.....ปีเดือน
4. การใช้ประโยชน์ของที่อยู่อาศัย

() พักอาศัยอย่างเดียว	() พักอาศัยและประกอบอาชีพ
() พักอาศัยและทำอย่างอื่น (ระบุ).....	

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 6 ข้อมูลด้านความต้องการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

1. นายจ้างจัดที่อยู่อาศัยให้หรือไม่
 - ไม่ได้จัดให้
 - จัดให้และอาศัยในที่อยู่อาศัยที่นายจ้างจัดให้
 - จัดให้และไม่ได้อาศัยในที่อยู่อาศัยที่นายจ้างจัดให้ เหตุที่ไม่พักอาศัยในที่อยู่อาศัยที่นายจ้างจัดให้เพราะ
 - สกปรก คับแคบ ห่างจากที่ทำงาน
 - อยากร่วมกับญาติหรือเพื่อน อยากรออยู่ใกล้กับญาติหรือเพื่อน
 - อื่น ๆ (ระบุ).....
2. ความต้องการย้ายที่อยู่อาศัยใหม่
 - ไม่ต้องการ
 - ต้องการ ท่านต้องการย้ายที่อยู่อาศัยใหม่เพราะ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - ที่อยู่อาศัยเดิมมีปัญหา
 - ถูกไล่ ที่อยู่อาศัยเดิมคับแคบ ที่อยู่เดิมไกลจากที่ทำงาน/สถานศึกษา/โรงเรียนลูก
 - ค่าเช่าบ้านแพง ถนน/ทางเดินไม่สะดวก ที่อยู่อาศัยเดิมมีสภาพแวดล้อมไม่ดี
 - ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีประปา
 - การเปลี่ยนแปลงในครอบครัว
 - จะแต่งงาน จะมีลูก ลูกจะโต แยกครอบครัวใหม่
 - ย้ายที่ทำงาน
 - อื่น ๆ (ระบุ).....
3. ท่านมีแผนการย้ายที่อยู่อาศัยใหม่ภายในระยะเวลาเท่าใด
 - ภายใน 3 เดือน ภายใน 6 เดือน ภายใน 1 ปี 1 ปีขึ้นไป
3. ท่านต้องการให้มีสถานที่พักผ่อนแบบไหนในพื้นที่โดยรอบของที่อยู่อาศัยและชุมชนของท่าน
 - ห้างสรรพสินค้า สวนสาธารณะ สนามกีฬา อื่น ๆ (ระบุ).....
4. ท่านต้องการให้มีหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาดูแลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยหรือไม่
 - ไม่ต้องการ
 - ต้องการ ท่านต้องการให้มีหน่วยงานเข้ามาดูแลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยท่านต้องการให้ดูแลอย่างไร
 - จัดที่อยู่อาศัยให้
 - โดยรัฐ โดยนายจ้าง
 - ดูแลมาตรฐานด้านที่อยู่อาศัย
 - ควบคุมราคาเช่าที่อยู่อาศัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 7 ข้อมูลด้านปัญหาอันเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

1. ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยหรือไม่

- () ไม่มีปัญหา
- () มีปัญหา (จัดเรียงลำดับตามความสำคัญ จากมากไปน้อย) ดังนี้
 - () ที่ตั้ง
 - () ไกลจากที่ทำงาน () ไกลจากโรงเรียนลูก
 - () ไกลจากตลาด () ไกลจากสิ่งอำนวยความสะดวก
 - () ไกลจากศาสนสถาน () ติดถนนมากเกินไป
 - () เสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก
 - () ตัวบ้าน
 - () โครงสร้างไม่แข็งแรง/ไม่ถาวร () มีความแออัด
 - () หลังคารั่ว () ขนาดและพื้นที่ใช้สอยไม่เพียงพอ
 - () ปัญหาการเงิน(ค่าเช่าสูงเกินความสามารถในการจ่าย)
 - () สาธารณูปโภค
 - () ประปา () ไฟฟ้า () โทรศัพท์
 - () การรักษาความปลอดภัย () การกำจัดขยะ () การบำบัดน้ำเสีย
 - () ความปลอดภัย
 - () เสี่ยงต่อเพลิงไหม้ () เสี่ยงต่ออาชญากรรม () เสี่ยงต่อภัยธรรมชาติ
 - () สภาวะแวดล้อม
 - () น้ำท่วม () ขยะตกค้าง () เสียงรบกวน
 - () กลิ่นเหม็น () น้ำเน่าขัง
 - () เพื่อนบ้าน
 - () ทะเลาะวิวาท () ู้จักเพื่อนบ้านน้อย () ขโมย
 - () ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านชาวไทย
 - () ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านชาวต่างชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 8 ข้อมูลด้านกายภาพของที่อยู่อาศัย (บันทึกของผู้สำรวจ)

1. รูปแบบที่อยู่อาศัย () บ้านโดด () ห้องแถว () อื่น ๆ (ระบุ).....
2. วัสดุที่ใช้ก่อสร้าง () ไม้ () ตึก () ครึ่งตึกครึ่งไม้ () อื่น ๆ (ระบุ).....
3. ลักษณะที่อยู่อาศัย () สภาพค่อนข้างดี () สภาพปานกลาง () สภาพไม่ดี
4. แสงสว่างจากแสงอาทิตย์ () เข้าถึงดี () เข้าถึงไม่มากนัก () ไม่มีแสงสว่างเข้าถึง
5. การระบายอากาศ () ดี () ไม่ค่อยดี () ไม่ดี
6. ระยะเวลาการอยู่อาศัย ปี เดือน
7. ขนาดพื้นที่ห้อง กว้าง.....เมตร ยาว.....เมตร พื้นที่ใช้สอยรวม ตารางเมตร
8. ขนาดพื้นที่ห้องน้ำ กว้าง.....เมตร ยาว.....เมตร พื้นที่ใช้สอยห้องน้ำรวม.....ตารางเมตร
9. ห้องของท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ เตียง	☐ พูก	☐ โทรทัศน์ ขนาด.....นิ้ว
☐ ตู้เย็น ขนาด.....คิว	☐ เครื่องซักผ้า ขนาดกิโลกรัม	☐ เตาหีต
☐ ตู้กับข้าว	☐ ชั้นวางของ	☐ ตู้ลิ้นชักพลาสติก
☐ โต๊ะญี่ปุ่น	☐ ตู้เสื้อผ้า	☐ พัดลม
☐ เครื่องเล่น DVD	☐ เครื่องเสียง	☐ เตาแก๊ส
☐ โต๊ะเครื่องแป้ง	☐ อื่น ๆ (ระบุ).....	

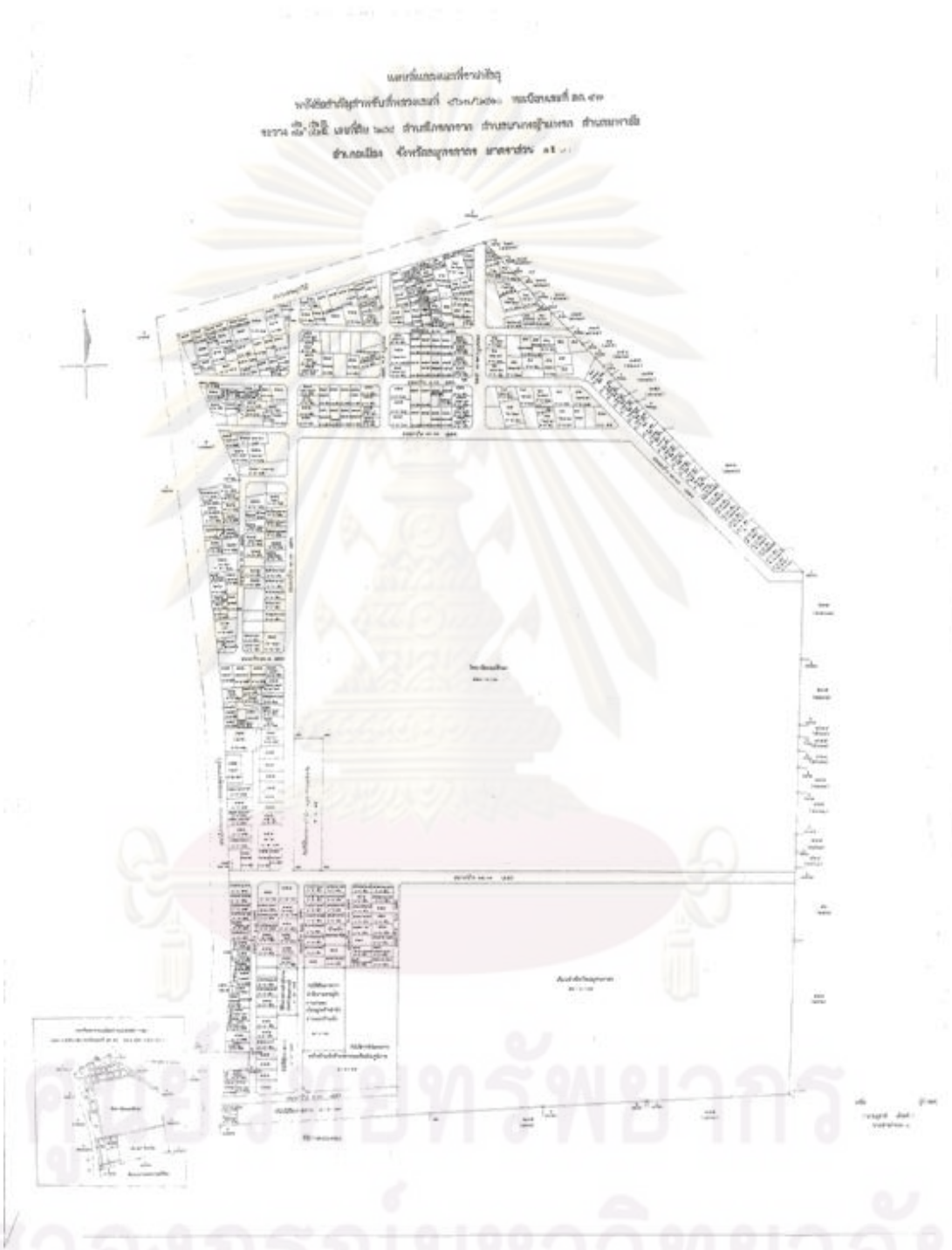
10. การเข้าถึงสาธารณูปโภค

สาธารณูปโภค	ไม่มี	มี	ลักษณะการเข้าถึง								ค่าใช้จ่าย (บาท/ เดือน)		
			ทางดิน/ลูกรัง	ทางลาดยาง/คอนกรีต	ความกว้างถนน	มีเมตรเอง	ต่อน้ำ/ไฟ	จากบ้านคนอื่น	มิเตอร์รวมของชุมชน	ใช้น้ำ/ไฟ		จากนอกชุมชน	อื่น ๆ (ระบุ).....
1. ทางสัญจรในชุมชน													
2. การใช้น้ำ													
3. ไฟฟ้า													
4. โทรศัพท์													
5. ขยะ													
6. การระบายน้ำ													
7. การบำบัดน้ำเสีย													

10. แผนผังห้องพัก

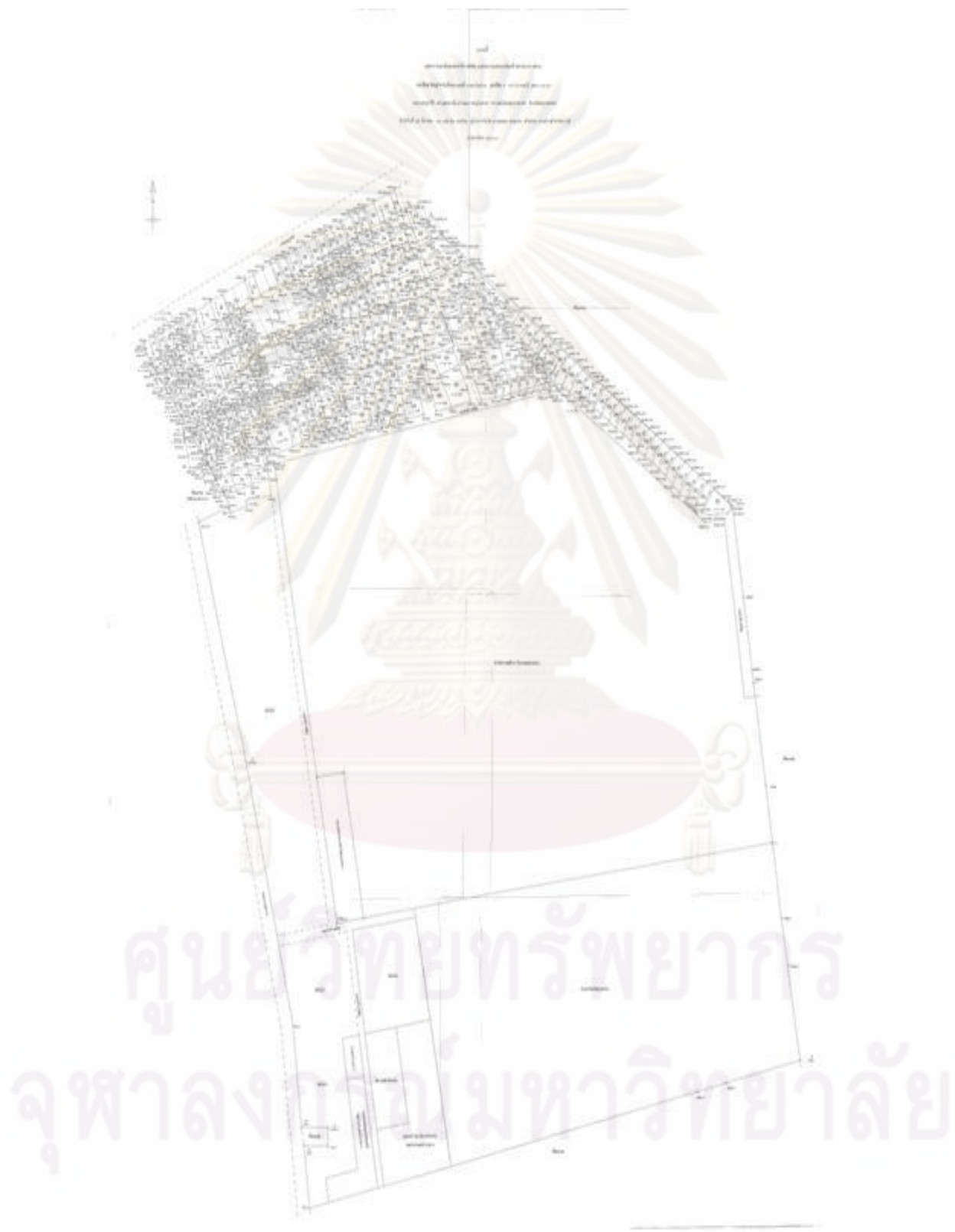

ภาคผนวก ค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววิภาดา โนตา เกิดเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2519 ที่จังหวัดน่าน สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ.2541
เริ่มรับราชการที่สำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย เมื่อปี พ.ศ.2543
ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ประเมินราคาทรัพย์สิน 3 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนักประเมินราคาทรัพย์สิน
ชำนาญการ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่สมุทรสาคร กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง เข้าศึกษาต่อ
ระดับปริญญาโทในภาควิชาเคหการ (ภาคนอกเวลาราชการ) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ.2551

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย